

ŽELEZAR

Jesenice, 19. oktobra 1989

Številka 41 • XXXVIII

Proizvodnja in prodaja v številkah do 16. oktobra

OBRATI	SKUP. PROIZ.		PRODAJA - ODPREMA			
	ind. mes.	ind. leto	količ. mes.	ind. mes.	količ. kum.	ind. kum.
Jeklarna 1	105,4	102				
Jeklarna 2	105,4	102				
Livarna	58,3	76			211,5	60
VBS	108,4	99	1.433,8	52,1	43.311,6	91
HVB	94,7	101	4.093,6	95,8	80.917,6	103
HVJ	78,3	88	803,5	83,6	16.329,0	91
PVT	84,3	92	625,2	75,3	15.207,8	93
VDP	77,3	89	2.040,8	67,4	47.287,1	90
Žičarna	90,3	94	1.206,2	90,1	20.677,9	90
Jeklovlek	88,0	99	2.317,2	103,5	21.161,5	98
Elektrode	90,2	96	640,5	54,8	11.821,5	80
Žebeljarna	85,6	96	274,6	76,2	6.128,1	96
Žič. valj.	85,8	96	118,7	19,0	8.995,5	108
ZELEZARNA	99,1	99	12.374,1	76,0	272.049,1	94

Proizvodnja v finalnih obratih, ki je bila dosežena v preteklem tednu, kaže na delno izboljšanje stanja. To izboljšanje ni tolikšno, da bi v celoti spremenilo položaj, ki smo ga reševali z ustavitvijo ene peči v Jeklarni 1.

Glede na celotni potek lahko ugotovimo, da je bila ustavitve ene peči v jeklarni upravičena in v veliki meri rešuje kritične medfazne zaloge. Potrebno bo le še več naporov na drugi strani — do konca zaključiti predelavo jekla do finalnih izdelkov in te tudi odpremiti.

Stalno zaostajanje odpreme je izredno izrazito tudi v tem mesecu, ko zaostajajo vsi obrati, razen Jeklovleka.

Podpredsednik PO:
Božo Bartelj

Glosa za samoupravljanje

Vzvod ali vzgibi za to pisanje niso izključno pripombe ali stališča iz javne razprave, ampak preprosto dejstvo, da poenostavljanje nekaterih pojmov ali dejstev pelje v nov voluntarizem in v enake zablude, kot so bile v preteklosti. Poenostavljanje je tudi idealiziranje, preveč idealiziranja pa dogmatizem, posebej če realnosti nečemo videti.

Svetleča ideja samoupravljanja je dala nov zagon in polet v določenem obdobju, ko je ljudem po najbolj grobih oblikah realističnega diktature delavskega razreda odprla določene perspektive, da bodo svobodno urejali odnose med sabo. Ta ideja računa z idealnim človekom idealnih lastnosti, katerega interesi so uskladjeni, in z družbo, ki je pripravljena na nesebični zanos pri urejanju odnosov v družbi. Toda ideja se je morala spoprijeti z nevarnim sovražnikom — človekom, z njegovim egoizmom in lenobo in z družbo, v kateri se vedno oblikujejo skupine, ki so se pripravljene in se borijo za oblast.

Ker je ideja še vedno vabljava, delavcev oziroma ljudi pa ni mogoče zamenjati, smo si izmislili absolutni normativni sistem oz. sistem absolutnega normiranja, v katerem naj se za prihodnost vsa življenjska vprašanja in tudi situacije rešujejo s pravnimi pravili. Prišli smo do kvazi pravnih pravil in do sistema, v katerem smo trošili svoje moči v vizionarstvu, ne meneč se za dualizem med legalnostjo in legitimnostjo. Večina pravnih norm je bila legalnih in zato smo jih kot pozitivno pravo tudi spoštovali. Življenje pa je šlo svojo pot, ker je terjalo rešitve, ki so bile legitimne in mnogokrat v nasprotju z legalnimi.

Pravni red je zaradi tega skoraj razpadel in venomer je narekoval nove in nove konflikte. Za vsako spremembo je bil potreben popoln konsenz in zanj odločitev na referendumu. To pa pomeni, da smo prišli na področje interesov. Ker so interesi zelo različni prav zaradi prej naštetih lastnosti nas posameznikov, jih tudi vseh ni mogoče uskladiti in ker nismo dosegli željenega soglasja, smo ostajali pri sistemu, ki s svojo togostjo ni dovoljeval razvoja. Vse bistvene spremembe so bile blokane, posebej pa ustvarjalnost kot posebno gibalno družbo.

Tudi v osnovo sistema postavljen objektivizem odnosov ni razrešil nastalih problemov. Po mojem mnenju jih je celo zaostрил. Situacije, ki so nastajale in ki še nastajajo, povzročajo vse večjo odtujenost od dela in njegovih rezultatov. Človek kot posameznik je popolnoma izgubil svojo verodostojnost. Znotraj temeljnih organizacij so pomembne naloge in opravila, merila za delitev osebnih dohodkov, fizični na-

por in poneumljajoče ponavljanje mehanskih operacij, nočno delo, nadure itd. Nobenega resnega vprašanja o intelektualnih produktih, o znanju, inovativnosti, podjetnosti, novi vrednosti, čeprav so nas bila polna usta parol o njihovi nujnosti za nadaljnji razvoj in blaginjo.

Tako strukturirano samoupravljanje je bilo obsojeno na neuspeh. Ta neuspeh je prišel do izraza, ko so naše pravice iz dela in dohodka izgubile materialno pokritje. Nastala je situacija, ko bi nekateri zaradi tega neuspeha proglasili samoupravljanje za absolutnega krivca za nastalo družbeno, gospodarsko, politično in moralno krizo. Drugi bi radi zamenjali ljudi in se šli samoupravljanje naprej. Ker pa se v svetu istočasno porajajo tokovi in razmišljanja ter povsem konkretne akcije vključevanja delavcev v proces gospodarjenja, ni možen ne prvi ne drugi recept. Prvi bi nas vrnil v administrativno plansko obdobje realnega socializma, ali pa kar v najbolj liberalni kapitalizem, drugi pa bi nadaljeval s praksjo gospodarske in družbene neuspešnosti ter agonijo vseh delov družbe, verjetno do končnega razpada.

Zato je ideja novega socializma, ki jo predstavlja Markovičeva vlada, in na njenih konceptih sprejet zakon o podjetjih prava podlaga za nadaljnje razmišljanje in dejanja.

Če opravimo kratek pregled določb ZZZ, ugotovimo osnovni smoter ustanavljanja temeljnih organizacij in v 3. točki 320. čl. pogoj, brez katerega ni možno ustanoviti niti ene pravno-organizacijske oblike. Ta pravi, da imajo delavci pravico in dolžnost organizirati del delovne organizacije kot temeljno organizacijo pod naslednjimi pogoji: če lahko delavci kot temeljna samoupravna skupnost delavcev v tej delovni celoti uresničuje svoje družbene, ekonomske in samoupravne pravice. Tudi prva in druga točka nista v drugačnem kontekstu. V Zakonu o podjetjih pa nedvoumno piše, da podjetje opravlja gospodarsko dejavnost zaradi dohodka ali dobička (2. odstavek čl. 1 ZP). Ali ni med tema dvema pravnima normama kvalitativna razlika? Ali iz nje ne izvira napoved, da je konec nevezdržnemu razpravljanju in neskončnemu urejanju, ker tega ni možno pretvoriti v tržno blago, ki bi ga lahko prodali za velike denarje? Vendar ni napoved, da je samoupravljanju konec. Samoupravljanje ostaja kot civilizacijska pridobitev, kot upravljalski kontrolni mehanizem, kot racionalna izpeljava modernih procesov, ki delajo družbo še bolj učinkovito in uspešno. Nov pristop prinaša tudi celovito novih instrumentov, ki bistrijo odnose znotraj podjetja, ki razbijajo ustaljene kalupe in predstave o delu,

ki z neodvisnimi sindikati, osnovno ceno dela (kolektivna pogodba), z upravljanjem na podlagi sredstev krepijo položaj delavca in to predvsem v ekonomskem smislu. Če bo kdo zakričal, »kako krepijo«, moram povedati, da je sedanj položaj ob vseh mogočih pravicah katastrofalen, ker nikomur ne jamči ničesar, niti ne odpira nobenih perspektiv. Ne brez nevarnosti, da me kdo ozmerja za ekonomskega determinista, pa moram reči, da brez denarja, torej brez poslovne uspešnosti, ni razvoja in ni perspektive. V mislih imam razvoj v najširšem smislu.

Zato je preoblikovanje Železarne v podjetje zelo odgovorno in nujno dejanje. Teza o počasnem prehodu je izgubljena vojna. Vpeljava racionalnosti v samoupravljanje, ali bolje v upravljanje, ni njegov suspenz, ampak ločitev upravljanja od vodenja, s tem pa tudi določitev odgovornosti. Če zaigramo se to prilagodimo, potem bomo lahko napisali »rekviem za samoupravljanje«. Ne mi, ampak drugi.

Ta spis ni agitpropovski prispevek k načrtovanemu referendumu, ampak poizkus prikazati razmišljanje, neobremenjeno s fetišem samoupravljanja in kultom dela.

Podpredsednik PO
Janez Poljšak

Proizvodnja v devetih mesecih

Iz priloženih tabel na 4. strani je razvidno, da z doseženimi rezultati za prvih devet mesecev letošnjega leta pri proizvodnji in pri prodaji nikakor ne moremo biti zadovoljni, saj so rezultati slabši od lanskih in na približno istem nivoju kot pred dvema letoma — če gledamo procentualno izpolnjevanje operativnega programa, ki je bistveno realnejši od gospodarskega načrta. Niti v eni kategoriji nam ni uspelo doseči količinskih rezultatov.

Skupna proizvodnja je bila precej višja od končne za prodajo in od same prodaje, zato je jasno, da so se medfazne zaloge zopet precej povečale in dosegle že kar kritično mejo. Izvoznih obveznosti z lastnim delom nismo uspeli realizirati niti po količini niti finančno. Podrobnejša analiza pokaže, da smo konvertibilni izvoz dosegli, da pa smo precej zaostali pri klirinškem (vzhod).

Asortiment proizvodnje ni bil v celoti izpolnjen, in to delno po naši krivdi (izpleni, slabša kvaliteta), delno zaradi občasnega pomanjkanja določenih legur, grodlja in »čistega« starega železa, pa tudi že težav z naročili.

Sprehod skozi tozde nam pokaže, da niti v enemu nismo v celoti uspeli doseči z operativnim programom načrtovanih obveznosti.

TOZD Taličnice

Količinskih rezultatov le v Livarni niso dosegli, in to izključno zaradi težav z naročili, ki se vlečejo skozi vse leto.

Za obe jeklarni pa lahko ugotovimo, da sta količinsko proizvajali dobro, da pa asortiment proizvodnje ni bil dosežen in tudi kvaliteta izdelanega jekla vedno ni dobra.

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom za slug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik Dafa Bradašćina, lektorica — novinarka Lilijana Kos, sekretar uredništva Đinka Čatak. Naslov: Uredništvo Železarja, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, tehnični urednik 26-19, novinar 26-20, sekretar uredništva 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Proizvodni rezultati so naslednji:

A: Gospodarski načrt:
— skupna proizvodnja 105,4 %
— končna za prodajo 28,3 %
— prodaja (odprema) 28,3 %

B: Operativni program:
— skupna proizvodnja 102,6 %
— končna za prodajo 60,4 %
— prodaja (odprema) 60,4 %

Operativni program je bil pri skupni proizvodnji VIŠJI, pri končni za prodajo pa NIŽJI od gospodarskega načrta. Končna proizvodnja za prodajo oz. prodaja TOZD je vezana izključno na Livarno in je v primerjavi s skupno proizvodnjo minimalna.

JEKLARNA 1

Podobno kot za prvo polletje letošnjega leta velja tudi za vse tri kvartale, da so količinsko proizvajali zelo dobro, posebno, če vemo, da ima ta obrat podobno kot Valjarna debele pločevine v PLOŠČATEM in Žičarna v OKROGLEM PROGRAMU zelo »napet« gospodarski načrt.

Obstajajo še vedno določene rezerve; ASEA peč krepko prekoračuje načrtovane obveznosti, LECTROMELT peč za njimi zaostaja.

Precej slabši kot količinski rezultati je asortiment proizvodnje in še zlasti v tretjem kvartalu močno poslabšana kvaliteta odlitega jekla, ki se kaže predvsem na slabi površini konti odlitih gredic in blumov, izvaljanih iz ingotov preko bluminga. Slabši asortiment od načrtovanega je nastal tudi zaradi zalitja VOD-naprave v marcu, čiščenja le-te in okvare žerjava v januarju ter premalo izdelanih »čistih« jekel zaradi občasnega pomanjkanja kvalitetnega (čistega) starega železa in grodlja, poleg tega pa še delen izpad v proizvodnji nerjavnih jekel — zaradi občasnega pomanjkanja niklja, pripravljenih po-

novc in določenega števila sarž, ki so šle v izmeček.

Popolnoma so bili opušteni poizkusi vlivanja avtomatskih jekel na kontilivu, ker ni bilo pravih uspehov.

Redni letni remontu so bili že izvršeni, in sicer: LECTROMELT peč aprila, ASEA peč in VOD-naprava julija ter kontiliv sočasno s remontom Valjarne žice in profilov avgusta.

Nekoliko višji operativni program skupne proizvodnje je bil dosežen 102,6 %, nižji kontiliva pa 96,1 %.

JEKLARNA 2

Tudi belški jeklarji so količinsko proizvajali zelo dobro; ker je bil asortiment precej bolj izpolnjen kot v stari jeklarni, je to še toliko bolj vredno.

Občasno se še vedno pojavljajo težave s kvaliteto izdelanega in odlitega jekla, predvsem C-kvalitet. Lahko bi bili doseženi še boljši rezultati, če ne bi prišlo do izpada proizvodnje v januarju, zaradi okvar livnega žerjava, v juniju zaradi izredno visokih elektro-mehanskih zastojev in v juliju zaradi zastojev in okvar (livni žerjav, prodori na kontilivu, ipd. ...).

V juliju je bila tudi prvič uspešno izvedena celotna kampanja odlivanja jekla preko kontiliva z debelino slabov 160 mm.

V avgustu je bil izvršen redni letni remont te jeklarnje.

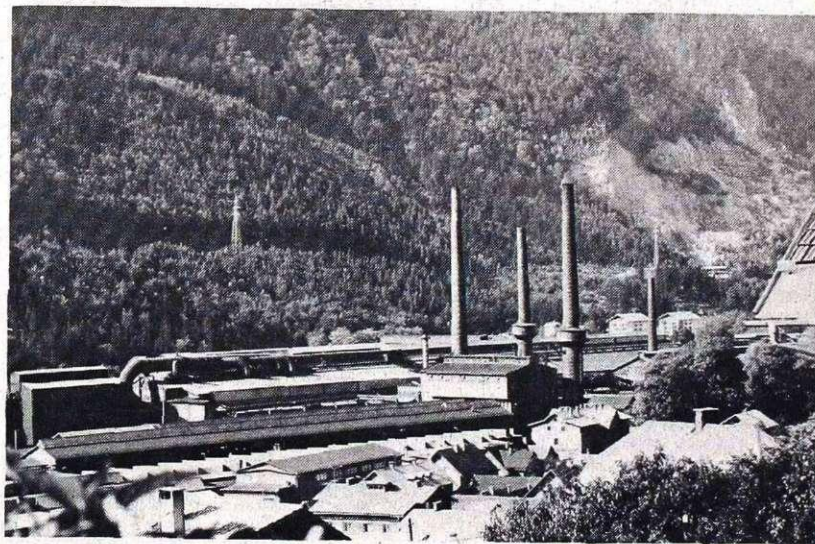
Višji operativni program proizvodnje je bil izpolnjen za to obdobje 102,7 %.

Pohvalno je, da je vlivanje izdelanega surovega jekla preko kontiliva potekalo precej bolje od lanskega leta in je bilo 96,0 % vsega izdelanega jekla odlito v slabe, s tem, da je bil dosežen absolutni rekord letošnjega septembra z 99,3 %.

LIVARNA

Že vse od ustavitve martinovk ima ta obrat težave z naročili, kar ugotavljamo vsak mesec sproti. Kljub dobri volji in pripravljenosti za delo livarjem, ki

(Nadaljevanje na 4. strani)

Naša železarna (foto: Mira Kolenik)

Delavci smo dobili nov zakon

Danes objavljamo čitopis Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, ki ga je 28. septembra 1989 sprejela Skupščina SFRJ.

Ta za delavca najpomembnejši zakon je po vsebini razpravi, ki smo jo vodili tudi v naši železarni, sprejet in delno dopolnjen z ugotovitvami iz razprave. Zakon bo urejal naše temeljne pravice, ki izhajajo iz delovnega razmerja, namesto do sedaj veljavnega Zakona o delovnih razmerjih.

Glede vsebine, ki jo sicer več ali manj že poznamo iz dosedanje obravnave, naj poudarimo le, da novi zakon opušča sistem medsebojnih delovnih razmerij, ki je temeljil na pravici dela z družbenimi sredstvi kot neodtujljivi pravici delavcev in ob novih sistemskih zakonih uveljavlja tržne zakonitosti tudi na področju delovnih razmerij. Nekaterih samoupravnih pravic, ki smo jih poznali iz do sedaj veljavnega Zakona o delovnih razmerjih, ni več, hkrati pa se je predvsem na pobudo iz javne razprave in na vztrajanje sindikatov v novem zakonu uveljavila kolektivna pogodba tudi za družbena podjetja, kar prvotno ni bilo predvideno.

Novi zakon v šestem poglavju opredeljuje kolektivno pogodbo kot izredno

pomemben akt, s katerim bodo sindikati opredelili posamične in skupne pravice in obveznosti delavcev in delodajalcev. Na republiškem sindikatu obljublajo, da bodo prve kolektivne pogodbe v osnutku pripravljene že v naslednjem tednu.

Številne novosti, ki jih prinaša zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, terjajo tudi bistveno drugačno vlogo sindikata, ki bo s kolektivno pogodbo uveljavljal najmanj minimalne pravice delavcev in dejansko ceno dela, skrbel za varstvo pravic z vsemi sredstvi, s pogajanjem in dogovarjanjem, pa tudi s stavko, če bo potrebno. S tem zakonom pravica do štrajka sicer ni opredeljena, je pa v pripravi poseben zvezen zakon, s katerim se želi pravica do štrajka opredeliti v Jugoslaviji.

V splošni oceni zakona kaže poudariti, da zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja le še ni dovolj dodelan, da bi smeli biti zadovoljni, zato je pričakovati, da se bodo nekatere določbe razjasnile šele v praksi. Največ pri-

pomb je slišati na račun sogovornika delavcev kot partnerja pri sklepanju kolektivnih pogodb kot bistvene sestavine tega zakona. Zaenkrat sta za pogodbo zadolžena sindikat in gospodarska zbornica. Ni še odgovora na vprašanje, kdo so pravzaprav lastniki proizvodnih sredstev. Ali je to država, publika, morda zbornica ali občina? Zaenkrat na to vprašanje še ni odgovora, čeprav ga na najodgovornejših mestih intenzivno iščejo. Tudi sindikat še ni povsem zadovoljen z nekaterimi rešitvami, vendar pa je zakon sprejet in bo začel veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SFRJ.

Z objavo Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja želimo omogočiti vsakemu delavcu, da se seznani s posameznimi določbami tega »delavskega zakona«, kot ga nekateri imenujejo. S spoznavanjem tega zakona bomo lažje sledili in razumeli nekatere rešitve, ki jih prinašajo tudi drugi sistemski zakoni, in nenazadnje naš status prihodnjega podjetja.

Predsednik
Konference OO sindikata
Železarne Jesenice
Edo Kavčič

Odločamo se za prihodnost Železarn

Janez Poljšak

Franc Vičar

Martin Šketa

Edo Kavčič

Janez Kunstelj (vse foto: M. Kolenik)

Brez pretiravanja lahko zapišemo, da so jeseniški železarji danes pred tako pomembnimi odločitvami, kot so bili nazadnje pred štirimi desetletji. Kozarec čiste vina nam je pred mesecem najprej nalila firma Mc Kinsey, v teh dneh poteka po samoupravnih delovnih skupinah javna razprava o predlogu preobrazbe Slovenskih železarn po Zakonu o podjetjih, prihodnji teden pa bomo po referendumu o statusu podjetja Železarn Jesenice in samoupravnem sporazumu o spremembah v organiziranju delovne organizacije Železarn Jesenice, že videli, ali smo se odločili za odločnejše in daljše korake naprej ali pa bomo še nekaj mesecev stopicali na mestu.

O vsem tem smo se pogovarjali z Janezom Poljšakom, podpredsednikom poslovnega odbora Železarn, Francem Vičarjem, direktorjem TOZD Okrogli program, Martinom Šketo, direktorjem TOZD Ploščati program, Edom Kavčičem, predsednikom IO Konferenca osnovnih organizacij sindikata Železarn in Janezom Kunstljem, predsednikom Delavskega sveta Železarn.

Janez Poljšak, podpredsednik poslovnega odbora za pravno, kadrovske in sociološke področje, je bil član komisije, ki je pripravila gradivo o preobrazbi Slovenskih železarn za javno razpravo. Komisijo, v kateri so bili predstavniki železarn in predelovalcev, je imenoval Delavski svet SOZD Slovenske železarn.

»Preobrazba gospodarstva ali pravo organizacijskih oblik gospodarstva upošteva tudi sestavljene oblike podjetij glede na različne interese in v različnih razponih; od čisto združevalskih razmerij do trdne kapitalne povezanosti, kjer sestavljene podjetje kot krovnje prevzame tudi kontrolo nad upravljanjem vseh podjetij, ki so ga ustanovile. Ta pravnoformalna možnost, ki jo zakon daje, je brezvešbinska, če ne pogledamo predvsem ekonomskih interesov in njihovo usmeritev k ustvarjanju večjega dobička. In prav temu delu smo posvetili največ pozornosti in ta bo tudi najtrdniji argument pri nadaljnjem povezovanju in sodelovanju slovenskih železarjev v Slovenskih železarnah.

Eno od izhodišč je, da je slovenska železarska industrija sorazmerno razdrobljena in v bistvu dolgoročno konkurenčno nesposobna, in to ne samo v primerjavi s svetom, ampak tudi doma. Zato smo tudi naročili študijo Mc Kinsey, ki čisto slučajno sovpada s preobrazbo gospodarskih struktur v Slovenskih železarnah. Ponujeni koncept podpira štiri vidike, ki so zelo pomembni tako za prestrukturiranje kot tudi za učinkovito poslovanje krovnega podjetja Slovenske železarn in njenih članic. To so strateški razvoj, financiranje investicijskih odločitev, zunanje-trgovinska mreža in nabava skupnih oz. strateških surovin. V vseh ostalih segmentih naj bi železarn ostale oz. postale suverena podjetja z lastnimi odločitvami in tudi odgovornostmi. Da bi to lahko uresničili, istočasno pa tudi odpravili vse sedanje napake in slabe izkušnje s funkcioniranjem SOZD, se je treba kapitalno povezati in izpeljati upravljanje v obeh smereh. Zato je tudi oblikovan predlog, da se organizira holding, v katerem naj bi se združila sredstva, ki bi jih kasneje holding vrnil ustanoviteljem. S tem nastane na začetku knjigovodska operacija, na upravljalškem področju pa povsem nov moment: družbeno podjetje postane delniška družba in tako preidemo od upravljanja na podlagi dela v upravljanje na podlagi sredstev. Ta predstavitev je mogoče na začetku tudi nekoliko idealistično zastavljena, vendar imajo svoje posledice v tem, da je vodenje združenih Slovenskih železarn bistveno drugačno kot doslej, da so sklepi poslovanja za integrirani del obvezujoči na podlagi odločb zakona in da poslovanje predstavlja v bistvu management vseh članov (treh železarn in en zastopnik predelovalcev). Seveda ostajajo odprta vprašanja, kako organizirati ostale funkcije, ki so jih že doslej opravljal na nivoju SOZD. Predlog predvideva ustanovitev dveh povsem samostojnih podjetij (finančno in komercialno podjetje), ki pa seveda funkcionirata za profit svojih ustanoviteljev.

Ob tako zastavljeni nalogi se zastavi vprašanje komparativnih prednosti

takšne organiziranosti in njenih skupnih učinkov na eni strani, na drugi strani pa nujnost povezovanja denarja, kapitala za njegovo večjo učinkovitost. Perspektive slovenskih železarn ne vidim v fragmentarni razcepljenosti. Le integrirani, z natančno opredeljenimi cilji, razvojnimi programi in z dosledno izpeljano reorganizacijo bomo lahko uspešni na domačem in tujem trgu. Podobno organizacijo nam predlaga tudi projekt Mc Kinsey.

Pred nami je velika odgovornost. Ne gre samo za 50 % delavcev, ampak gre za nas vse, za 100 %. Kot mi je znano, bo slovenska družba oz. vlada podprla tiste programe, ki bodo prodorni po evropskih merilih in ne po naših domačih, balkanskih. Za ustanovitev te sestavljene oblike nista potrebna samoupravni sporazumi ali pa statut, ampak je potrebna pogodba, ki ima podobno vsebino kot statut; v njej so opredeljene materialne obveznosti in upravljalске pravice.

O rezultatih analize firme Mc Kinsey ter o predvideni preobrazbi Slovenskih železarn smo se pogovarjali z direktorjem TOZD Okrogli program Francem Vičarjem in direktorjem TOZD Ploščati program Martinom Šketo.

Franč Vičar meni, da je nekaj postavk v rezultatih analize vprašljivih. Ocenjuje, da je sporno to, da niso upoštevali domačega, jugoslovanskega tržišča in pogojev na njem. Potreba na tem trgu se giblje na spodnjem dimenzijskem območju. Tudi misel o nabavi žice v evropskem in jugoslovanskem prostoru je sporna, ker lahko nabavimo le navadno žico ali pa je posamezne družine, nikoli pa ne vseh deset družin, ki jih pozna jeklarstvo, oz. jih rabimo v našem proizvodnem programu (105 kvalitete). Za ta korak bi potrebovali pet do deset sigurnih dobaviteljev. Sporna je tudi ugotovitev, da imamo predrago jeklo. Pri predlaganih varianti bi morali upoštevati tudi transportne stroške, ki pa se ne prestopajo večajo. Franc Vičar je prepričan, da zmanjšanje števila zaposlenih delavcev le z investiranjem v jeklarstvo ni možno in da na osnovi tega ne moremo računati, da bi 3000 delavcev odpustili. Potrebne bi bile tudi modernizacije v predelavi, a je tudi taka usmeritev vprašljiva.

»Če hočete preživeti v železarnstvu, morate imeti 60 do 70 odstotkov trga doma, 30 do 40 odstotkov lahko izvažate. Tako delajo povsod po svetu. Z domačim trgom si pokrivate tisto, kar izvažate, ker je izvoz vedno cenejši. Potrebna bi bila analiza, ki bi temeljila na domačem tržišču,« je dejal Franc Vičar. »Če direktor železarn ali direktor SOZD ne vesta kaj je potrebno storiti, potem nekaj ni v redu. Ne more neka svetovna organizacija bolje vedeti od nas. Mc Kinsey nam lahko ponudi metodologijo za analizo, ne more pa narediti analize namesto nas in tako analiza ne more biti merodajna, ker ni upoštevala našega domačega trga. Če bomo ukinjali žičarski del na Jesenicah, nam bo vse propadlo. Ne gre le za 900 ljudi, ampak za 3.600 ljudi, ki živijo od žice in z žico. Na tak način, kot je predvideno, brez lastnega vložka, bo žičarstvo propadlo.«

Martin Šketa, direktor TOZD Ploščati program, je prepričan, da je v tem trenutku edino sprejemljiv holding, ker omogoča tudi tuja vlaganja. Kljub temu, da se proizvodni programi članic sedanega SOZD Slovenskih železarn pokrivajo v zelo majhnih delih in da si nismo medsebojno konkurenčni, bi bilo prav, da se združimo.

Oba sogovornika sta menila, da bi sestavni del vseh programov nadaljnega razvoja Slovenskih železarn in

Železarn Jesenice morali biti tudi socialni programi.

In kaj o rezultatih analize firme Mc Kinsey in nadaljnjem »skupnem življenju« slovenskih železarjev meni Edo Kavčič, predsednik IO KOO sindikata železarn:

»Vsa gradiva, ki so v teh dneh v javni razpravi, tako glede prihodnje organiziranosti Železarn Jesenice kot tudi Slovenskih železarn, so za našo prihodnost izredno pomembna. Tako je slučajno prišlo tudi do časovne usklajenosti med zakonsko potrebo po usklajitvi z novo zakonodajo in rezultati analize firme Mc Kinsey.

Za našo železarno so ugotovile strokovnjakov omenjene firme v skladu z nekaterimi ugotovitvami iz preteklosti, vendar so sedaj povezane v celoto, kar nam prej ni uspelo, in smo pri uresničevanju posameznih ciljev vedno ostali na določenem nivoju. Ta analiza pa ima še neko posebno vrednost oz. prednost pred vsemi dosedanjimi: strokovnjaki firme Mc Kinsey so nas primerjali z razmerami na zahodu in nam tudi nakazali, kako se približati oz. vključiti v te razmere.

Ocenjujem, da je pri tehnološkem razvoju potrebno dosledno upoštevati predloge te analize. Kot sindikalni delavci pa se na tej točki sočimo s problemom presežka delavcev. V proizvodnji je potrebno vključiti racionalno število ljudi, da bomo vsi produktivno zaposleni. To pa pomeni, da bo na obstoječih programih prihajalo do presežka delavcev. Potrebno bo poiskati nove programe, nove možnosti za zaposlovanje, bodisi z boljšim izkoriščanjem obstoječih kapacitet, z izmenjnim delom, bodisi z večjim uveljavljanjem znanja, strokovnosti za odpiranje popolnoma novih programov. Končno bi bil že zadnji čas, da uresničimo tisto, o čemer govorimo že vrsto let: da bi osnovne izdelke naše delovne organizacije doma tudi predelali.

Od številnih podatkov, ki nam jih je prineslo poročilo firme Mc Kinsey, so še najbolj odmevale ocene o potrebnem številu delavcev za obstoječo proizvodnjo. V kolektivu je nastala bojazan za prihodnost. Temu problemu je potrebno posvetiti posebno pozornost in bomo morali biti zelo natančni tako v napovedih kot v načinu razreševanja teh problemov. Na sindikatu se bomo zavzemali, da bodo vzporedno s projekti, investicijskimi vlaganji nastajali tudi kadrovske projekti. Tako bomo lahko stalno ugotavljali, kakšen kader in koliko kadra potrebujemo ter tudi omogočili vsem tistim, ki so sposobni za določene preusmeritve, izobraževanje ter jih tako usmerjali v programe, ki bodo nastajali v Železarni. Lep primer za tak način dela v preteklosti je kadrovske projekti za Jeklarstvo 2. Pojavljajo se tudi razmišljanja, da bi v tem času delovala skupina, ki bi se ukvarjala s problemi, ki bodo nastajali pri uresničevanju vseh predvidenih sprememb. Naloga te skupine naj ne bi bila v sestavljanju seznamov z imeni, ki bi se pojavila kot kadrovske presežke, temveč v pomoči in usmerjanju vseh tistih, ki se želijo preusmeriti in tudi usposobiti za nove programe.

Najbrž vsa situacija glede zaposlitve v Železarni niti ni tako zelo kritična. Nekateri dejavnosti, ki so sedaj v okviru Železarn, bi lahko izvajali tudi zunaj nje; s tem nekateri ne bi izgubili dela, ampak bi bili le drugje zaposleni.

Predvidevam, da bomo v Železarni vsem nalogam, ki so pred nami, kos, a se bomo morali sprijazniti v vsemih novostih. Razprava, ki v teh dneh poteka v naši delovni organizaciji, naj bi dala usmeritve o perspektivi železarnarstva na Jesenicah. Ocenjujem, da se moramo čimprej opredeliti za eno od variant, ki jih ponuja firma Mc Kinsey, in seznani vsi zaposlene z njo.

O predvidenem prestrukturiranju Slovenskih železarn pa je Edo Kavčič dejal:

»Slovenski železarji bi morali tako na jugoslovanskem kot na zunanjih trgih skupno nastopati; kakršnakoli konkurenca med nami bi bila odvč. Rešitve, ki jih ponuja gradivo, ki je v

teh dneh v javni razpravi v Železarni, so stvarne in uresničljive. Navsezadnje smo zainteresirani za tak program tudi zato, ker nam z uresničitvijo omogoča tudi boljše plače.

V tem letu praznujemo tudi dvajsetletnico Slovenskih železarn, ko se je tudi treba odločiti ali preiti v boljše in učinkovitejše povezovanje ali pa sploh prenehati govoriti o tem, da smo na kakršenkoli način povezani. V Železarni Jesenice se zavzemamo za najbolj učinkovito povezovanje: kapitalsko in za daljše časovno obdobje. Menim, da v nobeni od slovenskih železarn ne bi smelo priti do zapiranja vrat in do tega, da bi po dvajsetih letih sodelovanje propadlo, namesto, da bi ga dogradili.«

Janez Kunstelj, predsednik Delavskega sveta Železarn Jesenice, pravi, da je bila v dvajsetih letih delovanja SOZD Slovenske železarn vrsta dogovarjanj, pač v skladu s tedaj veljavno zakonodajo, formalnosti in da je bila vrsta odločitev neobvezujočih. Če prihajamo v pogoje, ki jih določa in narekuje spremenjena zakonodaja z Zakonom o podjetjih v ospredju, ko je vse postavljeno na kapitalno osnovo, potem naj bi odpadel tudi ves formalizem, ki je prevladoval v odnosih znotraj SOZD. Glede na predvidene povežave bi po mnenju sogovornika odpadli vsi dvomi in nezaupanje.

»Usmeritve iz analize firme Mc Kinsey in gradivo o prestrukturiranju Slovenskih železarn, ki je v teh dneh v javni razpravi, sta tesno povezana in neolčljiva. Iluzorno je govoriti o tem, da se strinjamo z usmeritvami firme Mc Kinsey in da si hkrati proti predlagani obliki nadaljnjega razvoja Slovenskih železarn. Tudi, če se povežemo na predlagani način znotraj sedanje SOZD, smo še vedno zelo majhni in zaradi te majhnosti izgubljam pri nabavi, prodaji...«

Prihodnji teden bomo v Železarni na referendumu sprejemali Statut podjetja Železarn Jesenice in Samoupravni sporazum o spremembah v organiziranju delovne organizacije Železarn Jesenice. Če z referendumom ne bomo sprejeli obeh predlaganih aktov, se postavlja vprašanje, kdo je odgovoren, da po novem letu ne bomo pripravljeni za delovanje v spremenjenih razmerah. Ali je to delavski svet ali poslovodni odbor? Janez Kunstelj pravi, da bomo v primeru nesprejetega statuta in samoupravnega sporazuma odgovorni vsi delavci Železarn za vse možne težave v začetku prihodnjega leta.

Spremenjena zakonodaja bo prinesla spremembe tudi pri delovanju delavskih svetov. »Vprašanje je, če bo delavski svet, takšen kot je danes, lahko v prihodnje sploh še delal. Delegati bodo morali biti veliko bolj informirani, strokovno bolj podkovani in delavski svet bo moral odigrati kontrolno funkcijo,« pravi predsednik sedanjega delavskega sveta Železarn. Konec bo tudi s »skrivanjem« za odločitvami delavskega sveta in končno bomo lahko uresničili tudi institut odgovornosti. Svojo pomembnost pa naj bi s predhodnim obravnavanjem, z glasovanjem pridobile tudi samoupravne delovne skupine oz. zbori delavcev. Referendum je oblika odločanja, ki je zaradi številnih vzrokov, tudi zaradi inflacije in težkih ekonomskih razmer, preževeta. Nemalokrat se nam je dogajalo, da še tako strokovno in kvalitetno pripravljene predloge niso bili sprejeti iz razlogov, ki z vsebino predloga niso imeli nič skupnega.

Tako razmišljajo o razvoju železarnstva in povezovanju v slovenskem prostoru naši sogovorniki. Prvi preizkusni kamen na tej poti bo že referendum prihodnji teden. O javni razpravi o preobrazbi Slovenskih železarn pa bomo še poročali.

Obvestilo

Kadrovskega sektorja obvešča štipendiste Železarn Jesenice in povratnike iz JLA, ki jim delovno razmerje v Železarni Jesenice miruje, da je sprejemni postopek za sklenitev delovnega razmerja v Železarni Jesenice vsak prvi in tretji torek v mesecu od 6. do 8. ure.

Obvestilo velja do preklica.

Kadrovskega sektorja

Seja odbora za gospodarstvo

Odbor za gospodarstvo pri Delavskem svetu Železarn Jesenice se je 10. oktobra sestel na 25. redni seji in obravnaval običajne točke dnevnega reda.

Pri pregledu sklepov je ugotovil, da so izpolnjeni, razen dolgoročnega sklepa o združitvi osebnih avtomobilov Železarn na enem mestu in uvedbi načina rent a car. Podpredsednik poslovnega odbora Božo Bartelj je pojasnil, da bo z združitvijo Železarn v podjetje ta zadeva hitreje rešena.

Na predlog oddelka Zunanje trgovine je odbor sprejel tri odsele razlik, ki so nastale pri poslovanju s tujino.

Odbor se je seznanil z izvajanjem proizvodnje v septembru. Ugotavlja, da z rezultati nikakor ne moremo biti zadovoljni, saj so bili še slabši kot v predhodnih dveh mesecih. Opozoril je na pretirano velike zastoje in okvare tako v Valjarni bluming štel kot v Valjarni žice in profilov in Jeklovleku. Treba bo izboljšati kvaliteto gredic, odlih preko kontiliva v Jeklarni 1. Začetnih napak z brušenjem v Valjarni bluming štel zaradi premajhnih zmogljivosti ni mogoče odpraviti, kar tudi vpliva na slabo delo v Valjarni žice in profilov in končnih izdelovalcev. Vzrok za slabše rezultate je tudi pomanjkanje naročil določenih kvalitete. Odbor je opozoril, daje rezultat slabši tudi zaradi slabše prodaje, saj ne izpolnjujemo naročil glede zahtevanih kvalitete in rokov.

Odbor je potrdil predlog programa proizvodnje v mesecu oktobru. Zaradi premajhnega priliva likvidnostnih sredstev v septembru je v oktobru potrebno ustavljati talilniške agregate, da se znižajo stroški nakupa starega železa in da se porabijo velike medfazne zaloge. Pri tem se prodaja ne sme zmanjšati in je zato predvidena le za 1,5 % nižja prodaja od načrtovane z gospodarskim načrtom.

Odbor je potrdil predlog investicijske porabe za mesec oktober 1989. Pri tem je opozoril, da morajo imeti pri vrstnem redu investicijskih naložb prednost tiste naložbe, ki dajejo konkretne ekonomske rezultate. Poudaril je tudi, da skupna vsota, predvidena za naložbe, ki jih potrjuje odbor za gospodarstvo, ne sme izgubiti realne vrednosti, sprejete z gospodarskim načrtom.

Glede na pobudo delavskega sveta TOZD Okrogli program je odbor zahteval od strokovne službe, da pripravi način korigiranja višine stimulacij za zbiranje odpadnih surovin in nekaterih materialov. Stimulacija naj se prilagaja inflacijski stopnji. Odbor za gospodarstvo je tudi zahteval, da se čim prej tudi cena za izposojanje ročnega orodja za osebno rabo delavcem in upokojemcem Železarn Jesenice prilagodi stopnji inflacije.

CSI-MZ

Inovacijska dejavnost

Odbor za gospodarstvo TOZD Ploščati program je na svoji seji obravnaval osem predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter jih pozitivno ocenil in odobril. Skupni prihranek znaša 7.504.477.150 din, zato je dvajset novatorjev prejelo 20.567.200 din posebnih nadomestil.

Miranu Kavčiču in Slavku Skumavcu je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za predelavo hidravličnega agregata za krmiljenje hidravličnih cilindrov na mizi brusilnega stroja. Črpalka za krmiljenje hidravličnih cilindrov je bila večkrat v okvari in zato je prihajalo do zastojev na brusilnem stroju. Do okvar je prihajalo zaradi nečistosti hidravličnega olja, netesnosti rezervoarja in zaradi maksimalne obremenitve sistema, ker črpalka ni imela ustreznega razbremenjevanja. Avtorja sta med remontom izvedla predelavo hidravlike mize in s tem preprečila vse nastete okvare.

Rudiju Šapku in Francu Korošču je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za predelavo protiteže nihanjačnega ogrodja prečnih transporterjev pri peči custodis. Glede na težke pogoje dela prečnega transporta je med obratovanjem prihajalo do poškodb konstrukcije delovnih miz na katerih so montirani ležaji osi protiteže. Os nihanjačnega ogrodja je bila vlečena na obeh straneh ohišja s krogličnimi ležaji. Ob vsakršni poškodbi miz je prihajalo do izpada osi iz ležaja, s tem pa tudi protiteže, kar je povzročilo ohlapnost galove verige in protiteže nihanjačnega ogrodja tako, da sta podaljšala os in s tem omogočila, da nihanjače ogrodje »diha« in ne izpade iz ležaja. Pora ba protiteže je tako znatno zmanjšala. Zmanjšali pa so se tudi posegi vzdrževalcev.

Francu Janši, Rudolfu Šapku in Francu Arnežu je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za izdelavo snemalne naprave sklopke in zavorne koluti na stiskalnici 630 P. Avtorji

so izdelali posebno napravo za izvlačenje, katero montirajo na kolut, ki je zato primerno prirejena. S to napravo poteka snemanje veliko lažje in hitreje ter popolnoma varno.

Ivu Cundriču in Janezu Pavlinu je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za hladno valjanje brez predhodnega obreza TVT. Avtorja sta preizkusila možnost valjanja brez predhodnega obreza TVT. Avtorja sta preizkusila možnost valjanja brez obreza in to predstavlja 4 % boljši izplen, vendar samo pri trakovih tujega izvora.

Francu Paplerju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za vgraditev varnostnega stikala na 4.000 t stiskalnici v Valjarni debele pločevine. S stikalom se preprečuje spust cilindrov na ravnalni mizi. S tem je pomožnemu delavcu pri stiskalnici omogočeno, da zavaruje sebe v času, ko pod ploščo postavlja podloge.

Odbor je obravnaval tudi tri prijavljene ideje in sicer:

— predelava pogona valjčnic pri stiskalnici 4.000 t v Valjarni debele pločevine avtorjev Franca Janše, Franca Korošča in Rudolfa Šapka.

— predelava pogona ravnalnih letov na dviznih mizah v obratu Valjarne debele pločevine avtorjev Rudolfa Šapka, Franca Janše, Marjana Endliherja, Pavla Zupana,

— zmanjševanje hidravličnih udorov v napravi za odbrijg kavarine avtorjev Mitja Kersnika, Marjana Endliherja in Mira Pretnarja ter sprejel na predlog strokovne komisije za inovacije sklep, naj se vse tri ideje realizirajo.

Ivanka Petrič

Volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti

Kako se pripravljamo nanje v občini Jesenice?

Skupščina je organ družbenega samoupravljanja in najvišji organ oblasti v okviru pravic in dolžnosti družbenopolitičnih skupnosti. Oblikovanje, organizacija in pristojnost skupščin družbenopolitičnih skupnosti in njim odgovornih organov je urejeno z Ustavo, Statutom in Zakonom na podlagi enotnih načel, določenih z Ustavo SFRJ in SRS.

Prav enotna načela, ki v Ustavi določajo skupščinski sistem, so bila v mesecu septembru s spremembo Ustave, to je z Amandmaji k Ustavi SRS, spreminjena in dopolnjena, in se bomo v praksi s njimi srečali prvič ob splošnih volitvah leta 1990.

Delovni ljudje in občani v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter družbenopolitičnih organizacijah oblikujejo v skladu z zakonom svoje delegacije za neposredno uresničevanje svojih pravic, dolžnosti in odgovornosti in za organizirano udeležbo pri opravljanju funkcij skupščin družbenopolitičnih skupnosti.

Amandma k Ustavi SRS določa, da so volitve v Skupščine DPS neposredne in tajne, določa, da delovni ljudje in občani ter njihove organizacije predlagajo kandidate za delegate v ustrezne zbore skupščin družbenopolitičnih skupnosti, da kandidate za delegate določajo delovni ljudje in občani na zborih volitev s tajnim glasovanjem oziroma s podpisovanjem, da kandidati za delegate postanejo tisti, ki dobijo z zakonom določeno podporo volilcev ter da mora biti na listi kandidatov število določenih kandidatov za delegate večje od števila delegatov, ki se jih volijo.

Amandma določa, kje in kako se volijo delegati zbora združenega dela, kako se volijo delegati v zbor krajevnih skupnosti ter kdo določa listo ali liste kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru Skupščine DPS. Način volitev prepuščajo volilnemu zakonu.

Zaradi vedno bližjih spomladanskih volitev je treba to zakonodajo čimprej pripraviti in sprejeti, zato je Izvršni svet Skupščine SRS predlagal Skupščini SRS, da sprejme temeljne usmeritve in rešitve za pripravo volilne zakonodaje, ker so temeljna vprašanja za področje volilne zakonodaje povsem odprta.

Odbori vseh treh zborov Skupščine SRS za družbenopolitični sistem so na skupni seji 12. oktobra razpravljali o stališču Izvršnega sveta Skupščine SRS v zvezi s pripravi volilne zakonodaje ter se dogovorili, da je nujno, da skupščina SRS sprejme temeljna osnovna izhodišča za pripravo volilnih zakonov, za pripravo le-teh pa imenuje delovno skupino. Delovna skupina, ki jo bo vodil Tone Jerovšek, sestavljali pa jo bodo trije delegati zbora združenega dela in zbora občin, štirje predstavniki družbenopolitičnih organizacij oziroma delegati družbenopolitičnega zbora, predstavnik manjšine in trije predstavniki strokovne javnosti in podpisnic, razglašajo, kakšne volitve hoče mo.

Delovna skupina naj bi do naslednjega zasedanja skupščine SR Slovenije 25. oktobra pripravila poročilo in predlagala izhodišča za temeljne zakonske usmeritve in rešitve. Le-te bodo posredovane delegatski bazi, ki bo v javni razpravi lahko tudi izoblikovala svoja stališča do posameznih ponujenih rešitev.

Ustava SRS določa, da nihče ne more opravljati javnih in družbenih funk-

cij in ne izvrševati javnih pooblastil, če mu jih niso v skladu z Ustavo oziroma Statutom in zakonom poverili delovni ljudje ali skupščina.

Dopolnila k Ustavi SRS že določajo spremembe v zvezi z izvolitvijo in imenovanjem nosilcev funkcij v državnih organih. Spremembe na tem področju bo prinesel tudi Zakon o organizaciji in delovnem področju republiških upravnih organov in republiških organizacij, ki mora biti usklajen z ustavnimi amandmaji do 31. marca 1990.

Kot je bilo navedeno, so stvari, ki so se na področju volitev in delegatskega skupščinskega sistema že spremenile in so znane, precej več pa je tistih, ki še niso niti dogovorjene niti opredeljene.

Želimo in delamo na tem, da bi bile vse spremembe in postopki v zvezi z volitvami delovnim ljudem in občanom jeseniške občine predstavljene pravočasno in čimbolj temeljito. Zato bomo javnost skušali o vseh bistvenih novostih in aktivnostih, povezanih z volitvami, sproti obveščati.

To pa še ne pomeni, da se ne sme razmišljati o ljudeh, ki imajo znanje, voljo in zavzetost za delo in ki bodo v teh težkih razmerah, v obdobju temeljitih sprememb, pripravljeni prevzeti najodgovornejše funkcije v občini in odgovornost za njihovo izvajanje.

Ob izbiri pravih ljudi bo izvedba volilnih postopkov le operativna zadeva.

Nikomur ni prepovedano razmišljati o ljudeh, ki bodo v skladu z Ustavo, zakonom in statutom opravljali in izvrševali funkcije v DPS in s tem tudi vplivali na nadaljnji razvoj občine — celo zaželeno je.

Za zaključek: Volitve 1990 se bližajo. Kandidiral bo lahko vsak, ki bo imel program in podporo ljudi.

V soglasju z odgovornimi za področje kadrovske politike v občini Jesenice pripravila

Občinska kadrovska služba

Razstava inovacij in razvojnih dosežkov v občini Radovljica

Od 10. do 20. oktobra bo na Bledu v prostorih trgovine LIP odprta razstava inovacij in razvojnih dosežkov. Na razstavi sodelujejo: LIP Bled, Elan iz Begunj, Iskra Otoče, Iskra Lipnica, Veriga iz Lesc, UKO Kropa in Almira iz Radovljice.

LIP Bled predstavlja specialna vrata za vhode v stanovanja, arhive, hotelska vrata, ki se odlikujejo po odpornosti proti požaru, zvočni in toplotni izoliranosti ter z odpornostjo proti vplomu.

Konj za preskakovanje, kosaškarski obroč, umetna plezalna stena in nova izvedba motornega čolna GT 570 so novosti tovarne Elan. Konstrukcija konja za preskok je patentno zaščitena v Jugoslaviji in tujini, umetna plezalna stena pa je zaščitena kot izum.

Iskra Lipnica in Iskra Otoče predstavlja razne merilne in časovne instrumente.

Snežna veriga ruck-zuck je delo inž. Jerneja Razpeta iz Tovarne verig Lesce, za kar je prejel nagrado Inovator leta 1988. Veriga se odlikuje po enostavni montaži in izboljšanih vozni lastnostih. Avtorja Bela Veren in Anton Kavčič sta izdelala snemalce ležajev, za kar sta prejela nagrado Inovator leta.

Razstavo dopolnjujeta UKO iz Kropa in Almira iz Radovljice s kolekcijo pomlad-poletje 1990.

V okviru dejavnosti Raziskovalne skupnosti so na razstavi prikazani tudi rezultati dveh raziskovalnih nalog. Naloga Načrtno zbiranje in vrednotenje domačih sort koruze daje dragocene podatke o pridelovanju koruze na področju občin Radovljica in Jesenice. Domači sorti »bohinjka« in »rumena gorenjka« sta rani, rodovitni, predvsem kvalitetni, zato bi ju lahko pride-

lovali v izrednih razmerah. Raziskava, ki povezuje raziskovalce, proizvajalce, pospeševalce in študente, utira pot k uspešnemu prenosu dosežkov zlahtnejših rastlin v kmetijski proizvodnjo. Druga naloga pa je rezultat KŽK-jevega sadovnjaka Resje pri Podvinu z uvajanjem odpornejših sort jablan in njim ustrežne tehnologije za gorenjski sadni okoliš.

N. Kolman

Radovljiški borci o gospodarjenju in socialni problematiki

Sedanje gospodarske in družbenopolitične razmere v občini in v širši družbeni skupnosti so predmet razprav in zaskrbljenosti tudi v borčevskih vrstah. Zato so na tretji letošnji seji Občinskega odbora ZZB NOV Radovljica 17. oktobra obravnavali to problematiko. Seje so se poleg članov odbora udeležili tudi tajniki vseh dvajsetih krajevnih organizacij ZB NOV. Najprej so se seznanili z doseženimi gospodarskimi rezultati v občini v letu 1989 ter s socialnozdravstvenimi, s katerimi se soočajo borci in vojaški vojni invalidi.

Dogovorili so se za potek in program letošnjih žalnih slovesnosti ob dnevu mrtvih ter določili datume.

Tehniška dediščina — bogastvo ali breme (44)

Premična dediščina (9) Fotografije in razglednice

Fotografija kljub razvoju filma, televizije, videa ni izgubila svoje pričevalnosti. Ljudje imajo v svojih osebnih arhivih bogate zbirke družinskih posnetkov, med katerimi je veliko takih, ki jih »uradni« profesionalni fotografi niso nikdar »ujeli« v svoj objektiv.

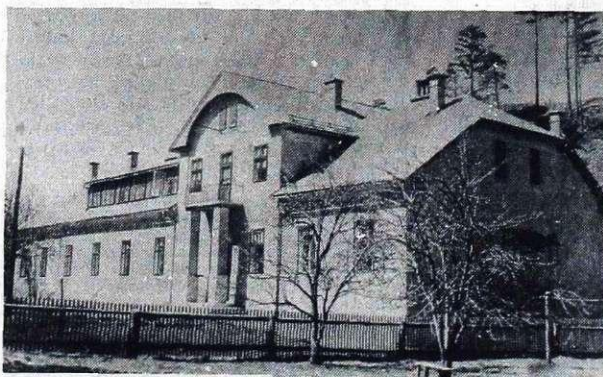
Nekateri so svoje hobije združili z veseljem do kolekcijarstva in zbrali bogate tematske zbirke. Tako so naprimer nastale zanimive zbirke iz prve in predvsem druge svetovne vojne (planiških motivov, železniški vozil in objektov, športnih fotografij npr. skokov v Planici, razglednic krajev itd.).

Za muzej oz. arhiv je seveda pomembno, da čimveč gradiva zbere na enem mestu, še pomembnejše pa je, da muzej oz. arhiv evidentira privatne zbirke in jih, če je to mogoče, tudi pre-fotografira. S tem lastnik zbirke, ki je

v svoje zbiranje vložil veliko truda, časa pa tudi denarja, ni v ničemer »prizadet«, uradna institucija pa dobi možnost vpogleda v te fonde in jih seveda lahko uporabi za svoje raziskave, obenem pa jih uporabi tudi za razstave in objave v literaturi. Jeseniški kolekcijarji in fotografi so pripomogli k temu, da imamo danes čudovite zbirke mesta Jesenice in krajev Gornjesavske doline, razvoja železarstva in železnice ter različnih prireditev in dogodkov (npr. iz časa narodnoosvobodilne borbe, življenja med obema vojnama, vključno

z delavskimi kulturnimi in športnimi prireditvami itd.). Velik del tega gradiva obiskovalci že lahko vidijo na stalnih (in občasnih) razstavah v Ruardovi in Kosovi graščini na Jesenicah, v Triglavskem muzeju v Mojstrani, v Lizevskem domačiji v Kranjski Gori, pa tudi na manjših krajevnih in šolskih zbirkah. Naj omenim, da Center srednjih šol na Jesenicah pripravlja zanimivo razstavo o razvoju mesta Jesenice. Mlade raziskovalce je pri zbiranju gradiva zanimalo predvsem primerjalno gradivo (starejše in novejšo), ki je obenem tudi najpomembnejše in najbolj izpovedno. Za konec tega sestavka o fotografiji zato objavljam fotografiji obratne ambulante železarne pred drugo svetovno vojno in po njej.

Tone Konobelj

Fotografija objekta obratne ambulante pred drugo svetovno vojno... in danes (foto: arhiv Tehniškega muzeja)

Pregled sestankov SDS

Še teden dni nas loči od referenduma in tedaj bo dokončno znano, koliko smo se pripravljali ravnati po novih pravilih igre, ki so zapisana v predlogu novega statuta železarne kot podjetja, koliko z njimi resnično soglašamo. Izid glasovanja bo pokazal, koliko smo bili v javni razpravi ob osnutku in predlogu iskreni in odprti, koliko smo bili pripravljeni sodelovati pri demokratični izmenjavi svojih stališč. Če bi sklepali po mnenjih, ki so podana v zapisnikih SDS v zvezi z »odgovori na pripombe na osnutek statuta«, je odgovor preprost: statut bo sprejet!

Iz obrata Jeklarne 2 smo prejeli zapisnike SDS peč+VOD 1,2 in 4 ter kontiliv in adjustaža 1,2 in 4. Nobena od navedenih SDS ni imela nikakršnih pripomb ali dodatnih vprašanj v zvezi z novim statutom železarne niti glede sporazuma o spremembah v organiziranju DO ŽJ. Ista ugotovitev velja tudi za zbor delavcev iz obrata Livarna.

Iz obrata Hladna valjarna Jesenice smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, hladna valjarna 1,2 in 3, adjustaža HVJ, žarilnica 1,2,3 in 4, karisti in skladišče TVT. Tudi tu bi morala glede na mnenja, podana v zapisnikih, veljati gornja ugotovitev glede izida referenduma. Sicer pa so tu kot posebno točko na dnevni red uvrstili tudi »problematiko obrata in DO ŽJ« v okviru katere so posebno pozornost namenili problematiki naročil, okvaram strojev ter tehnološki in delovni disciplini. SDS hladna valjarna 2 in 3 v zvezi z

informacijo, da ima obrat sedem odstotkov reklamacij, menita, da jih je nekaj res nastalo po njihovi krivdi in da si je treba prizadevati, da se njihovo število zmanjša. Poskrbeti pa bi bilo treba tudi za boljše vzdrževanje strojev in za boljši vložni material, »saj iz II. klase ne moreš narediti I. klase«. Skupini tudi vprašujeta, kaj je s krožnimi škarjami 4. SDS hladna valjarna 1 in adjustaža HVJ menita, da jih takšen odstotek reklamacij ter slabo delo in slaba disciplina postavljajo prav »na rep« železarne in da le z boljšim delom in z zmanjšanjem števila reklamacij lahko računajo na boljše čase. SDS žarilnica 1 se zavzema za takšen način dela, da bi se reklamacije zmanjšale pod tri odstotke. SDS žarilnica ima glede vseh obravnavanih zadev splošno pripombo: da jo preveča občutek nemoci, da bi kakorkoli lahko vplivala (razen s svojim delom) na stvari. Enaki občutki navdajajo tudi člane SDS žarilnica 4. SDS karisti v zvezi z obravnavano problematiko obrata priporočajo, da naj se maksimalno zaostri vprašanje kontrole materiala.

Iz obrata Predelava valjanih trakov smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, oblikovalnica 1 in 2, predelava ter linija in adjustaža. Tudi dodatnih pripomb ali vprašanj v zvezi s statutom in sporazumom o spremembah v organiziranosti železarne ni bilo. Na sestanku SDS oblikovalnica 1 in predelava je bila s strani vodstva postavljena zahteva po izboljšanju delovne in tehnološke discipline. Da bi v čimvečji meri izpolnili planske obveznosti, sta obe SDS sklenili, da bosta delali tudi ob sobotah. SDS linija in adjustaža (vratni podboji) pa vprašujeta, »kaj in kako bo z izvozom«.

Iz obrata Žičarna smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, žičarna I-1, I-2, I-3, II-1, II-2 in II-3, TPO, patentirnica 1,2 in 3, lužilnica, votličarna ter adjustaža. Kot posebne točke dnevnega reda so SDS obravnavale tudi proizvodne rezultate žičarne v mesecu avgustu ter kvalitivno problematiko oziroma vzroke za reklamacije. Na sestanku SDS žičarna II-1, je bilo omenjeno, da bodo začeli

na etikete dotiskovati številke posameznega žičarja, da bi tako ugotovili, kdo je povzročil določeno napako. SDS žičarna II-2 omenja, da rezultati v avgustu niso bili nič kaj vzpodbudni. Primanjkovalo je naročil za VAC žico, delo pa je oteževala tudi velika odsotnost delavcev. V zvezi s kvalitivno problematiko v žičarni II je bilo opozorjeno zlasti na problem korodiranosti VAC žice, do česar prihaja zaradi kislinskih hlapov v ozračju. SDS TPO omenja, da je bila manjša proizvodnja v avgustu (zaradi pomanjkanja naročil za pocinkano žico) kasneje nadoknadena z nadurnim delom. Na sestankih SDS patentirnica 1,2 in 3 pa se je glede kvalitivne problematike izoblikovalo naslednje samokritično mnenje: »Kvalitivna problematika je konstantna oziroma se iz meseca v mesec poslabšuje. Mnenja smo, da smo za to krivi prav vsi, od vodij do delavcev v proizvodnji. Tehnološko disciplino moramo pod nujno popraviti, kajti samo to nas lahko reši pred posledicami«. SDS lužilnica obublja, da se bo potrudila, da bo napake s svoje strani odpravila. SDS adjustaža pa je kritično spregovorila predvsem o kvalitivnih zamešnjah in slabi vezavi žice. Glede statuta in sporazuma o spremembah v organiziranosti DO ŽJ pa tudi delavci v tem obratu niso imeli dodatnih pripomb ali vprašanj.

Za konec današnjega pregleda omenimo še sicer osamljeno pripombo SDS vodstvo obrata Valjarne blumingo štekel, ki je pravzaprav ne nanaša neposredno na statut. Glasi se takole: »Imeli smo pripombo, da se poslovnim organom ne bi podaljšal mandat do izteka, pač pa naj bi bili postavljeni kot v.d. Takoj pa naj se začne postopek za izvolitev novih«. Ista SDS pod razno tudi opozarja, da jim sedanji način maliciranja »absolutno ne odgovarja« in da se izguba delovnega časa zaradi malice odraža tudi v proizvodnji. Pri-
sotni so bili enotnega mnenja, da je kantino ponovno treba usposobiti za malicanje.

CSI — Božidar Lakota

Začetek gledališke sezone na Jesenicah

V Gledališču Tone Čufar na Jesenicah so v ponedeljek, 9. oktobra, ob 19.30 odprli novo gledališko sezono 1989/1990 z gostovanjem Prešernovega gledališča iz Kranja, ki je uprizorilo komedijo znanega francoskega komediografa Jeana Baptista Pequelina Moliera Tartuffe.

Obvestilo, da bo pričetek gledališke sezone na Jesenicah otvorilo Prešernovo gledališče iz Kranja, je jeseniške ljubitelje gledališča presenetilo. Na Jesenicah je dosti ljubiteljev gledališča, kar potrjujejo dobri obiski gledaliških predstav. Kar dolgo časa je bilo potrebno, da so Jeseničani prišli do spoznanja, da tudi ta vrsta (gledališče) kulturne dejavnosti na Jesenicah nekaj pomeni. Za to so zaslužni mnogi dobri igralci, od katerih so nekateri zapustili jeseniško gledališče, in sedanjí igralci, predvsem pa dobro organizirano delo v gledališču. Se se spomnimo slabo zasedene dvorane ob celo zelo dobrih predstavah. Obdobje slabih obiskov je za nami. Ljudje so željni gledaliških predstav, le za gledališki repertoar nihče nikogar ne vpraša. Gledališče o tem odloča samo. Mnenja občanov pa so, da bi repertoarska politika bila lahko bolj prilagojena v tem smislu, da bi bilo za vsakega nekaj (starega in novega).

Ob otvoritvi gledališke sezone bi bilo prav, če bi jo odprli domači gledališčniki. Kakšna so mnenja o tem v gledališču, je stvar njihove organiziranosti in ostalih dejavnikov (financi, časovni, kadrovski). Eno pa je nesporno; za vsako gledališče, igralce in gledalce je otvoritev gledališke sezone (ponavadi s premiero) svojevrsten praznik. To je dogodek, ki se ga veselimo, se nanj posebej pripravimo. To je pomemben dogodek tudi za mesto in okolico. Takih občutkov ob otvoritvi te gledališke sezone ni bilo. Na jeseniškem odru so nas v novo gledališko sezono popeljali »tuji« igralci. Zakaj je moralo biti tako? Ali ta čast resnično ni mogla doleteti naših domačih igralcev in gledaliških delavcev? Tisti, ki o predstavi niso brali v Železaru ali slišali na radiu Jesenice in Ljubljana, so prav malo vedeli o predstavi, ker nihče ni ponudil gledališkega lista; ponavadi ga ponudijo že pri vstopu v gledališče.

Naše mnenje o otvoritvi gledališke sezone na Jesenicah pa ne zmanjšuje uspešnosti gostovanja Prešernovega gledališča iz Kranja. Kranjčani so se za izvedbo Molierovega dela pripravili okrepljeni s sodelovanjem nekaterih renomiranih igralcev iz drugih slovenskih gledališč, napovedovanih že v obvestilu o pričetku gledališke sezone na Jesenicah. Ko smo gledali predstavo, nismo vedeli, ali je Molierov Tartuffe že izveden premierno v Kranju, ker je v obvestilu o predstavi na Jesenicah (Železar 5.10.) bilo povedano samo toliko, da bo premiera v Kranju »ta teden«. Tudi tako obvestilo je pritegnilo polno dvorano ljubiteljev gledališča, zagotovo tudi zaradi slavnega Moliera.

Predstava se je začela z intoniranjem Ave Maria, kot diskretni poudarek mističnosti pričakujočih dogajanj. S popolnim spoštovanjem tradicij Molierovega gledališča sta bila odrsko dvorišče in vhod v imenitno stavbo (kot znak Orgonovega, igral ga je Danilo Benedičič, imetja in družbenega reda) prepuščena igralcem, da zaigrajo Molierovo igró v igri. Čeprav o režiserju in ostalih sodelavcih v predstavi gledalci niso bili seznanjeni, so odrska dogajanja Molierovih protagonistov, predvsem pa Tartuffa (igral ga je Aleš Valič) bila spremljana s popolno gledališko pozornostjo.

Učinkoviti Molier je bil tudi tokrat nepredvidljiv. Iz radožive in pisane burke preide v izrazito dramatična in tragična dogajanja, v svetohlinsko, cinično, neusmiljeno in brutalno komedijo, tako da ni seveda nič več trdnino in nič več zares, razen srečnega konca za vse, ne pa za Tartuffa.

Kranjski gledališčniki in njihovi zunanji sodelavci so uprizorili veliko duhovitih in slikovitih Molierovih teaterskih oblik, dialogov in verzov, od katerih je bilo nekaj dialogov nepotrebno glasnih (kričanje), kar je v zadnjih gledaliških časih postala »moda« nekaterih režiserjev. V tej igri so kranjski gledališčniki prikazali tudi iskanje poti do klasične literarne podlage. Tako so mnoge režijske domislice in igralske kreacije izražale stereotipni (ustaljen) pogled na klasično komedijo, ki bi jo v tem primeru lahko imenovali tudi burka, farsa, melodrama... Igralsko pa predstava ni bila izenačena v vseh njenih delih (nastop gostov iz drugih slovenskih gledališč), tako da so se na jeseniški uprizoritvi Molierovega Tartuffa zapisali v spomin le nekateri nastopajoči.

Pripis: Za premiero Tartuffa v Kranju, ki je bila 4. oktobra, smo izvedeli šele 12. oktobra.

Franjo Ropret

Ideja za branje

Dolga leta so lahko bralci Železarja spremljali rubriko Novosti na policah jeseniške knjižnice. V njej smo vam vsakokrat predstavili po eno novost s knjižnega trga; zadnja leta smo dodali tudi izbran odlomek. Kot veste, se je obseg našega lista zadnje mesece občutno skrčil, posledica je bila, da za tako obsežne sestavek, ki vsebinsko povrh vsega ne sodi v okvir tovarniškega glasila, ni bilo prostora.

Jeseniška knjižnica pa bi vseeno rada obdržala stik z bralci Železarja. Upajmo, da je tudi med vami dovolj takih, ki si tega želijo, pa četudi bi se po novem pogovorili bolj na kratko. V poštev bi prišla torej kratka opozorila, ki bi pomagala knjigam, da si poiščejo pravega bralca. (Nekako tako, kot si renaultovi avti v znani TV reklami iščejo voznike.) Opozorjati velja predvsem na knjige, ki niso za vsakogar; uspešni tudi brez reklame na policah se prehitro zmanjka.

Vsakokrat bi nekaj prostora odmerili leposlovju, nekaj pa poljudnoznanstvenemu in strokovnemu čitju.

I. Nekaj novih knjig iz zbirke Mostovi. Tisti, ki to zbirko poznajo, vedo, da je namenjena prevodom iz manj znanih literatur. Namenjena je torej vsem tistim, ki si vsaj včasih zaželijo še kaj drugega razen po preskušenih receptih napisanih uspešnic. Naslove bomo navedli kar brez avtorjev: Sanje v megli, Hudiču v riti, Izpovedi dobrega Arabca, Psi gonjaki so že najeti, Poti pod zvezdami.

II. Nekaj novih — predvsem srbohrvaških — knjig s področja mejnih znanosti. Dnevno, da se za knjige o parapsihologiji, bioenergiji, antropozofiji in podobnem zanimajo tako skeptiki kot vneti privrženci alternativnih ved. Torej, nekaj naslovov: J.B.Rhine: Novi svet duha; D.Plečko: Zdravlje, bioenergija, joga; R.Steiner: Kako se stiču saznanja viših svetov; R.Moody: Svjetlost s onu stranu života; T.Kadunc: Dar mojih rok. Vse našete knjige si lahko sposodite v jeseniški knjižnici, v oddelku za odrasle, na Trgu T.Čufarja 4.

Otvoritev razstave slikarja inž. Vinka Hrovatiča, člana Relika iz Trbovelj, v razstavnem prostoru Viktorja Gregorčiča na Javorniku (foto: Miha Zvan)

Razstava del Vinka Hrovatiča

V razstavnem prostoru Viktorja Gregorčiča v Delavskem domu Julke in Albin Pibernika na Javorniku je bila v petek, 13. oktobra, otvoritev razstave del Vinka Hrovatiča. Kulturni program je izvedel prof. Matjaž Šurc.

Dolgoletni strokovni svetovalec akademski slikar Franci Kopitar iz Zagorja; sedanjí vodnik in mentor akademski slikar Tone Rački iz Ljubljane; izbor del za razstavo, oceno del in dela slikarja pa je pripravil akademski slikar Lojze Zavolovšek iz Mozirja.

Že ti podatki kažejo, da gre za visoko kvaliteto dela, ki jih razstavlja slikar inž. Vinko Hrovatič, član Relika iz Trbovelj. Predstavlja 27 grafik v grafiki tehniki.

Nisem kritik, ne likovni ne glasbeni. Da bo mera polna, grafike ne maram preveč, (še zlasti ne z grafitom) in ne klasike. Na tej razstavi in otvoritvi sem bil pa tako močno razočaran sam nad seboj, da to moram povedati. Slike, ki jih predstavlja na razstavi Hrovatič, so resda črno bele, izdelane zelo natančno, z občutkom za zgradbo, (če bi bil kritik, bi rekel municijsko in subtilno), globino in pravičen izsek zaželjene vsebine. Imajo pa slike »eno

napako«. Dalj ko jih človek gleda, bolj so mu všeč.

To se mi je zgodilo pri postavljanju razstave. Prvi pogled je le splošen, po prostoru, bi rekel, potem pa začneš poglagoma gledati sliko za sliko; vsako posebej in nakoncu samo eno; ker ti za vse zmanjka časa. Pri tem namreč občutiš željo, da bi pogledal, kaj neki se skriva za tistim drevesom na sliki?

Pri otvoritvi razstave je sodeloval prof. glasbe Matjaž Šurc s Sonato v A-molu in treh stavkih. Ocenio o glasbeni vrednosti izvajalca je ddal v eni prejšnjih števil Železarja človek, ki se na to razume, Franjo Ropret. Meni pa ostane samo izjava in moj občutek, da je cela zadeva delovala tako, kot bi bili Bach, Šurc in Hrovatič dogovorjeni, kje in kdaj se najdejo.

In čisto resno smo pomislili, da bi obiskovalcem pri ogledu vrteli posneto sonato.

J.K.

Nekoč »lovil« črnorokce, danes »ulovil« nekaj oznovcev

Pred kratkim je izšla nova knjiga Jožeta Vidica: Angleški obveščevalci — vojniki ali junaki. V ocnici, ki jo je napisal republiški sekretar za kulturo in pisatelj Vladimir Kavčič in je objavljena na zaviti knjižice, je med drugim zapisano: »Gre za odkrivanje še enega segmenta naše mrčne revolucionarne zgodovine, ki revoluciji in revolucionarjem nikakor ne more biti v čast. Zadeva zasluži javno objavo in žrtve javno rehabilitacijo...«

Gre za tragično usodo naših ljudi, povečini Primorcev, ki so se kot italijanski vojaki znašli v Afriki in so jih tam zajeli Britanci. Slednji so med njimi izbrali hrabre prostovoljce ter jih na tečajih izurili za radiotelegrafiste in minerce. Tako prvi kot drugi so morali ob sušnem prekopu opraviti še padalski in podmorniški tečaj, ker se niso vedeli, ali jih bodo v Slovenijo poslali z letali in padali ali s podmornicami. Tako je marca 1943. leta na Banjski planoti nad reko Sočo, kakih 15 km od Nove Gorice, pristala prva padalska trojka. Padalci so kmalu naleteli na partizanske kurirje, ki so jih odpeljali v štab Primorske operativne cone, kjer je bil kot predstavnik glavnega štaba NOV in POS in predstavnik CK KPS dr. Aleš Bebler. Prav takrat je bil po Primorski na inšpekcijskem potovanju namestnik komandanta glavnega štaba polkovnik Jaka Avšič. Tako so padalci blizu Soče oddali zavezniškemu štabu v Kairu prve tri brzojavke. Eno je napisal Bebler, drugo Avšič, tretjo štab cone. S tem je bila v zgodovini NOB vzpostavljena prva in trajna zveza med štabi NOV in zavezniškim štabom za Sredozemlje in Bližnji vzhod v Kairu (pozneje v Italiji). Sledile so nove padalske skupine in za njimi zavez-

niške misije. Pozneje so padalci delovali v štabih korpusov, divizij, odredov, že od pristanka pa so vsi zahtevali, da se jih priključi NOV.

Po osvoboditvi so bili kot vojaški strokovnjaki razporejeni po različnih garnizijah in bili eden za drugim po mafijsko ugrabljeni ter je za njimi izginila sled. Organi OZNA so sorodnikom zatrjevali, da jih tudi sami iščejo, a jih enostavno nikjer ni, čez kako leto pa so jih tolažili, da so verjetno pobegnili čez mejo k Angležem in da se bodo že javili nekega dne...

Jože Vidic je prvi, ki je odkril to nepošteno morijo najbolj zavednih fantov in mož, ki so se prišli prostovoljno iz Afrike boriti na ozemlje Slovenije. V Delu (priloga Književni listi) z dne 5.10. letos je novinarka Marjeta Novak-Kajzer zapisala, da bo »knjiga ta čas ena najbolj branih in da ima dvojno vrednost...«, novinar Perić pa je v Dnevniku zapisal, da knjigo čaka obilo pohval, pa tudi polemike.

Cena knjige je 243.000 din. Naročilnice lahko pošljete na naslov (knjiga je izšla v založbi Mladinska knjiga):

Jože Vidic
Povšetova 104/d
61110 Ljubljana

18. foto razstava treh dežel bo leta 1990 na Jesenicah

V soboto, 14. oktobra, so se člani upravnega odbora Foto kluba Andrej Prešern Jesenice v Celovcu udeležili otvoritve 17. foto razstave treh dežel in predstavnikom fotoamaterjev Koroške in Benečije — Julijske Krajine naznanili, da bo 18. foto razstava na Jesenicah. Razgovor, ki ga je uspešno prevajalsko vodil Vlastja Simončič, je potekal še o vseh drugih pomembnih stvareh, ki jih je treba urediti ob taki prireditvi.

Razstavo bomo postavili s sodelovanjem Zveze kulturnih organizacij na začetku jesenske razstavne sezone leta 1990 v Kosovi graščini na Jesenicah.

Letošnja 17. razstava treh dežel je postavljena v obnovljeni zgradbi (Kulturni dom), ki jo bodo po novem imenovali Europahaus.

Razstava, ki ponuja obiskovalcu pravi umetniški užitek, bo odprta do 20. oktobra. Na njej sodeluje 21 fotoamaterjev iz Slovenije s 46 fotografijami. Nagradi za kolekciji sta prejela za 1. mesto Boštjan Gunčar (Le spomin že ostane) in za 3. mesto Tržičan Milan

Malovrh (Megleno morje). Jeseniške amaterje pa uspešno zastopa Franc Kolman s sprejetimi fotografijami (Maske V., Maske VI., V smeri vrha in na Robu gozda).

Po nagovoru podžupana Celovca, ki je tudi odprl razstavo, je nagrade podeljeval deželni referent za fotografijo pri Naturfreunde Koroške Franz Fuchs. Na otvoritvi sta bila tudi konzula Jugoslavije in Italije v Celovcu, ki sta čestitala nagradencem. Vse skupaj pa je povezoval Alfred Simonitsch, deželni sekretar Prijateljev narave za Koroško.

Andrej Malenšek

Priznanja najbolj urejenim turističnim krajem

Na 20. srečanju gorenjskih turističnih delavcev septembra v Bohinju, so najprej spregovorili o tekočih nalogah turističnega gospodarstva na Gorenjskem in njegovi problematiki.

O tem je udeležencem govoril predsednik Turistične zveze Slovenije bohinjski rojak dr. Marjan Rožič, ki je ocenil letošnjo turistično sezono. O novih načrtih za prihodnost je zbranim spregovoril predsednik Turistične zveze Gorenjske Andrej Babič.

Na srečanju so proglasili in nagradili najbolj urejene gorenjske turistične kraje. Izven kategorije si je nabral največ točk Bled. Med občinskimi središči so prisodili največ pozitivnih točk Radovljica, med turističnimi kraji Kranj-

ski Gori, med izletniškimi Mojstrani, med manjšimi turističnimi naselji pa prizadevnim turističnim in kulturnim delavcem Zirovnice.

JR

Popravek in dopolnilo

V zadnji številki Železarja nam jo je v sestavku razgiban peti Teden upoko-jencev občine Jesenice na peti strani malce zagodel tiskarski skrat. Izpadla je namreč vrstica z zapisom, da je v kulturnem programu na srečanju upo-kojencev občine na Poljanah, 7. oktobra, sodeloval tudi moški pevski zbor Društva upoko-jencev Jesenice. Pev-cem in dopisniku se opravičujemo.

Uredništvo

Radovljiški Fotokino klub v počastitev 150. obletnice prve fotografije

Počastitvi 150-letnice prve fotografije na Slovenskem se pridružuje tudi Fotokino klub Radovljica z jubilejnimi razstavami del svojih članov v fotogaleriji Pasaža v radovljiški graščini. 6. oktobra so odprli razstavo Pionirski foto, na kateri 14 avtorjev razstavlja 43 svojih izdelkov. 3. novembra bo razstavljal prva skupina članov, in sicer 13 avtorjev 25 del, 8. decembra pa druga skupina šestih članov, ki se bo predstavila z 22 umetniškimi fotografijami. 15. decembra bodo v graščinski dvorani predvajali najboljše diapozitive.

Občinsko prvenstvo v streljanju za rezervne starešine

Občinska konferenca Zveze rezervnih vojaških starešin organizira za vse rezervne vojaške starešine vsakoletno občinsko in posamično prvenstvo v streljanju. Za starešine z območja Bohinja, Bleda, Gorij, Bohinjske Bele, Zasipa in Radovljice je bilo streljanje že v nedeljo, 15. oktobra, na strelišču na Bohinjski Beli. Za člane ZRVS iz drugih krajev njih organizacija pa bo naslednjo nedeljo, 22. oktobra, na istem strelišču.

Udeležba na prvenstvu je obvezna za vse starešine do 55 let starosti. Zamudniki bodo lahko opravili svojo dolžnost naknadno v nedeljo, 29. oktobra, od 8. do 12. ure.

Železarna Jesenice
Slovenske železarne

Zakon o temeljnih pravica iz delovnega razmerja

Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja

I. Poglavlje Temeljne določbe

1. člen

Ta zakon ureja temeljne pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja.

Z delovnim razmerjem je po tem zakonu mišljeno prostovoljno razmerje med delavcem in organizacijo oziroma delodajalcem zaradi opravljanja določenih del ter ekonomsko smotrne in odgovorne uporabe sredstev ter uresničevanja pravic in obveznosti, ki se pridobijo pri delu in iz dela.

2. člen

Delovno razmerje delavca v podjetju, organizaciji družbenih dejavnosti, banki in drugi finančni organizaciji, zavarovalni organizaciji, za drugi ter v drugih oblikah sodelovanja in skupnega poslovanja s tujo osebo (v nadaljnjem besedilu: organizacija) se sklene med delavcem in organizacijo ter uredi z zakonom, kolektivno pogodbo in splošnim aktom (statut, pravila in drugi samoupravni splošni akti).

Delovno razmerje delavca pri delovnih ljudeh, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom oziroma z osebnim delom in sredstvi, ki so lastnina občanov, oziroma pri civilni pravni in fizični osebi, v kmetijskem gospodarstvu, predstavništvu tujih firm ter v diplomatskem in konzularnem predstavništvu v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji (v nadaljnjem besedilu: delodajalec) se sklene med delavcem in delodajalcem ter uredi z zakonom in kolektivno pogodbo.

Določbe tega zakona se nanašajo tudi na delavce v delovnih skupnostih organov družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij, družbenih organizacij, društev ter drugih organizacij in skupnosti ter na osebe v službi v jugoslovanski ljudski armadi, če zakon ne določa drugače.

3. člen

Delavec v delovnem razmerju ima v skladu z zakonom pravico do zdravstvenega varstva in druge pravice v primeru bolezni, zmanjšanja ali izgube delovne zmožnosti in starosti ter pravice do drugih oblik socialne varnosti.

Delavka v delovnem razmerju ima pravico do posebnega varstva med nosečnostjo, porodom in materinstvom.

Delavec, mlajši od 18 let, uživa posebno varstvo pri delu.

Delavec, ki mu preneha delovno razmerje, ima v skladu z zakonom pravico do zdravstvenega varstva v primeru bolezni in invalidnosti, pravico do materialne oskrbe in druge pravice med nezaposlenostjo.

4. člen

Delavci imajo pravico organizirati sindikat, ki varuje pravice in interese članstva v skladu z zakonom in statutom.

Organizacija oziroma delodajalec mora omogočiti sindikatu, da sodeluje v postopku urejanja pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev, ki izhajajo iz dela in delovnega razmerja.

Predstavnik sindikata (sindikalni poverjenik) ne more biti poklican na odgovornost niti postavljen v manj ugoden položaj zaradi sindikalnih dejavnosti, s katerimi se varujejo pravice in interesi delavcev, če ravna v skladu z zakonom, kolektivno pogodbo in splošnim aktom.

5. člen

Delavec ima pravico in dolžnost, da se usposablja in izpolnjuje v skladu s potrebami delovnega procesa.

Organizacija in delodajalec morata sodelovati pri ustvarjanju potrebnih materialnih, organizacijskih in drugih pogojev za usposabljanje in izpolnjevanje delavcev.

6. člen

Organizacija oziroma delodajalec določi s splošnim aktom v skladu z zakonom pogoje, pod katerimi se sklene pogodba o opravljanju del, ki se glede na delovni proces ne opravljajo kot stalno in nepretrgano delo, temveč trajajo krajši čas ali se opravljajo od časa do časa (začasna in občasna dela).

Delavec lahko prevzame obveznost, da opravlja sam ali skupaj s svojimi družinskimi člani dela iz prvega odstavka tega člena pod pogoji in na način, določen s pogodbo v skladu z zakonom.

Oseba, ki opravlja v smislu prvega in drugega odstavka tega člena začasna ali občasna dela, ni v delovnem razmerju.

II. Poglavlje Sklenitev delovnega razmerja

1. Pogoji za sklenitev delovnega razmerja

7. člen

Delovno razmerje lahko sklene vsak, ki izpolnjuje splošne pogoje, določene s tem zakonom, in posebne pogoje, določene z zakonom in splošnim aktom.

8. člen

Delovno razmerje lahko sklene oseba, ki je dopolnila 15 let starosti in ki ima splošno zdravstveno zmožnost.

Šteje se, da ima invalidna oseba, ki je usposobljena za določena dela, zdravstveno zmožnost za opravljanje teh del.

S splošnim aktom se določijo vrsta in stopnja strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica, znanja in zmožnosti ter drugi posebni pogoji, potrebni za opravljanje del delovnega mesta.

Tuj državljan in oseba brez državljanstva lahko skleneta delovno razmerje pod pogoji iz 7. člena tega zakona in iz prvega odstavka tega člena ter pod pogoji, ki jih določa zvezni zakon.

2. Način sklenitve delovnega razmerja

9. člen

Sklep o potrebi po sklenitvi delovnega razmerja sprejme organ, določen s splošnim aktom, oziroma delodajalec.

Organizacija oziroma delodajalec mora prijaviti organizaciji za zaposlovanje prosta delovna mesta in pogoje, ki jih mora izpolnjevati delavec za opravljanje del teh delovnih mest.

Organizacija za zaposlovanje mora javno objaviti prosta delovna mesta.

Za delovno mesto poslovnega organa ter delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v družbenem podjetju in organizaciji družbene dejavnosti mora organizacija objaviti razpis v sredstvih javnega obveščanja, pri tem pa navesti čas, za katerega bosta izbrana.

Invalidne osebe se zaposlujejo na način, ki ga določa zakon.

10. člen

Izbiro med kandidati opravi pristojni organ po postopku, določenem s splošnim aktom, oziroma delodajalec.

Kandidata za delovno mesto s posebnimi pooblastili in odgovornostmi izbere organ upravljanja organizacije na predlog poslovnega organa v skladu s splošnim aktom oziroma delodajalec.

Sklep o izbiri se pošlje kandidatom osem dni po njegovem sprejetju.

11. člen

Delavec sklene delovno razmerje z dnem, ko nastopi delo, na podlagi sklepa o izbiri oziroma pogodbe o zaposlitvi.

Delavec nastopi delo, ko postane sklep o izbiri dokončen, če s tem sklepom ni drugače določeno.

Preden delavec nastopi delo, mu je treba omogočiti, da se seznani s splošnimi akti organizacije oziroma s kolektivno pogodbo, ki ureja pravice, obveznosti in odgovornosti.

12. člen

Delovno razmerje se sklene za čas, ki ni vnaprej določen (delovno razmerje za nedoločen čas).

Delovno razmerje se v skladu z zakonom lahko sklene za čas, ki je vnaprej določen — sezonska dela, delo pri določenem projektu, povečanje obsega dela, ki traja določen čas, nadomeščanje odsotnega delavca idr., za čas, dokler trajajo te potrebe (delovno razmerje za določen čas).

V primerih iz drugega odstavka tega člena ima delavec vse pravice, obveznosti in odgovornosti kot jih imajo delavci, ki so sklenili delovno razmerje za nedoločen čas.

13. člen

Poslovodni organ ter delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, ki po preteku časa, za katerega sta bila izbrana, nista znova izbrana oziroma postavljena, se razporedita na drugo delovno mesto, ki ustreza stopnji njune strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica, če pa sta razrešena pred potekom časa, za katerega sta bila izbrana, sta lahko razporejena na drugo delovno mesto, ki ustreza stopnji njune strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica oziroma znanju in zmožnosti.

14. člen

Pred odločitvijo o izbiri za delo na določenem delovnem mestu se lahko preveri zmožnost za opravljanje del delovnega mesta, če je to določeno kot pogoj za sklenitev delovnega razmerja, razen za pripravnike.

S splošnim aktom je lahko določeno poskusno delo kot poseben pogoj za delo delavcev na določenih delovnih mestih, razen za pripravnike, ki ne sme biti daljše od šestih mesecev.

15. člen

Delavec je lahko prevzet na delo v drugo organizacijo oziroma pri delodajalcu pod pogoji in v primerih, določenih s splošnim aktom.

16. člen

Organizacija oziroma delodajalec lahko sklene delovno razmerje s pripravnikom za nedoločen čas ali določen čas.

Pripravnik se lahko strokovno usposablja za samostojno opravljanje del in nalog tudi, ne da bi sklenil delovno razmerje (volontersko delo), pod pogoji, ki jih določa zakon.

3. Razporejanje delavcev

17. člen

Delavec je razporejen na delovno mesto, za katero je sklenil delovno

gova zahteva oziroma ugovor, in se izjaviti o dejstvih, ki so pomembna za odločanje.

Če je v primerih, določenih s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo, o uveljavljanju pravic delavca, na katere se nanaša vložena zahteva oziroma ugovor, dosežen pisni sporazum med delavcem in pristojnim organom, ima ta sporazum moč izvršilnega naslova.

82. člen

Preden odloči pristojni organ o delavčevi zahtevi oziroma ugovoru, mora zahtevati mnenje sindikata ter ga obvezno obravnavati in se o njem izjaviti, če ga je sindikat poslal.

Sindikat lahko sodeluje v postopku pred pristojnim organom, ki odloča o vloženi zahtevi oziroma ugovoru delavca, ter delavca na njegovo zahtevo ali z njegovo privolitvijo zastopa pri uveljavljanju njegove pravice.

83. člen

Če delavec ni zadovoljen z dokončno odločitvijo pristojnega organa v organizaciji ali če ta organ ne odloči v 30 dneh od vložitve zahteve oziroma ugovora, ima delavec v nadaljnjih 15 dneh pravico zahtevati varstvo svojih pravic pri pristojnem sodišču.

Delavec ne more zahtevati varstva pravic pri pristojnem sodišču, če se za to varstvo ni prej obrnil na pristojni organ v organizaciji, razen ko gre za pravico do denarne terjatve.

Poslovodni organ oziroma pooblaščen delavec v organizaciji oziroma delodajalec mora pravnomočno sodno odločbo, izdano v postopku za varstvo pravic delavca, izvršiti v 15 dneh od dneva, ko mu je bila vročena, če ni v njej določen drugačen rok.

Če poslovodni organ ali pooblaščen delavec v organizaciji ne izvrši sodne odločbe v roku iz tretjega odstavka tega člena, stori s tem hujšo kršitev delovne obveznosti, zaradi katere se mu izreče ukrep prenehanja delovnega razmerja.

84. člen

Oseba, ki meni, da je bil po objavi oziroma razpisu izbran kandidat, ki ne izpolnjuje objavljenih pogojev, ali da je bil kako drugače prekršen postopek za izbiro prijavljenih kandidatov, ima pravico do ugovora v 15 dneh od dneva, ko je prejela sklep o izbiri kandidata.

O ugovoru iz prvega odstavka tega člena se odloča v skladu z 79., 80., 81., 82. in 83. členom tega zakona.

VI. poglavje Kolektivna pogodba

85. člen

Kolektivna pogodba ureja v skladu z zakonom in drugimi predpisi pravice in obveznosti delavcev, zaposlenih v organizacijah in pri delodajalcih, ter pravice in obveznosti teh organizacij in delodajalcev.

Na ravni federacije določata sindikat in gospodarska zbornica skupne temelje za sklepanje kolektivnih pogodb.

Kolektivno pogodbo sklenejo na ravni federacije republike, na ravni avtonomne pokrajine pa v skladu z ustavo SR Srbije pristojni organ sindikata in pristojni organ ustrezne gospodarske zbornice oziroma druga združenja, v katerih so predstavljeni organizacije in delodajalci.

Kolektivna pogodba se lahko sklene tudi za posamezne dejavnosti.

86. člen

Kolektivna pogodba vsebuje določbe o načinu in obsegu uveljavljanja pravic, določenih z zakonom, in drugih pravic, ki so pomembne za delavce, organizacijo in delodajalca, ter o načinu in postopku reševanja medsebojnih sporov.

Kolektivna pogodba ureja tudi tiste pravice in obveznosti delavcev, za katere je predpisano, da jih uredi organizacija s splošnim aktom.

Kolektivna pogodba ne sme vsebovati določb, s katerimi se dajejo delavcem manjše pravice ali določajo manj ugodni delovni pogoji od pravic in pogojev, ki jih določa zakon, če pa jih vsebuje, se uporabljajo namesto njih ustrezne določbe zakona.

87. člen

Kolektivna pogodba se sklene pisno za določen ali za nedoločen čas. Kolektivna pogodba določa način, postopek in primere, ko se lahko zahteva sprememba pogodbe, ter pogoje, roke in način za njeno odpoved.

Kolektivna pogodba se registrira pri pristojnem organu družbenopolitične skupnosti in objavi v uradnem glasilu.

88. člen

V skladu z določbami kolektivne pogodbe in zakona se sklene pogodba o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem.

Delodajalec mora z delavcem skleniti pisno pogodbo o zaposlitvi, preden delavec nastopi delo.

VII. poglavje Kazenske določbe

89. člen

Organizacija oziroma delodajalec se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo od 9.000.000 do 45.000.000 dinarjev:

1) če delavcu, ki je sklenil delovno razmerje za določen čas, krati pravico, ki mu pripada po tem zakonu (tretji odstavek 12. člena);

če odredi delavcu daljši delovni čas, kot je določeno z zakonom (24. člen);

3) če z organiziranjem odmora ne zagotovi nepretrganega dela s strankami (drugi odstavek 28. člena);

4) če z razporeditvijo delovnega časa ne zagotovi časa za odmor med dnevnim delom, počitka med dvema zaporednima delovnima dnevi, tedenskega počitka in letnega dopusta v skladu s tem zakonom (28., 29., 30. in 31. člen);

5) če delavcu, ki je prenehal delo zaradi odhoda na odslužitvev oziroma doslužitev vojaškega roka ali ki je poslan na delo v tujino v okviru mednarodnega tehničnega ali prosvetno-kulturnega sodelovanja v diplomatska, konzularna in druga predstavništva, na strokovno izpopolnjevanje ali izobraževanje, in delavcu, ki je bil izvoljen oziroma imenovan na samoupravno, javno ali drugo družbeno funkcijo, krati pravico, da se vrne na delo (34. in 35. člen);

6) če ne zagotovi varstva delavca pri delu in varstva zdravia občanov v skladu z določbami tega zakona (36., 37. in 38. člen);

7) če ne zagotovi pravice do posebnega varstva delavcev, mlajših od 18 let, in ženski ter drugih pravic, s katerimi se zagotavlja varstvo materinstva (39. do 45. člen);

8) če delavca ne razporedi na ustrezno delovno mesto (prvi in drugi odstavek 48. člena);

9) če delavcu najmanj enkrat na mesec ne izplača osebnega dohodka (tretji odstavek 49. člena);

10) če v nasprotju z določbami tega zakona izda odločbo o prenehanju delovnega razmerja delavca (75., 76. in 77. člen);

11) če v določenem roku ne izvrši pravnomočne sodne odločbe, izdane v postopku za varstvo pravic delavcev (tretji odstavek 83. člena).

Z denarno kaznijo od 2.000.000 do 10.000.000 dinarjev se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba v organizaciji oziroma pri delodajalcu, ki stori dejanje iz 1. do 10. točke prvega odstavka tega člena.

Z denarno kaznijo od 2.000.000 do 10.000.000 dinarjev se kaznuje za prekršek odgovorna oseba v organu družbenopolitične skupnosti, drugem državnem organu ali krajevni skupnosti, ki stori dejanje iz 1. do 10. točke prvega odstavka tega člena.

90. člen

Organizacija oziroma delodajalec se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo od 5.000.000 do 25.000.000 dinarjev:

1) če sklene delovno razmerje z osebo, ki ne izpolnjuje predpisanih pogojev (8. člen);

2) če na način, določen s splošnim aktom v skladu z zakonom, ne objavi razpisa za delovno mesto poslovnega organa in delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi (četrti odstavek 9. člena);

3) če začne delavec delati, preden je sklenil delovno razmerje na način in pod pogoji, določenimi s splošnim aktom in zakonom (10. in 11. člen);

4) če sklene z delavcem delovno razmerje v nasprotju s tem zakonom ali splošnim aktom (prvi in drugi odstavek 12. člena, 14. in 15. člen).

Z denarno kaznijo od 1.000.000 do 5.000.000 dinarjev se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba v organizaciji oziroma pri delodajalcu, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

Z denarno kaznijo od 1.000.000 do 5.000.000 dinarjev se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba v organu družbenopolitične skupnosti, drugem državnem organu ali krajevni skupnosti, ki stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

VIII. poglavje Prehodne in končne določbe

91. člen

Organizacija mora uskladiti splošne akte s tem zakonom v šestih mesecih po njegovi uveljavitvi.

Temelji za sklenitev kolektivne pogodbe iz drugega odstavka 85. člena tega zakona se določijo do 31. decembra 1989.

92. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehalo veljati določbe IV. in V. poglavja drugega dela zakona o združenem delu (161. do 226. člen in 670. člen) — (Uradni list SFRJ, št. 53/76, 57/83 in 85/87).

93. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SFRJ.

odločbo organa druge stopnje ni mogoče izreči strožjega disciplinskega ukrepa od tistega, ki ga je izrekel disciplinski organ prve stopnje.

66. člen

Zoper odločbo disciplinskega organa, izdano na drugi stopnji, lahko delavec oziroma družbeni pravobranilec samoupravljanja v 15 dneh po vročitvi odločbe druge stopnje začne postopek pred pristojnim sodiščem.

Če pristojni organ druge stopnje v 30 dneh ne odloči o ugovoru, se lahko sproži v 15 dneh po poteku roka, v katerem bi moral organ druge stopnje odločiti o ugovoru, postopek pred pristojnim sodiščem.

67. člen

Začetek disciplinskega postopka zastara po šestih mesecih od dneva, ko se je zvedelo za kršitev delovne obveznosti in za storilca, oziroma po enem letu od dneva, ko je bila kršitev storjena.

Kadar ima kršitev delovne obveznosti značilnosti kaznivega dejanja, zastara začetek disciplinskega postopka po enem letu od dneva, ko se je zvedelo za kršitev delovne obveznosti in storilca.

Vodenje disciplinskega postopka zastara po enem letu od dneva, ko se je zvedelo za kršitev delovne obveznosti in za storilca, oziroma po 18 mesecih od dneva, ko je bila kršitev storjena.

Izrečenega disciplinskega ukrepa ni mogoče izvršiti, če je minilo 60 dni od dneva pravnomočnosti odločbe, s katero je bil izrečen.

68. člen

O izrečenih disciplinskih ukrepih se obvezno vodi evidenca. Če delavec v dveh letih od dneva pravnomočnosti odločbe, s katero sta mu bila izrečena javni opomin in denarna kazen, ne stori kršitve delovne obveznosti, se izrečen ukrep izbriše iz evidence.

69. Odstranitev delavca z dela

69. člen

Delavca je mogoče začasno odstraniti z delovnega mesta pri delodajalcu ali iz organizacije (suspenzija) v primerih in pod pogoji, določenimi s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo v skladu z zakonom.

Kadar stori delavec s svojim ravnanjem hujšo kršitev delovne obveznosti, s katero neposredno ogroža življenje ali zdravje delavcev ali drugih oseb, oziroma kadar ogroža materialna sredstva večje vrednosti, ga lahko poslovodni organ oziroma delodajalec ali drug pooblaščen delavec s pisnim nalogom odstrani z delovnega mesta ali iz organizacije, s tem, da mora ta nalog v treh dneh predložiti pristojnemu organu, ki je določen s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo. Delavca je mogoče odstraniti z dela tudi v drugih primerih in pod pogoji, določenimi s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

Pristojni organ mora v osmih dneh odločiti o nalogu iz drugega odstavka tega člena.

4) Materialna odgovornost

70. člen

Delavec, ki povzroči pri delu oziroma v zvezi z delom namenoma ali iz hude malomarnosti organizaciji oziroma delodajalcu škodo, jo mora povrniti.

Če povzroči škodo več delavcev, je vsak izmed njih odgovoren za tisti del škode, ki ga je povzročil.

Če je več delavcev povzročilo škodo z naklepnim kaznivim dejanjem, so za škodo odgovorni solidarno.

71. člen

Če natančnega zneska odškodnine ni mogoče ugotoviti ali če bi povzročilo njegovo ugotavljanje nesorazmerne stroške, je mogoče s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo določiti, da se odmeri višina odškodnine v pavšalnem znesku, kot tudi način odmere pavšalnega zneska in organ, ki to višino škode odmeri.

Če je škoda znatno večja od odmerjenega pavšalnega zneska odškodnine, lahko organizacija zahteva odškodnino po 70. členu tega zakona.

72. člen

Škodo in okoliščine, v katerih je ona nastala, njeno višino in povzročitelja ugotavlja pristojni organ organizacije oziroma delodajalec.

Če delavec v treh mesecih ne povrne škode, ugotovljene s sklepom pristojnega organa oziroma delodajalca, se sproži postopek pred pristojnim sodiščem.

S splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo je mogoče določiti pogoje, primere in merila za zmanjšanje višine odškodnine oziroma za oprostitve plačila odškodnine.

73. člen

Če delavec utрпи škodo pri delu ali v zvezi z delom, mu mora organizacija oziroma delodajalec povrniti škodo po splošnih načelih o odškodninski odgovornosti.

Če se organizacija oziroma delodajalec in delavec v 30 dneh ne sporazumeta o odškodnini, ima delavec pravico zahtevati odškodnino pred pristojnim sodiščem.

74. člen

Delavec, ki je pri delu ali v zvezi z delom namenoma ali iz hude malomarnosti povzročil škodo komu drugemu, ki pa jo je povrnila organizacija oziroma delodajalec, mora povrniti znesek izplačane odškodnine.

IV. poglavje Prenehanje delovnega razmerja

75. člen

Delavcu preneha delovno razmerje z njegovim soglasjem:

1) če pisno izjavi, da želi prekiniti delovno razmerje;

2) če se s pooblaščenim organom v organizaciji oziroma z delodajalcem pisno sporazume, da mu preneha delovno razmerje.

Delavcu preneha delovno razmerje brez njegovega soglasja:

1) če je ugotovljeno, da nima zmožnosti za opravljanje del delovnega mesta, na katero je razporejen, ali če ne dosega pričakovanih rezultatov dela, ne sprejme pa razporeditve na drugo delovno mesto, ali če takega delovnega mesta ni po 18. členu tega zakona;

2) če na poskusnem delu ne doseže ustreznih rezultatov dela oziroma če pripravnik ne opravi strokovnega izpita;

3) če je bil neopravičeno odsoten z dela pet delovnih dni zaporedoma;

4) če pristojni organ v enem letu po sklenitvi delovnega razmerja ugotovi, da je sklenil delovno razmerje v nasprotju z zakonom, splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo;

5) če je ob sklenitvi delovnega razmerja zamolčal ali dal neresnične podatke, ki so pomembni za opravljanje del in nalog, zaradi katerih je sklenil delovno razmerje;

6) če noče delati na delovnem mestu, na katero je razporejen po prvem in drugem odstavku 17. člena ter po 19. in 20. členu tega zakona;

7) če se mu zagotovi prevzem ali razporeditev v drugo organizacijo oziroma pri drugem delodajalcu v primeru iz 1. točke prvega odstavka 21. člena oziroma če se mu dokupi delovna doba iz 3. točke prvega odstavka 21. člena tega zakona;

8) če se noče prekvalificirati ali dokvalificirati za drugo ustrezno delovno mesto v primeru iz 2. točke prvega odstavka 21. člena tudi po poteku roka iz drugega odstavka 21. člena tega zakona;

9) če mu je izrečen ukrep prenehanja delovnega razmerja v primerih iz 58. člena tega zakona.

Z zakonom, splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo se določijo pravice in dolžnosti delavca in organizacije oziroma delodajalca med odpovednim rokom.

Delavcu, ki je dopolnil 40 let zavarovalne dobe ali 65 let starosti, preneha delovno razmerje, če pristojni organ organizacije oziroma delodajalec v skladu s pogoji, določenimi z zakonom, splošnim aktom in kolektivno pogodbo, ne odloči, da lahko delavec ostane v delovnem razmerju.

76. člen

Delavcu preneha delovno razmerje po samem zakonu:

1) če se na način, ki ga določa zakon, ugotovi, da ni več zmožen za delo — z dnem, ko mu je vročena pravnomočna odločba o ugotovljeni nezmožnosti za delo;

2) če mu je po zakonu oziroma pravnomočni odločbi sodišča ali drugega organa prepovedano opravljanje določenih del in nalog, ni pa mu mogoče zagotoviti drugih del in nalog — z dnem, ko mu je vročena pravnomočna odločba;

3) če mora biti zaradi prestajanja zaporne kazni več kot šest mesecev odsoten z dela — z dnem, ko začne prestajati kazen;

4) če mu je izrečen varnostni, vzgojni ali varstveni ukrep, ki traja več kot šest mesecev, in mora biti zato odsoten z dela — z dnem, ko se začne izvajati ta ukrep.

Pripravniku, ki je sklenil delovno razmerje za določen čas, da bi opravil pripravniško dobo, preneha delovno razmerje s potekom časa, ki je določen za pripravniško dobo.

77. člen

Delavcu preneha delovno razmerje pod pogoji in na način, ki jih določa zvezni zakon, če je uveden postopek za prenehanje organizacije.

Ko organizacija ne uporablja sredstev ekonomsko smotno in odgovorno za ustvarjanje dohodka oziroma dobička ali ko je sprožen postopek za sanacijo, lahko delavcem v določenih delih organizacije preneha delovno razmerje pod pogoji, ki jih določa zvezni zakon.

78. člen

Sklep o prenehanju delovnega razmerja in razlogi za tak sklep mora biti delavcu vročeni v pisni obliki s poukom o pravici do ugovora.

V. poglavje Varstvo pravic delavcev

79. člen

Pri uveljavljanju posamičnih pravic iz delovnega razmerja ima delavec pravico zahtevati varstvo pri organih v organizaciji, pri pristojnem sodišču, družbenem pravobranilcu samoupravljanja, sindikatih, inšpekcijskih organih in pri drugih organih v skladu z zakonom.

Uporabo zakona in drugih predpisov o delovnih razmerjih in splošnih aktov ter kolektivnih pogodb, ki urejajo pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev, nadzoruje inšpekcija za delo.

80. člen

Delavec ima pravico pristojnim organom v organizaciji oziroma delodajalcu vložiti zahteve za uveljavljanje njegovih pravic iz delovnega razmerja ter pravico do ugovora zoper sklepe, ki jih ti organi sprejemajo o njegovih pravicah, obveznostih in odgovornostih.

Ugovor iz prvega odstavka tega člena vložil delavec pri organu, ki ga določa splošni akt oziroma kolektivna pogodba, in to v 15 dneh od dneva, ko mu je bila vročena odločba, s katero je bila kršena njegova pravica, oziroma od dneva, ko je zvedel za kršitev pravice.

Ugovor iz prvega odstavka tega člena zadrži izvršitev odločbe do izdaje dokončne odločbe v organizaciji oziroma pri delodajalcu, razen v primerih, ki jih določa zakon.

81. člen

Pristojni organ v organizaciji oziroma delodajalec mora odločiti o zahtevi oziroma ugovoru delavca v 30 dneh od dneva, ko je bila vložena zahteva oziroma ugovor.

Delavec ima pravico biti navzoč na seji, na kateri se obravnava nje-

razmerje.

Zaradi nujne potrebe delovnega procesa in organizacije dela je lahko delavec razporejen na vsako delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica, znanju in zmožnostim.

Sklep o razporeditvi delavca na delovno mesto sprejme poslovodni organ oziroma delodajalec.

Dela delovnega mesta opravlja delavec praviloma v organizaciji, če pa narava del dopušča, jih lahko opravlja tudi doma.

Izjemoma je lahko delavec razporejen k delom delovnega mesta, za katera se zahteva nižja stopnja strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica, v primerih in pod pogoji, določenimi s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo v skladu z zakonom.

18. člen

Delavec, za katerega se v postopku, predpisanem s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo, ugotovi, da nima potrebnega znanja in zmožnosti za opravljanje del delovnega mesta, h katerim je razporejen, ali za katerega se ugotovi, da ne dosega pričakovanih rezultatov dela, je razporejen na drugo delovno mesto, ki ustreza njegovemu znanju in zmožnosti. Če ni takega delovnega mesta, delavcu preneha delovno razmerje.

Sklep iz prvega odstavka tega člena sprejme poslovodni organ oziroma delodajalec.

Zoper sklep iz drugega odstavka tega člena ima delavec pravico do ugovora pri pristojnem organu v organizaciji oziroma pristojnemu organu, določenem s kolektivno pogodbo.

Pristojni organ odloči o ugovoru iz tretjega odstavka tega člena na podlagi ugotovitve komisije, ki jo sestavljajo člani, ki imajo najmanj enako stopnjo strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica.

19. člen

S splošnim aktom se lahko določijo pogoji, pod katerimi je delavec v interesu in zaradi potrebe delovnega procesa lahko razporejen iz ene organizacije v drugo organizacijo v okviru sestavljenih oblik združevanja organizacij oziroma organiziranja, in to na delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica, znanja in zmožnostim.

20. člen

Delavec je lahko začasno razporejen v drugo organizacijo na delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica, in to na podlagi sporazumno sprejetega sklepa pristojnih organov zadevnih organizacij, najdlje pa za šest mesecev oziroma dokler ni končano delo, zaradi katerega je začasno razporejen.

21. člen

Delavcu, katerega delo ni več potrebno zaradi tehnoloških in drugih izboljšav, ki prispevajo k povečanju produktivnosti in uspeha organizacije oziroma delodajalca, ne sme prenehati delovno razmerje, dokler se mu v skladu z merili, določenimi z zakonom in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo, ne zagotovi ena izmed naslednjih pravic iz dela:

1) pravica do dela v drugi organizaciji oziroma pri delodajalcu na podlagi sporazuma pristojnih organov, in sicer na delovnem mestu, ki ustreza njegovemu znanju in zmožnosti oziroma delovni zmožnosti;

2) pravica do prekvalifikacije ali dokvalifikacije za delo na delovnem mestu v isti ali drugi organizaciji oziroma pri drugem delodajalcu;

3) pravica do dokupa delovne dobe, če mu za uveljavitev pravice do starostne pokojnine manjka do pet let pokojninske dobe;

4) pravica do enkratnega nadomestila v obliki odpravnine v višini najmanj 24-kratnega zneska povprečnega osebnega dohodka delavca v organizaciji, ustvarjenega v trimesečju, ko delavec uveljavlja pravico do odpravnine, če delavec pisno izjavi, da želi, da mu delovno razmerje preneha in da s temi sredstvi trajno rešuje svoje nadaljnje delovno angažiranje, pod pogoji in na način, ki jih določa zakon;

5) druge pravice v skladu z zakonom.

Delavec, ki mu ni zagotovljena ena izmed pravic iz prvega odstavka tega člena, ima pravico do denarnega nadomestila najmanj v višini jamčenega osebnega dohodka, dokler ne nastanejo pogoji za uveljavitev te pravice, vendar najdlje dve leti.

Delavcu — invalidu ne sme prenehati delovno razmerje iz naslovov iz tega člena, dokler ne uveljavi pravice do pokojnine ali z njegovim soglasjem ene izmed pravic iz prvega odstavka tega člena.

22. člen

Družbenopolitične skupnosti, organizacije, delavci in delodajalci po načelih vzajemnosti in solidarnosti združujejo ali kako drugače zagotavljajo sredstva za zagotavljanje pravic delavcev iz 21. in 77. člena tega zakona in za ustvarjanje ugodnih pogojev za zaposlovanje nasploh pod pogoji in na način, ki jih določa zakon.

III. Poglavje Pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev

1. Določanje pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev

23. člen

Delavec ima pravico in dolžnost, da opravlja naloge in dela tako, da ekonomsko smotno in odgovorno uporablja zaupana sredstva ter dosega rezultate dela. S splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo se natančneje uredijo pravice, obveznosti in odgovornosti delavca, način in postopek njihovega uresničevanja ter organi, ki odločajo o pravicah, obveznostih in odgovornostih.

Delavcu se obvezno vroči pisni sklep, s katerim se odloči o uresničevanju njegovih posamičnih pravic, obveznosti in odgovornosti.

2. Delovni čas

24. člen

Delovni čas delavca znaša 42 ur v delovnem tednu (poln delovni čas). Organizacija oziroma delodajalec lahko uvede krajši delovni čas od 42 ur v primerih in pod pogoji, ki jih določa zakon.

Pravice delavca iz drugega odstavka tega člena so izenačene s pravicami delavcev, ki delajo 42 ur v delovnem tednu.

Delavcu, ki opravlja posebno težka, naporna in za zdravje škodljiva dela, se delovni čas skrajša v sorazmerju s škodljivim vplivom na njegovo zdravje oziroma delovno zmožnost v skladu z zakonom in kolektivno pogodbo.

Izjemoma sme delovni čas delavca trajati pod pogoji, določenimi z zakonom in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo, dlje kot 42 ur v delovnem tednu (delo, daljše od polnega delovnega časa), vendar ne dlje kot 10 ur na teden.

O delu, daljšem od polnega delovnega časa, odloči poslovodni organ ali delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, ki ga ta pooblasti, oziroma delodajalec.

Nočni delovni čas pomeni poseben delovni pogoj pri določanju pravic delavca.

25. člen

Delovni čas se lahko prerazporedi, kadar to zahtevajo narava dejavnosti oziroma del in nalog, organizacija dela, boljše izkoriščanje delovnih sredstev, smotrnejša izraba delovnega časa ter izgotovitev določenih del in nalog v določenih rokih.

V primerih iz prvega odstavka tega člena se delovni čas prerazporedi tako, da skupni delovni čas delavca v povprečju ni daljši od 42 ur v delovnem tednu med letom.

O prerazporeditvi delovnega časa odloči poslovodni organ v skladu s splošnim aktom oziroma delodajalec.

26. člen

Razporeditev delovnega časa v okviru skupnega letnega delovnega časa se določi s sklepom poslovodnega organa oziroma delodajalca v skladu s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

Skupščina družbenopolitične skupnosti lahko s svojim odlokom določi razporeditev, začetek in konec delovnega časa v določenih dejavnostih in pri določenih delih, v primerih, ki jih določa zakon, pa to tudi mora določiti.

27. člen

Delavec lahko sklene delovno razmerje s krajšim delovnim časom od polnega delovnega časa pod pogoji in na način, določen s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo, v skladu z zakonom.

Delavec, ki dela na delovnem mestu, za katero je določen krajši delovni čas od polnega, lahko sklene delovno razmerje v več organizacijah oziroma pri več delodajalcih ter tako dela poln delovni čas.

Delavec, ki je sklenil delovno razmerje na delovnem mestu, za katero je določen krajši delovni čas od polnega, ima pravice in obveznosti delavca, ki dela poln delovni čas, in jih uveljavlja v skladu s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo v obsegu, ki je odvisen od dolžine delovnega časa, prispevka k delu in rezultatov dela.

Delavec, ki dosega v eni ali več organizacijah oziroma pri enem ali več delodajalcih poln delovni čas, sme delati v drugi organizaciji oziroma pri drugem delodajalcu v primerih, pod pogoji in na način, določenimi z zakonom in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

3. Odmori, počitki, dopusti in odsotnosti

28. člen

Delavec ima med dnevnim delom pravico do odmora, ki traja 30 minut.

Odmor med delom je organiziran na način, ki zagotavlja, da se delo ne prekinie, če narava dela ne dopušča prekinitev dela in če se dela s strankami.

Čas odmora iz prvega odstavka tega člena se všteva v delovni čas.

29. člen

Delavec ima med dvema zaporednima delovnima dnevnoma pravico do počitka, ki traja nepretrgoma najmanj 12 ur.

Med sezonskimi deli ima delavec pravico do počitka iz prvega odstavka tega člena, ki traja nepretrgoma najmanj 10 ur, delavcu, mlajšemu od 18 let, pa nepretrgoma najmanj 12 ur.

30. člen

Delavec ima pravico do tedenskega počitka, ki traja nepretrgoma najmanj 24 ur, če pa mora delati na dan svojega tedenskega počitka, mu je treba zagotoviti za tak počitek en dan v naslednjem tednu.

31. člen

Delavec ima pravico do letnega dopusta, ki traja najmanj 18 delovnih dni. Če delavec v koledarskem letu, v katerem je sklenil delovno razmerje, ni delal vse leto, ima pravico do letnega dopusta v sorazmerju s časom, ko je delal.

Dolžino letnega dopusta določi pristojni organ oziroma delodajalec na podlagi meril, določenih s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo, in sicer: delovnih pogojev, prispevka delavca k delu, zahtevnosti del delovnega mesta, dolžine delovnih izkušenj, zdravstvenega stanja delavca in drugih razmer, v katerih delavec dela in živi.

Letni dopust je mogoče izkoristiti v dveh delih. Če delavec izkoristi letni dopust v delih, mora v prvem delu izkoristiti brez prekinitve najmanj 12 delovnih dni v koledarskem letu, drugi del pa najpozneje do 30. junija naslednjega leta.

32. člen

Delavcu ni mogoče kratiti pravice do odmora med delom, do dnevnega in tedenskega počitka.

Delavec se ne more odreči pravic do letnega dopusta niti se mu more ta pravica kratiti.

33. člen

Delavec ima pravico do odsotnosti z dela ob nadomestilu osebnega dohodka in brez nadomestila osebnega dohodka ter druge pravice iz delovnega razmerja v primerih in pod pogoji, določenimi s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo v skladu z zakonom.

Sklep iz prvega odstavka tega člena sprejme poslovodni organ ali delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi oziroma delodajalec.

Prostovoljni krivdajalci imajo pravico do dveh zaporednih prostih dni vsakokrat, ko dajo kri. Prosti dnevi se jim računajo, kot da so na delu.

34. člen

Delavec, ki zaradi odhoda na odslužitev oziroma doslužitev vojaškega roka preneha z delom v organizaciji oziroma pri delodajalcu, se ima pravico v 30 dneh po odslužitvi oziroma doslužitvi vojaškega roka vrniti na delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica.

Delavec, ki ga je organizacija poslala na delo v tujino v lastno ali mešano podjetje ali ki je poslan v okviru mednarodnega tehničnega ali prosvetno-kulturnega sodelovanja v diplomatska, konzularna in druga predstavništva, na strokovno izpopolnjevanje ali izobraževanje s soglasjem njegove organizacije ter v drugih primerih, določenih z zakonom, se ima pravico v 30 dneh po prenehanju dela v tujini vrniti na delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica.

Med odsotnostjo z dela po prvem in drugem odstavku tega člena ter med prestajanjem kazni zapora do šestih mesecev mirujejo pravice in obveznosti, ki se pridobijo pri delu in iz dela, razen tistih pravic in obveznosti, za katere je z zakonom drugače določeno.

35. člen

Delavec, ki je izvoljen oziroma imenovan na samoupravno, javno ali drugo družbeno funkcijo, zaradi katere mora začasno prenehati z delom v organizaciji, se ima pravico v 30 dneh po prenehanju funkcije, ki jo je opravljal, vrniti na delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica.

4. Varstvo delavcev

36. člen

Organizacija oziroma delodajalec mora zagotoviti potrebne pogoje za varstvo pri delu v skladu z zakonom in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

Delavec uveljavlja varstvo pri delu v skladu z ukrepi in normativi, predpisanimi za varstvo pri delu, in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo v skladu z zakonom.

Delavec mora upoštevati ukrepe za varstvo pri delu in pazljivo opravljati dela delovnega mesta, da zavaruje svoje življenje in zdravje ter življenje in zdravje drugih delavcev in občanov.

37. člen

Delavec ima pravico in dolžnost, da se pred razporeditvijo na delovno mesto seznani z ukrepi, predpisanimi za varstvo pri delu v zvezi z delom, ki naj bi ga opravljal, ter z organiziranjem in izvajanjem varstva pri delu.

Organizacija oziroma delodajalec mora delavca seznanimi z vsemi nevarnostmi pri delu ter s pravicami in obveznostmi v zvezi z varstvom pri delu in z delovnimi pogoji.

Delavec ima pravico odkloniti delo, če mu neposredno grozi nevarnost za življenje ali zdravje, ker niso izvedeni ukrepi, predpisani za varstvo pri delu.

V primeru iz tretjega odstavka tega člena mora pristojni organ organizacije oziroma delodajalec takoj ukrepati, da odvrne neposredno nevarnost za življenje oziroma zdravje delavca.

38. člen

Organizacija oziroma delodajalec mora na podlagi znanstvenih metod in sodobnih dosežkov organizirati delovni proces na način, ki zagotavlja varnost pri delu in varstvo zdravja občanov, oziroma ustvarjati delovne pogoje in izvajati predpisane ukrepe in normative ter druge splošno priznane ukrepe za varstvo pri delu, ki zagotavljajo psihofizično zdravje in osebno varnost delavcev in občanov.

Ukrepe in normative za varstvo pri delu v tehnično-tehnoloških delovnih procesih predpiše zvezni upravni organ za delo.

39. člen

Delavec, mlajši od 18 let, in ženska ne smeta delati na delovnem mestu, na katerem se opravlja pretežno posebno težka fizična dela, dela pod zemljo ali pod vodo, niti smeta opravljati druga dela, ki bi utegnila škodljivo in s povečanim rizikom vplivati na njuno zdravje in življenje glede na njune psihofizične lastnosti.

40. člen

Delavka med nosečnostjo ali z otrokom do dveh let starosti ne sme delati dlje od polnega delovnega časa oziroma ponoči.

Ne glede na prvi odstavek tega člena sme delavka z otrokom, starejšim od enega leta, delati ponoči samo na podlagi njene pisne zahteve.

Roditelj samohranilec, ki ima otroka, mlajšega od sedem let ali težkega invalida, sme delati dlje od polnega delovnega časa ali ponoči na podlagi njegove pisne privolitve.

41. člen

Med nosečnostjo in porodom ima delavka pravico do porodniškega dopusta, ki traja nepretrgoma najmanj 270 dni.

Na podlagi spričevala pristojnega zdravstvenega organa lahko delav-

ka nastopi porodniški dopust 45 dni pred porodom, obvezno pa 28 dni pred porodom.

42. člen

Eden izmed staršev z otrokom do enega leta starosti ima pravico delati polovico polnega delovnega časa, če to zahteva.

S splošnim aktom organizacije oziroma kolektivno pogodbo se določi razporeditev delovnega časa oziroma razporeditev celotne odsotnosti z dela enega izmed staršev iz prvega odstavka tega člena, s tem, da znaša povprečni delovni čas med to odsotnostjo polovico polnega delovnega časa.

Ko dopolni otrok leto dni, ima delavka pravico delati polovico polnega delovnega časa tudi do treh let starosti otroka, če je po mnenju pristojnega zdravstvenega organa otroku nujna nega zaradi njegovega zdravstvenega stanja, in v drugih primerih, ki jih določa zakon.

Eden izmed staršev huje prizadetega otroka ima pravico delati polovico polnega delovnega časa v primerih in pod pogoji, ki jih določa zakon.

Skrajsani delovni čas iz prvega, drugega, tretjega in četrtega odstavka tega člena se šteje za poln delovni čas.

43. člen

Otrokov oče lahko uveljavi pravice iz prvega in drugega odstavka 40. člena in iz 41. člena tega zakona, če mati umre, če zapusti otroka ali če teh pravic iz upravičenih razlogov ne more izkoristiti.

Otrokovi posvojitelji imajo pod enakimi pogoji ustrezne starševske pravice iz 40., 41. in 42. člena tega zakona.

44. člen

Če delavka rodi mrtvega otroka ali če otrok umre, preden ji poteče porodniški dopust, ima pravico porodniški dopust podaljšati za toliko, kolikor je po mnenju zdravnika potrebno, da okreva po porodu in duševnem stanju, ki ga je povzročila izguba otroka, najmanj pa za 45 dni; v tem času ji pripadajo vse pravice iz porodniškega dopusta.

45. člen

Delavke v organizaciji s področja industrije in gradbeništva ni mogoče razporediti na nočno delo, če bi ji delo v tem času onemogočilo najmanj sedem ur počitka, med 22. uro in šestu uro naslednjega dne.

Prepoved iz prvega odstavka tega člena se ne nanaša na delavko, ki ima posebna pooblastila in odgovornosti ali ki opravlja dela v zvezi z zdravstvenim, socialnim in drugačnim varstvom delavcev.

Ne glede na prvi odstavek tega člena je delavki mogoče odrediti, da dela ponoči, če je nujno, da se nadaljuje delo, prekinjeno zaradi višje sile, ki je ni bilo mogoče predvideti, in če je potrebno, da se prepreči škoda na surovinah ali drugem materialu.

Delavka je lahko razporejena na nočno delo tudi, ko to zahtevajo zelo resne družbenoekonomske, socialne in podobne okoliščine, pod pogojem, da dobi organizacija oziroma delodajalec za uvedbo takega dela soglasje pristojnega organa v republiki oziroma avtonomni pokrajini.

46. člen

Delavcu, mlajšemu od 18 let, ni mogoče odrediti, da dela dlje od polnega delovnega časa.

S splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo je mogoče delavcu iz prvega odstavka tega člena določiti krajši delovni čas od polnega delovnega časa.

47. člen

Delavec, mlajši od 18 let, ki dela na področju industrije, gradbeništva ali prometa, ne sme delati ponoči med 22. uro in šestu uro naslednjega dne.

Ko zahteva splošni interes zaradi izredno težkih okoliščin, je mogoče delavcu, ki ni dopolnil 18 let, izjemoma odrediti, da dela ponoči, pod pogoji, pod katerimi je mogoče drugim delavcem odrediti, da delajo ponoči.

48. člen

Delavec — invalid ima pravico do razporeditve na delovno mesto glede na preostalo delovno zmožnost, pravico do prekvalifikacije ali dokvalifikacije, pravico do razporeditve na delovno mesto, za katero je usposobljen, ter pravico do ustreznega denarnega nadomestila v zvezi z uveljavljanjem teh pravic v skladu s predpisi o pokojninsko-invalidskem zavarovanju.

Delavec s spremenjenimi delovnimi zmožnostmi in delavec, ki opravlja dela, pri katerih obstaja nevarnost nastanka invalidnosti, ima pravico do razporeditve na ustrezno delovno mesto.

V primerih iz prvega in drugega odstavka tega člena mora organizacija oziroma delodajalec zagotoviti delavcu delovno mesto, za katero je usposobljen, pod pogoji in na način, določen s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo v skladu z zakonom.

5. Osebni dohodki in nadomestila

49. člen

Delavcu pripada za delo osebni dohodek v skladu s splošnim aktom, usklajenim z družbenim dogovorom, oziroma kolektivno pogodbo in zakonom.

Delavcu pripada v skladu s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo osebni dohodek kot del dohodka oziroma dobička, ki je v sorazmerju z njegovim prispevkom k ustvarjanju tega dohodka oziroma dobička.

Osebni dohodek se izplačuje najmanj enkrat na mesec.

O prispevku delavca pri delu odloča poslovodni organ ali delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi oziroma delodajalec v skladu s splošnim aktom in kolektivno pogodbo.

50. člen

Delavcu pripada nadomestilo osebnega dohodka med odsotnostjo z

dela oziroma uveljavljanjem pravic na podlagi preostale delovne zmožnosti pod pogoji in v višini, določeni z zakonom in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

51. člen

Delavec ima iz dela pravico do zajamčenega osebnega dohodka v skladu z zakonom in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

52. člen

Delavci uporabljajo sredstva za skupno porabo na podlagi delitve po delu in solidarnosti po osnovah in merilih, določenih s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

6. Druge oblike motivacije delavcev

53. člen

Delavcu, ki s svojim delom izjemno prispeva k povečanju produktivnosti z inovacijo, racionalizacijo ali drugimi oblikami ustvarjalnosti pri delu ali ki drugače prispeva k povečanju dohodka oziroma dobička, se določi osebni dohodek oziroma nadomestilo v sorazmerju z njegovim prispevkom k povečanju tega dohodka oziroma dobička.

S splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo se določi, da ima lahko delavec iz naslovov po prvem odstavku tega člena tudi pravico:

- do prednosti glede strokovnega izpopolnjevanja;
- do odstotka od povečanja dohodka oziroma dobička, ustvarjenega s povečanjem produktivnosti z inovacijo, racionalizacijo ali drugo obliko ustvarjalnosti pri delu ali kako drugače;
- do nagradne odsotnosti z dela;
- do drugih pravic, določenih s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

7. Odgovornost za delovne obveznosti

54. člen

Delavec, ki po svoji krivdi ne izpolnjuje svojih dolžnosti in delovnih obveznosti ali ki ne upošteva sklepov, sprejetih v organizaciji, oziroma tistega, kar je odločil delodajalec, krši delovno obveznost.

Kazenska odgovornost oziroma odgovornost za gospodarski prestop ali za prekršek ne izključuje disciplinske odgovornosti delavca, če pomeni to dejanje tudi kršitev delovne obveznosti.

Kršitve delovnih obveznosti določajo ta zakon, zakon, splošni akt oziroma kolektivna pogodba.

1) Disciplinski ukrepi

55. člen

Za kršitev dolžnosti in delovnih obveznosti je delavcu mogoče izreči enega od naslednjih disciplinskih ukrepov:

- 1) javni opomin;
- 2) denarno kazen;
- 3) prenehanje delovnega razmerja.

56. člen

Javni opomin je mogoče izreči za lažje kršitve dolžnosti in delovnih obveznosti, določene s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

57. člen

Denarno kazen je mogoče izreči največ v višini do 15 % akontacije mesečnega osebnega dohodka delavca in sme trajati od enega meseca do šestih mesecev. Akontacija osebnega dohodka delavca, ustvarjena v mesecu, v katerem je izrečena odločba, se vzame za osnovo za odmero višine denarne kazni.

58. člen

Ukrep prenehanja delovnega razmerja se izreče za hujše kršitve dolžnosti in delovnih obveznosti, ki se nanašajo:

- 1) na neizpolnjevanje ter nevestno, nepravočasno in malomarno izpolnjevanje delovnih in drugih obveznosti;
- 2) na nezakonito razpolaganje s sredstvi;
- 3) na nesmotno in neodgovorno uporabo sredstev;
- 4) na opustitev dejanj, ki jih poslovodni organ ali delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi mora storiti v okviru svojih pooblastil;
- 5) na to, da delavec tri mesece zaporedoma iz neopravičenih razlogov ne dosega pričakovanih rezultatov dela;
- 6) na kršitev predpisa o varstvu pred požarom, eksplozijo, elementarnimi nesrečami in škodljivim delovanjem strupenih in drugih nevarnih materialov ter določb splošnega akta oziroma kolektivne pogodbe;
- 7) na zlorabo položaja in prekoraitve danega pooblastila;
- 8) na izdajanje poslovne, uradne ali druge tajnosti, določene z zakonom ali splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo;
- 9) na zlorabo pravice do bolezenskega dopusta;
- 10) na kršitev predpisov in opustitev ukrepov za varstvo delavcev, delovnih sredstev in življenjskega okolja;
- 11) na kršitev predpisa o splošni ljudski obrambi in družbeni samozasčitvi ter določb splošnega akta oziroma kolektivne pogodbe;
- 12) na motenje enega ali več delavcev v delovnem procesu, ki izrazito otežuje izpolnjevanje delovnih obveznosti.

Ukrep prenehanja delovnega razmerja se izreče tudi za druge hujše kršitve delovnih obveznosti, določene z zakonom in splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

S splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo se natančneje določijo okoliščine in pogoji, pod katerimi se kršitve iz prvega odstavka tega člena štejejo za hujšo kršitev delovne obveznosti, za katero se izreče ukrep prenehanja delovnega razmerja, v skladu z naravo dejavnosti oziroma naravo dela, ki ga opravlja posamezen delavec.

2)Disciplinski organi in disciplinski postopek

59. člen

Poslovodni organ odloča o disciplinski odgovornosti delavca za storjeno kršitev delovne obveznosti in izreče ukrep javni opomin in denarno kazen.

O disciplinski odgovornosti delavca za storjeno kršitev delovne obveznosti, za katero se izreče ukrep prenehanja delovnega razmerja, odloča disciplinska komisija.

O disciplinski odgovornosti poslovodnega organa odloča organ, ki ga imenuje oziroma postavi.

Za del organizacije, ki je zunaj sedeža organizacije, je mogoče ustanoviti poseben senat disciplinske komisije za odločanje o odgovornosti delavcev v tem delu organizacije.

Ce je s kršitvijo delovne obveznosti nastala škoda, odloči disciplinski organ o povrnitvi škode ali da pristojnemu organu v organizaciji pobudo za odškodninski postopek.

Disciplinski organi iz prvega in drugega odstavka tega člena morajo najmanj enkrat na leto dati pristojnemu organu poročilo o izrečenih disciplinskih ukrepih.

60. člen

V primerih in pod pogoji, ki so določeni s splošnim aktom, lahko poslovodni organ svoja pooblastila iz prvega odstavka 59. člena tega zakona glede ugotavljanja disciplinske odgovornosti delavcev delno ali v celoti prenese na določenega delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi.

Za ugotavljanje disciplinske odgovornosti delavcev, katerih delovna mesta so v delih organizacije zunaj njenega sedeža ali v skupni delovni enoti več organizacij, se pooblastilo iz prvega odstavka tega člena lahko prenese na vodjo tega dela organizacije oziroma vodjo skupne delovne enote.

Disciplinska komisija ima predsednika in najmanj dva člana ter enako število namestnikov, ki se volijo za dve leti.

V disciplinsko komisijo ne morejo biti izvoljeni delavci, ki imajo pooblastila disciplinskega organa iz prvega odstavka 59. člena tega zakona in iz prvega in drugega odstavka tega člena.

Disciplinska komisija lahko dela v polni sestavi ali v senatu, ki ima najmanj tri člane.

61. člen

Disciplinski postopek se začne na zahtevo organa upravljanja, organa samoupravne delavske kontrole in poslovodnega organa za kršitev delovne obveznosti iz drugega odstavka 59. člena tega zakona, delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter drugih delavcev, določenih s splošnim aktom, in družbenega pravobranilca samoupravljanja.

Pobudo za začetek disciplinskega postopka lahko da vsak delavec.

Organ upravljanja, ki imenuje oziroma postavi poslovodni organ, začne postopek za razrešitev poslovodnega organa ter delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, če v 15 dneh od dneva, ko sta na kakršenkoli način zvedela za hujšo kršitev delovne obveznosti in za storilca, ne uvedeta disciplinskega postopka.

Delodajalec odloča o disciplinski odgovornosti delavca iz drugega odstavka 2. člena tega zakona za storjeno kršitev delovne obveznosti in izreče ukrepe iz 55. člena tega zakona v skladu s postopkom, določenim s kolektivno pogodbo.

62. člen

Delavcu je treba obvezno poslati zahtevo za začetek disciplinskega postopka in vabilo za obravnavo pred disciplinskim organom iz 59. člena in četrtega odstavka 61. člena tega zakona.

O začetku postopka pred disciplinskim organom je obveščen tudi sindikat. Med postopkom pred disciplinskim organom je treba obvezno obravnavati tudi mnenje sindikata, če ga je poslal.

63. člen

Postopek pred disciplinskim organom je javen.

Delavec mora biti zaslišan pred disciplinskim organom, razen če se brez opravičenih razlogov ne odzove na pravilno poslano vabilo, in mu ni mogoče kratiti obrambe. Sindikat lahko zastopa delavca v disciplinskem postopku, če delavec to zahteva oziroma v to privoli.

Ce je nujno, mora disciplinski organ oziroma delavec, ki ga disciplinski organ pooblasti, ugotoviti okoliščine in dejstva v zvezi s kršitvijo delovne obveznosti.

Po opravljenem postopku razglasi disciplinski organ s svojo odločbo, da je delavec odgovoren za storjeno kršitev delovne obveznosti in mu izreče ustrezen disciplinski ukrep ali ustavi postopek zoper njega.

Ce disciplinski organ ustavi postopek, o tem pisno obvesti delavca in vložnika zahteve.

O zaslišanju delavca in o izvedbi drugih dokazov v postopku, kot tudi o obravnavi pred disciplinskim organom se piše zapisnik. Zapisnik se sestavi tudi o posvetovanju in glasovanju.

Ce disciplinski organ ugotovi, da so v dejanju, s katerim je bila kršena delovna obveznost, elementi kaznivega dejanja, gospodarskega prestopka ali prekrška, mora o tem obvestiti pristojen državni organ, da začne ustrezen postopek.

64. člen

Odločba o ugotovljeni odgovornosti in izrečenem ukrepu z obrazložitvijo in navodilom o pravici do ugovora se pošlje v pisni obliki delavcu in vložniku zahteve.

65. člen

Zoper odločbo disciplinskega organa prve stopnje lahko delavec oziroma vložnik zahteve za začetek postopka v osmih dneh po vročitvi odločbe vložijo ugovor organu upravljanja oziroma komisiji, določeni s splošnim aktom.

Ce je ugovor iz prvega odstavka tega člena vložil samo delavec, z

Kaj je novega v sindikatu

V torek, 11. oktobra, je bila 24. seja Izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata Železarne. Poleg pregleda izvrševanja sklepov, kjer so ugotovili, da so sklepi večinoma izvršeni oziroma se še izvajajo, so obravnavali tudi predlog Statuta Železarne Jesenice.

STATUT prihodnjega podjetja je bil tudi na tej seji osrednja točka dnevnega reda, kajti Delavski svet Železarne je za 25. oktober že razpisal referendum.

Člani izvršnega odbora so celoten potek dosedanjih priprav ocenili pozitivno, saj so se delavci preko SDS, sindikata, pa tudi kot posamezniki dobro vključevali v razpravo s svojimi predlogi in vprašanji. Tudi kritične presoje ponujenih rešitev ni manjkalo, tako da je razprava v tem pogledu prispevala in dala nekaj dobrih predlogov za končno oblikovanje predloga STATUTA. Tudi s stališča uveljavljanja vloge sindikata v podjetju nismo nezadovoljni, čeprav je naš predlog le delno vključen v STATUT. Zelo pomembno za sindikat je, da smo vključeno z dvema amandmajema dosegli, da so v STATUTU dobro opredeljene obveznosti poslovnih in samoupravnih organov do sindikata. S tem smo ustvarili primerno osnovo za učinkovito delovanje sindikata znotraj podjetja. Posebno pomembne za uveljavljanje aktivne vloge sindikata so tiste opredelitve v STATUTU, ki sindikatu omogočajo, da rešuje družbenoekonomski in socialni položaj delavcev. Sindikatu je omogočeno, da s svojimi predlogi neposredno nastopa na delavskem svetu, ki je dolžan predloge sindikata obravnavati in se do njih tudi opredeliti.

Za delovanje sindikata so dogovorjeni tudi ustrezni materialni pogoji in nena zadnje je v STATUTU uvrščeno tudi obvezno spoštovanje KOLEKTIVNE POGODBE, s pomočjo katere bomo tudi operativno uveljavljali večino pravic, ki izhajajo iz dela. Izpuščena ni niti zaščita sindikalnih aktivistov, ki zaradi sindikalne aktivnosti — tudi s stavko, ki je prav tako opredeljena v STATUTU, ne more biti sikaniran ali v slabšem položaju kot drugi delavci. Če pa bi se v praksi pokazalo, da je potrebno nekatere določbe statuta še dopolniti ali spremeniti, bomo sprožili vse aktivnosti za uveljavitev sprememb in odločanje na referendumu.

Kljub taki oceni so člani izvršnega odbora opozorili, da je med delavci slišati še precej pripomb, ki prav gotovo terjajo dodatna pojasnila. Nekaj odgovorov je na postavljena vprašanja dal predsednik poslovnega odbora Boris Bregant, ki je sodeloval na seji izvršnega odbora. Predsednik poslovnega odbora je tudi obljubil, da bo pripravil čim bolj razumljivo informacijo o nekaterih ugotovitvah analize Mc Kinsey. Po dosedanjih ocenah najbolj zaskrbljuje ugotovitev, da nas je v Železarni za to proizvodnjo preveč, zato nekateri sprejemanje podjetništva povezujejo tudi z ustvarjanjem pogojev za poenostavljen odpustanje ali metanje ljudi na cesto. K takemu načinu razmišljanja prispevajo tudi nekateri posamezniki, katerim so bližji taki ukrepi kot pa skrb in odgovornost za dobre rezultate na obstoječih napravah in ustvarjanje novih programov. »Ko bomo vsi produktivno zaposleni, bo skrb o višjih odveč,« je poudaril predsednik poslovnega odbora. To je naš cilj, ki ga nameravamo uresničiti v nekaj letih. V tem času ne bo lahko, vendar je to pot, po kateri se edino lahko izvlečemo iz gospodarske in politične krize v Jugoslaviji.

V predreferendumskih razpravah je večkrat izpostavljeno tudi vprašanje samoupravljanja, upravljanja in odločanja. Očitno je, da so dosedanje samoupravljalne pravice vsaj razpolovljene, če ne še več. Tudi nekaterih pridobitnih pravic iz preteklosti ni več. Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja sledi podjetništvu, zato je vrsta pravic prenesenih na delodajalca in poslovodni organ. Ti odnosi še niso povsem dorečeni, zato je naša pozornost upravičena. Novi zakon daje veliko več pooblastil direktorjem kot so jih imeli do sedaj, zato se nekateri bojijo zlorab. Med novosti, ki v praksi še niso dovolj preizkušene, lahko štejemo tudi pomembno povečano odgovornost vodilnih delavcev, s katero so dane možnosti za smotrno ravnanje in odločanje. Ob vsem tem pa so najpomembnejši poslovni rezultati, za katere odgovarja vodstvo podjetja in nihče drug. Ob letu, ko se ocenjujejo rezultati, se hkrati z njimi ocenjujejo tudi vodilni delavci in če rezultatov ni, ima delavski svet pravico in dolžnost ukrepati.

Glede varovanja pravic delavcev je zakon sicer predvidel ustrezne rešitve, poleg tega pa jih bo s svojim delovanjem, predvsem skozi kolektivne pogodbe, varoval tudi sindikat.

Nekateri razpravljali v tem pogledu sploh ne vidijo problema, saj ugotavljajo,

da se za dobre in vestne delavce pravzaprav ni nič spremenilo? Ta prispodoba morda ni povsem točna, pove pa bistvo: če bomo delali dobro, bomo lahko vsi zadovoljni. To bi bili morda lahko tudi pred tem, vendar kljub mnogo širšim pravicam nismo bili uspešni; ne zaradi pravic, ampak zaradi nekaterih, ki so izrabljali predvsem pravice, na dolžnosti pa so pozabili.

Ko je tekla beseda o Statutu, je bilo postavljeno tudi vprašanje, kako bomo uveljavljali in sprejemali morebitne spremembe in dopolnitve našega statuta, če bo to potrebno? Predsednik poslovnega odbora je poudaril, da se vse vsebinske spremembe statuta sprejemajo po predhodni javni obravnavi na referendumu, tako kot je, oziroma bo, ta akt sprejet. Tu ni nobene bližnjice in tako je zapisano tudi v statutu. Tudi glede ustreznosti in primernosti tega akta, ki je nastal v Železarni, je predsednik zagotovil, da gre za pravno in po zakonu primerno oblikovan STATUT, ki ga nekateri zunanji ocenjevalci uvrščajo med boljše.

Tudi predsednik občinskega sindikata Marjan Drolc je izrazil mnenje o primernosti tega akta tudi z vidika sindikata, kateremu so v posameznih določbah dani pogoji za učinkovito delovanje v podjetju.

Razprave so živahne tudi po SDS. Zasedili smo zanimivo pripombo, s katero se pri oblikovanju splošnega in strokovnega mnenja kritizira pasivnost nekaterih služb, ki bi — ne samo v primeru sprejemanja STATUTA — morale javno povedati svoje mnenje in oceno. Tako bi ne samo pomagali delavcem pri ocenjevanju raznih predlogov, ampak bi se odkriti izrekli v podporo, dopolnitev ali zavrnitev. To vzpodbudo bi vsekakor morali upoštevati in jo sprejeti kot obveznost. Tak pristop do vseh pomembnih vprašanj bi morali uveljaviti tudi pri vodilnih delavcih, ki naj bi z odkritim in strokovnim mnenjem pomagali pri oblikovanju stališč, mnenj, predlogov in vzpodbud. Tudi v dneh, kolikor jih je še ostalo do referenduma, ko bomo sprejemali STATUT, je tako sodelovanje vodilnih neobhodno tudi kot pomoč, da bi se v kopici sprememb in novosti lažje orientirali in naravnali na prihodnost. Marsikje so tako pot že ubrali, zakaj je ne bi še mi?

Velikokrat omenjena KOLEKTIVNA POGODBA zaenkrat še ni pripravljena, čeprav jo na sindikatih obljubljajo že za prihodnji teden. Kaj vse bo urejala, je zaenkrat še težko reči, prav gotovo pa bo to najpomembnejši dokument med delodajalci in delojemalci. Največ preglastic povzroča lastnina, zato še ni povsem jasno, kdo bo kolektivno pogodbo podpisoval v imenu delodajalcev — drugi podpisnik v imenu delavcev pa je nedvomno sindikat.

V prejšnjem tednu je slovenski sindikat že pripravil model kolektivnih pogodb, ki bodo urejale področje plač. Povzamemo nekaj odgovorov, ki jih je na to vprašanje dal strokovni sodelavec Republiškega sveta ZSS Brane Mišič:

»V slovenskih sindikatih smo že pripravili model kolektivnih pogodb, ki bodo urejale področje plač. Generalna kolektivna pogodba bo določala osnove delitve osebnih dohodkov v vsej Sloveniji. Kolektivne pogodbe v posameznih dejavnostih bodo konkretizirale generalno pogodbo, veljalo pa bo načelo: ne manj kot v generalni pogodbi, ampak kvečjemu več... To načelo bo glede na dejavnost veljalo tudi za kolektivne pogodbe podjetij.

V zvezi sindikatov Slovenije smo že doslej uveljavljali nekatere elemente, ki bodo v celoti ali z nekaterimi spremembami vključeni v kolektivne pogodbe, kot sta na primer najnižji osebni dohodek in sindikalna listina. Generalna kolektivna pogodba bo vsebovala osnovne plače, usmeritve za ugotavljanje tekoče uspešnosti, usmeritve za delitev dobička, dodatke za pogoje za delo, nadomestila osebnih dohodkov in sredstva skupne porabe. To so glavne in osnovne postavke. Postavljena razmerja so minimalna in jih lahko v kolektivnih pogodbah dejavnosti in v podjetjih postavijo in določijo na višji ravni.

Cena delovne sile je v kolektivni pogodbi osnova za načrtovanje in kalkulacije plač. Če delavec ne dosega rezultatov, ga delodajalec lahko premesti na druga dela ali prekvalificira. Sicer pa je vrednost delovne sile tista količina življenjskih sredstev, ki je potrebna za fizično reprodukcijo delovne sile. To še posebej poudarjamo, kajti pojavljajo se razmišljanja, da bi se cena delovne sile določala na povprečnem osebnem dohodku, kar je nesprejemljivo in neustrezno. Za računanje cene delovne sile lahko služi košarica življenjskih potrebščin, ki jo je pripravil Inštitut za ekonomske raziskave.

Na vprašanje, kako bodo merjeni rezultati dela, kakšno bo nadomestilo za inovacije in kako bo delavec udeležen pri dobičku, je Mušič dejal, da bo sindikat vselej zahteval, da morajo biti delavci seznanjeni z normami in posebnimi merili. »Če ne bodo soglašali, bo sindikat zahteval arbitražo nevtiralne strokovne ustanove. Nadomestilo za inovacije naj bi znašalo najmanj 10 odstotkov letne čiste gospodarske koristi, konkreten račun pa je stvar pogodbe med inovatorjem in podjetjem.

Glede udeležbe pri dobičku proučujemo dve različici. Po eni naj delavski svet določi del dobička za razdelitev na osebne dohodke. Posameznim delavcem pa je udeležen v dobičku proporcionalno deležu svojega osebnega dohodka brez nadomestil in dodatkov. Upoštevani naj bi bili tudi osebni dohodki iz uspešnosti poslovanja, kot na primer norme, akordi, premije. Po drugi različici naj bi delavcem izplačali 13. ali 14. plačo proporcionalno času, prebitemu na delu za čas obračuna dobička.

Pripomba: V železarni se na sindikatu zavzemamo za 14 osebnih dohodkov, tako da bi vsak delavec prejel 13. osebni dohodek za dopust (sedaj je bilo to 60 %), 14. osebni dohodek pa bi razdelili v dva dela, tako da bi ga polovico izplačali v septembru (povečani stroški), polovico pa kot nagrado ob koncu leta.

»Pri končnem oblikovanju kolektivnih pogodb pričakujemo pomoč stroke. Za sindikat je najpomembnejše, da je pošteno delo plačano in da se z osnovnimi plačami približamo razvitim gospodarstvom. Sicer pa menim, da bi morale biti osnovne plače, določene s kolektivno pogodbo, javne, dejanske plače pa ne, saj so stvar posameznega delavca, podjetnika in kolektiva.

- Osnovne plače
- Področja dela temeljijo na strokovni izobrazbi, vendar so nekoliko širša in se lahko strukturirajo ter širijo na podzrede po dejavnostih, podskupinah dejavnosti in celo podjetjih.
- I. enostavno, rutinsko delo 1,00
 - II. manj zahtevna dela in naloge; delo z enostavnimi delovnimi sredstvi, zadoščajo pisna navodila 1,27
 - III. srednje zahtevna dela in naloge; delo se ponavlja, vendar so navzoče novosti 1,40
 - IV. zahtevnejša dela in naloge; različnost del in nalog, novosti, potrebna so posvetovanja pri opravljanju del in nalog 1,70
 - V. zahtevnejša dela in naloge; novosti, potrebni so lastni predlogi za opravljanje del in nalog 1,85
 - VI. samostojnost pri opravljanju del in nalog; dela imajo ustvarjalno naravo 2,10
 - VII. najbolj zahtevna dela in naloge; delo organizacijske narave z največjim pomenom za vodenje in organiziranje proizvodnega in poslovnega procesa, ustvarjalnega dela in naloge, raziskovalno delo itd. 3,20

Ob vsem tem lahko ugotovimo, da kolektivne pogodbe bodo, vendar pa bomo na tiste prave in uporabne prav gotovo morali še nekaj časa počakati. Tudi v zvezi z osebnimi dohodki pričakujemo uporabne rešitve, ki morajo preseči do sedaj poznane rešitve v raznih družbenih dogovorih.

Po končani razpravi je izvršni odbor konference osnovnih organizacij sindikata Železarne Jesenice sprejel naslednja sklepa:

1. Izvršni odbor ocenjuje, da je predlog STATUTA podjetja Železarne Jesenice z obema amandmajema primeren za sprejem na referendumu, ki bo v sredo, 25. oktobra, v Železarni.
2. Hkrati s sprejemanjem STATUTA podjetja bo na sprejemanju tudi Samoupravni sporazum o združitvi v družbeno podjetje, o katerem se izrekajo delavci po temeljnih organizacijah. Ta akt je obvezen ob prehodu v skupno podjetje in ker ni odkrilega namena proti taki združitvi, izvršni odbor ocenjuje, da je ta sporazum primeren za referendum.

Sindikat Železarne

Odbori za gospodarstvo

Odbor za gospodarstvo v TOZD Tehnične dejavnosti je na 5. seji 29. septembra med drugim potrdil operativni načrt za mesec oktober. Predvideni so naslednji večji remont: brusilni stroj CM1, linija rezanja, SCAP, nevtralizacija, CBL in HE Zasip. Pri delih bo dnevno sodelovalo tudi 55 delavcev iz Vatrostalne, 45 delavcev iz Hidromontaže, 35 delavcev iz Metalne in 15 delavcev iz firme »Musaj Agim«. Stroški v oktobru naj bi znašali 47.090 milijonov dinarjev, finančna realizacija (ocena) pa nekaj več kot 5.581 milijonov dinarjev.

Od 29.9.1989 veljajo tudi višje cene za male usluge. Vrednost strojne ure po novem znese 100.000 din, ročne ure pa 60.000 din. Za male transportne usluge veljajo naslednje cene:

- viličar 3 do 5 ton 120.000 din
- dvigalo 5 ton 170.000 din
- dvigalo 12,5 ton 600.000 din
- avtodvigalo 40 ton 700.000 din
- unimog 60.000 din.

Ker so prošnje za male usluge, ki jih opravlja konstrukcijska delavnica, tako porasle, da bi utegnili biti ovirano tudi redno delo tega oddelka, je odbor sklenil, da se male usluge do nadaljnjega v tem oddelku ukinejo.

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih Železarne

OD 23. DO 29. OKTOBRA

23. oktobra, Karel RAVNIK, Jeklarna 1, Hrušica 195.
24. oktobra, Vinko ROTAR, Transport, Jesenice, C. talcev 8 a, ☎ 82-792.
25. oktobra, Janez ROZMAN, Valjarna debele pločevine, Bohinj, Ravne 3.
26. oktobra, Roman SMOLEJ, FRS, Jesenice, Heroja Verdnika 36, ☎ 83-777.
27. oktobra, Martin SKETA, TOZD Ploščati program, Bled, Alpska 1, ☎ 77-130.
28. oktobra, Lado SKETA, strok. svet. PO, Bled, Alpska 1, ☎ 77-136.
29. oktobra, Albina TUŠAR, vodja DSSS, Blejska Dobrava 16 b, ☎ 84-403.
Dežurstvo traja vsak dan od 14. do 6. ure naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva je dežurni dolžan opraviti obhod po železarni, svoje pripombe vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovnega odbora.

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 23. 10.	Dušan Bak	Ivan Slamnik
Torek — 24. 10.	Janez Otrin	Anton Kavčič
Sreda — 25. 10.	Janko Cerkovnik	Sašo Dolžan
Četrtek — 26. 10.	Zvonko Medja	Franc Bernik
Petek — 27. 10.	Zdravko Smolej	Franc Novak
Sobota — 28. 10.	Mirko Zupan	Pavel Zupan
Nedelja — 29. 10.	Damjan Gasar	Janez Kovač

Služba obratne ambulante

Od 23. do 28. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in III. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.

V soboto, 28. oktobra, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in III. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.

ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in III. zobna ambulanta — dr. stomat. Ljudmila Gasar — Krivec.

POPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej.

V soboto, 28. oktobra, samo dopoldne: II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej.

V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. ure do 10.30, popoldan od 12. ure do 17.30.

Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

Dežurni v Vatrostalni

21. in 22. oktobra, Branko MARKIZETI, Jesenice, Titova 4a, ☎ doma 83-596, ☎ v službi 83-281.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Sindikalna akcijska prodaja

Za naslednji teden nam je delovna organizacija VITEX iz Visokega ponudila razmeroma ugodno prodajo tekstilnih izdelkov, zato smo se dogovorili za akcijsko prodajo pri Jelenu.

Akcijska prodaja bo od 24. oktobra do vključno 27. oktobra, odprta pa bo od 9. do 17. ure.

Za orientacijo objavljamo ceno nekaterih izdelkov:

moške srajce	od 680.000 do 963.500 din
otroške trenirke	od 480.000 do 928.000 din
moške trenirke	od 1.729.600 do 2.467.500 din
ženske trenirke	od 1.104.500 do 1.729.600 din
posteljnina 1+1 (brez rjuhe)	922.600 din
posteljnina 1+1 (z rjuho)	1.086.900 din
rjuha	223.200 din
moške majice	646.200 din
pregrinjala za postelje	od 1.348.900 do 2.479.200 din
vikend brisače	183.300 din
moške spodnje hlače	99.200 din
moške spodnje majice	117.500 din
puloverji, ročna dela	od 1.200.000 do 2.400.000 din

Nakup je možen samo na obročno odplačevanje v treh mesecih, brez pologa in obresti. Vsak delavec Železarne je dolžan ob nakupu predložiti potrdilo o kreditni sposobnosti, ki ga dobi na Obračunu osebnega dohodka v Železarni, in izkaznico za vstop v Železarno.

SINDIKAT ŽELEZARNE

Livarni: če bo Livarna izdelala ploščo brezplačno, se odbor strinja, da enako storijo tudi Strojne delavnice.

CSI — BL

Zaključila šolanje!

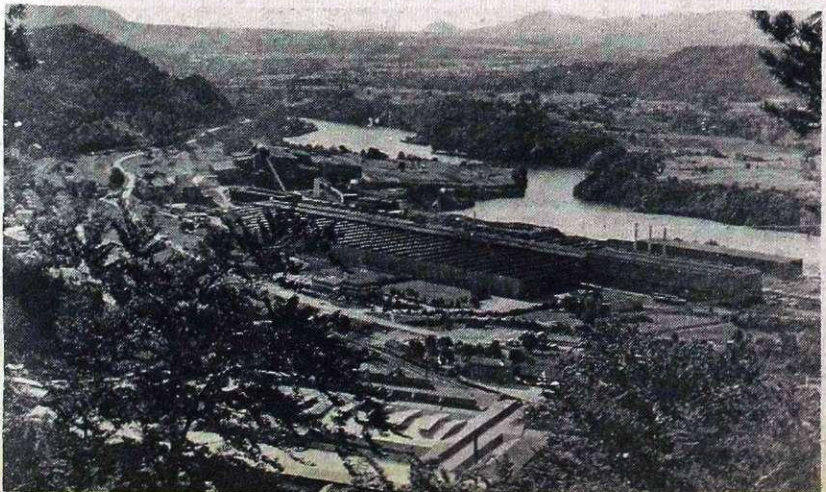
Sodelavka STK Mirjam Jogič je v mesecu septembru diplomirala na I. st. Ekonomske fakultete in si s tem pridobila strokovni naziv ekonomist.

Čestitamo!

Vabilo

V četrtek, 26. oktobra, bo ob 13. uri v Trebežu (pri polnilnici butana) slovesna otvoritev naprave za proizvodnjo kisika Gorenjka 70 Nkub.m/h kot tehniški spomenik. Naprava je bila v petdesetih letih izdelana v Železarni in je pomembno prispevala k preskrbi s kisikom. Izdelanih je bilo več podobnih naprav, tako da so jih nekaj celo prodali. Zaradi vse večjih potreb so jih sicer kasneje opustili, toda prizadevnim delavcem PIV je uspelo en primer ohraniti in ga obnoviti v tehniški spomenik.

Plinska in vodna energija (PIV)

Panorama valjarn in Javorniku in Beli z Jeklarno 2 v ozadju (fotografiral I. K.)

Proizvodnja v devetih mesecih

(Nadaljevanje s 1. strani)

so bili včasih znani kot izredni izpolnjevanci planskih obveznosti, tako ni dano, da bi lahko te rezultate tudi sedaj dosegli. Prav nasprotno; zaradi situacije, ki je, odhajajo v pokoj in v druge obrate in se prav lahko zgodi, da v primeru naročil ne bomo imeli livarjev.

Bistveno nižji operativni program je bil pri skupni proizvodnji izpolnjen le 77,5 %, končne za prodajo pa samo 60,4 %.

TOZD Ploščati program

V polletju smo ugotavljali, da so v tej TOZD zelo dobro proizvajali v drugem kvartalu in močno izboljšali rezultate prvega, pa za tretjega zopet lahko ugotovimo, da so zaostali in poslabšali polletne rezultate — tako pri skupni proizvodnji, kakor tudi pri prodaji. Edino Hladna valjarna na Beli je dosegla z višjim operativnim programom načrtovane količine.

Proizvodni rezultati so naslednji:

A: Gospodarski načrt:	
— skupna proizvodnja	105,6 %
— končna za prodajo	98,1 %
— prodaja (odprema)	98,3 %
B: Operativni program:	
— skupna proizvodnja	97,8 %
— končna za prodajo	96,2 %
— prodaja (odprema)	96,4 %

Operativni program je bil VIŠJI od gospodarskega načrta.

VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

Ker je to največji obrat TOZD Ploščati program in s tem najbolj vpliven, je povsem logično, da so rezultati TOZD podobni oz. enaki temu obratu, kar se dosedaj v letošnjem letu popolnoma ujema. Namreč, tudi ta obrat je dobro proizvajal le v drugem kvartalu in so slabši rezultati tretjega samo dopolnili vtis prvega.

Tako je bil operativni program za devet mesecev letošnjega leta pri skupni proizvodnji dosežen 99,5 %, pri končni za prodajo pa 92,7 %. Če sumiramo vzroke izpada proizvodnje, bi bili predvsem v previsokih zastojih tako tehnološke kakor tudi vzdrževalne narave,

praktično skozi celotno obdobje, zaradi enotedenskega izpada obratovanja potisne peči januarja kakor tudi septembra, zaradi delne porušitve oboka, težav z luženjem januarja na Javorniku, pa izpada proizvodnje štetila — zaradi slabega starta po remontu v avgustu in okvar in zastojev v septembru. Ob količinskem izpadu proizvodnje je trpel asortiment proizvodnje, in to predvsem pri dinamo jeklih, ki jih je zaradi tega v Hladni valjarni Bela primanjkovalo.

V februarju je bil remont BRONX-škarij, avgusta pa na ogrodju bluming-štetel.

Kvaliteta izvaljanih trakov v tem obdobju ni bila najboljša, saj je bilo precej odstopanj pri širini, površini in debelini, delno tudi kot posledica občasnih okvar edgerja in kvarto ogrodja.

VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

S posebnim veseljem lahko ugotavljamo, da je ta tolikokrat kritizirani obrat ob Jeklarni 2 edini v Železarni v tretjem kvartalu proizvajal bistveno boljše od prvega polletja, predvsem pa od prvega kvartala. To izboljšanje proizvodnje se je praktično pričelo po uspešnem remontu koncem aprila.

Predhodni izpadi proizvodnje so bili predvsem zaradi prekomernih zastojev in okvar, in to predvsem na valjarniški progi, ki je sedaj že precej časa ozko grlo tega obrata.

Zaradi slabega dela do remonta so rezultati izpolnjevanja obveznosti za celotno obdobje še vedno slabi, saj je bil višji operativni program (pogodbeno delo) izpolnjen pri skupni proizvodnji 89,4 %, končne za prodajo pa 89,2 %.

HLADNA VALJARNA BELA

Čeprav je to edini obrat v Ploščatem programu, ki mu je v prvih devetih mesecih letošnjega leta uspelo doseči s precej višjim operativnim programom načrtovane količine tako pri skupni (101,6 %) kakor tudi pri končni proizvodnji za prodajo (101,0 %), pa z delom oz. proizvodnimi rezultati za prodajo v zadnjih štirih mesecih prav gotovo ne morejo biti zadovoljni, kajti niti enkrat

niso dosegli operativnega programa. Vzroki za nedoseganja načrtovanih obveznosti za to zadnje obdobje so predvsem nepravčasna dobava trakov iz CSSR in lastnega luženega jekla zaradi težav v lužilnici, ki ne dosega načrtovanih količin (posledice čuti tudi Hladna valjarna Jesenice), pomanjkanje vložka dinamo in C-jekel zaradi težav na kontilivu v Jeklarni in zaradi izpada proizvodnje štetila. Jasno je, da tudi zaradi teh težav asortiment proizvodnje ni mogel biti izpolnjen, čeprav je bil boljši od lanskega.

HLADNA VALJARNA JESENICE

Popolnoma nasprotno s proizvodnjo v Valjarni debele pločevine so proizvajali v jeseniški hladni valjarni, kajti načrtovane količine so dosegli le v prvem kvartalu, potem pa nič več in imajo tako po treh kvartalih letošnjega leta približno enake proizvodne rezultate, s tem, da so v bistveni psihološki prednosti sodelavci iz Valjarne debele pločevine.

Vzroki za izpad proizvodnje v drugih dveh kvartalih so predvsem zastoji in okvare (siemag, demag), pomanjkanje luženega vložka iz Hladne valjarne Bela, tako domačega kakor tudi tujega (CSSR), težave z naročili določenih asortimentov in dimenzij ter v poletnih mesecih tudi z močno povečano odsotnostjo, tako dopustniško kakor bolniško.

Operativni program je bil pri skupni proizvodnji izpolnjen 89,2 %, končna za prodajo pa 91,7 %.

PREDELAVA VALJANIH TRAKOV

Tudi za ta obrat lahko rečemo, da je v tretjem kvartalu proizvajal izredno slabo, saj je še ob polletju presegal planske obveznosti, sedaj pa za njimi krepko zaostaja, saj je operativni program pri skupni proizvodnji izpolnjen 93,2 %, pri končni za prodajo pa 92,8 %. Izpad proizvodnje tega obrata v zadnjem kvartalu je nastal izključno zaradi pomanjkanja naročil za progo rosi 1.

V juliju je bil enotedenski remont proge rosi 1.

TOZD Okrogli program

V tej TOZD so proizvodni rezultati iz kvartala v kvartal slabši. Zelo dobro so proizvajali le v prvem kvartalu. Vzroki za izpad so predvsem preveliki zastoji in težave z naročili.

Le Jeklovleku je uspelo doseči z operativnim programom načrtovane proizvodne rezultate.

Proizvodni rezultati so naslednji:

A: Gospodarski načrt:	
— skupna proizvodnja	95,8 %
— končna za prodajo	92,9 %
— prodaja (odprema)	90,6 %
B: Operativni program:	
— skupna proizvodnja	97,1 %
— končna za prodajo	96,6 %
— prodaja (odprema)	94,2 %

Operativni program je bil NIŽJI od gospodarskega načrta.

VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Operativni program je bil v primerjavi z gospodarskim načrtom za to ob-

dobje bistveno nižji, predvsem zaradi časovno 100 % podaljšanega predvidenega rednega letnega remonta. Vzroki za izpad proizvodnje so praktično vseskozi isti: izredno veliki zastoji (tako vzdrževalni kakor tehnološki), nižja produktivnost zaradi pogostih menjav programov valjanja kot posledica manjše količine naročil iste dimenzije in dodatno še zelo slaba proizvodnja v septembru, in to po končanem letnem remontu valjarne (tri tedne v avgustu), zaradi nenavadnih zastojev in okvar.

Operativni program skupne proizvodnje je bil dosežen 97,5 %, končne za prodajo pa 116,7 %, vendar izključno na račun uslužnostne prodaje poljske žice.

ŽIČARNA

Samo en mesec (februar) res dobre proizvodnje je vsekakor premalo, da bi lahko govorili o uspešnem delu tega obrata. Ob tem, da je program sami po sebi napet, pa je bila še cela vrsta vzrokov za izpad proizvodnje, od pomanjkanja naročil določenega asortimenta in razdrobljenosti le-teh do občasne pomanjkanja vložka takomenovanih »čistih« jekel in v januarju težav z nabavo kisline. Marca in aprila je prišlo do izpada proizvodnje zaradi podaljšane remonta in slabega starta po remontu pocinkovalnice in pletilnice ter zastojev in okvar v žarilnici.

Tako je bil operativni program pri skupni proizvodnji izpolnjen 94,3 %, pri končni za prodajo pa 89,9 %.

JEKLOVLEK

Sodelavcem iz obrata tik ob Savi le v prvem (januar) in zadnjem (september) mesecu tega leta ni uspelo doseči načrtovanih obveznosti.

Tudi v tem obratu so se občasno srečevali s težavami kot so naročila (BK linija), pa s povečanimi zastoji in poslabšano kvaliteto vložka, a jim je kljub temu kot edinemu obratu v okroglem programu uspelo doseči načrtovane obveznosti: pri skupni proizvodnji

100,1 %, pri končni za prodajo pa 100,2 %.

ELEKTRODE

Tudi ta obrat nekoč — podobno kot Livarna — znan po stalnem izpolnjevanju planskih obvez, se letošnje leto z rezultati proizvodnje in prodaje nikakor ne more pohvaliti. Proizvodnja je dobro potekala samo v drugem kvartalu. V prvem ni bilo prave proizvodnje zaradi slabega dela linije 1 (okvare), občasne pomanjkanja narezane žice in izrazito visoke bolezenske odsotnosti. Za tretji kvartal pa ugotavljamo, da je vzrok za izpad proizvodnje in prodaje popolnoma enak kot v Livarni, in sicer pomanjkanje naročil, saj so zaloge končne proizvodnje že prekoračile mesečno proizvodnjo, in to predvsem izvoznih naročil za Sovjetsko zvezo.

Operativni program skupne proizvodnje je bil dosežen 96,9 % in končne za prodajo 91,6 %.

ŽEBLJARNA

Gospodarski načrt za letošnje leto je predvideval, da bodo žebeljarni normalno proizvajali, zaradi težav z naročili samo v prvem polletju. Ker se je situacija z naročili obrnila na bolje, je bilo dogovorjeno, da tudi v drugem polletju poteka proizvodnja s polno zmogljivostjo in je zaradi tega tudi operativni program za prvih devet mesecev precej višji od gospodarskega načrta.

Tako kot v predhodnem obratu je tudi v Žebeljarni proizvodnja potekala dobro le v drugem kvartalu. V prvem je prišlo do delne ustavitve pocinkovalnice, zaradi pomanjkanja cinka, prepozna pa je bila tudi dobava žebeljev iz Verige Lesce.

V tretjem kvartalu pa je povzročila poglaviti izpad proizvodnje velika odsotnost delavcev (dopusti in bolovanja).

Operativni program skupne proizvodnje je bil izpolnjen 97,3 %, končne za prodajo pa 97,1 %.

MILOŠ PIŠČANEC

A: Skupna proizvodnja

Mesec (leto 1989)	Gospodarski načrt — t	Operativni program — t	Doseženo ton	% na gosp. načrt	% na oper. program
Januar	90.114	95.100	93.826	104,1	98,7
Februar	88.784	89.950	88.177	99,3	98,0
Marec	94.674	98.420	99.196	104,8	100,8
April	82.194	88.400	91.769	111,7	103,8
Maj	89.624	93.400	93.249	104,0	99,8
Junij	88.204	94.680	96.333	109,2	101,8
Julij	98.015	92.300	89.390	101,6	96,8
Avgust	85.265	85.560	85.127	99,8	99,5
September	91.666	96.240	93.020	101,5	94,0
Skupaj:	798.540	834.050	830.087	104,0	99,5
Devet mesecev 1988:	787.635	819.735	816.301	103,6	99,6

B: Končna proizvodnja za prodajo (skupaj s storitvami in dodelavo)

Mesec (leto 1989)	Gospodarski načrt — t	Operativni program — t	Doseženo ton	% na gosp. načrt	% na oper. program
Januar	30.033	30.350	30.068	100,1	99,1
Februar	30.213	30.050	27.843	92,2	92,1
Marec	31.423	31.550	30.746	97,8	97,5
April	27.983	29.545	28.060	100,3	95,0
Maj	28.323	28.840	28.366	100,2	98,4
Junij	31.163	31.170	32.532	104,4	104,4
Julij	29.753	29.170	28.017	94,2	96,0
Avgust	30.623	29.480	28.238	92,2	95,8
September	31.254	31.140	27.786	88,9	89,2
Skupaj:	270.778	271.250	262.941	97,1	96,9
Devet mesecev 1988:	258.210	259.740	270.114	104,6	104,0
Devet mesecev 1987:	265.830	257.915	249.779	84,0	96,9

C: Prodaja — odprema (skupaj s storitvami in dodelavo)

Mesec (leto 1989)	Gospodarski načrt — t	Operativni program — t	Doseženo ton	% na gosp. načrt	% na oper. program
Januar	30.033	30.350	30.671	102,1	101,1
Februar	30.213	30.050	29.951	99,1	99,7
Marec	31.433	31.550	30.711	97,7	97,3
April	27.983	29.545	28.169	100,8	95,5
Maj	28.323	28.840	26.302	99,9	98,1
Junij	31.163	31.170	30.362	97,4	97,4
Julij	29.753	29.170	27.498	92,4	94,3
Avgust	30.623	29.480	27.490	89,8	93,2
September	31.254	31.140	27.085	86,7	87,0
Skupaj:	270.778	271.250	261.524	96,6	96,4
Devet mesecev 1988:	258.210	259.740	273.928	106,1	105,5
Devet mesecev 1987:	265.830	257.915	249.779	84,0	96,9

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE PROIZVODNJE, KONČNE ZA PRODAJO TER ODPREMA V DEVETIH MESECIH

	SKUPNA PROIZVODNJA					KONČNA PROIZVODNJA					ODPREMA	
TOZD	Družb. plan I-IX 2	Program I-IX 3	Izvršitev I-IX 4	% 4/2 5	% 4/3 6	Družb. plan I-IX 7	Program I-IX 8	Izvršitev I-IX 9	% 9/7 10	% 9/8 11	Za prodajo I-IX 12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
TOZD TALILNICE	308.120	316.720	324.864,9	105,4	102,6	748	350	211,4	28,3	60,4	211,4	
Jeklarna 1	144.000	144.500	148.189,2	102,9	102,6	—	—	—	—	—	—	
— ASEA	63.100	63.600	72.484,9	114,9	114,0	—	—	—	—	—	—	
— LM	79.150	79.150	74.023,3	93,5	93,5	—	—	—	—	—	—	
— BBC	1.750	1.750	1.681,1	96,1	96,1	—	—	—	—	—	—	
Jeklarna 2	163.000	171.500	176.117,6	108,0	102,7	—	—	—	—	—	—	
Livarna	1.120	720	558,1	49,8	77,5	748	350	211,4	28,3	60,4	211,4	
— jeklo	1.108	708	526,1	47,5	74,3	748	350	209,9	28,1	60,0	209,9	
— kovino	12	12	32,0	266,6	266,6	0	0	1,6	—	—	1,6	
TOZD PLOŠČATI PROGRAM	360.950	389.540	381.153,9	105,6	97,8	197.450	201.200	193.620,8	98,1	96,2	194.056,4	
Bluming-štetel	207.280	228.860	227.802,5	109,9	99,5	45.050	44.700	41.453,4	92,0	92,7	41.877,8	
— bluming	61.380	81.540	76.973,5	125,4	94,4	1.050	1.420	1.644,0	156,6	115,8	1.734,6	
— štetel	129.600	129.820	134.051,7	103,4	103,3	27.700	25.780	24.836,1	89,7	96,3	25.474,9	
— štetel stor.	0	0	1.789,0	0	—	—	—	—	—	—	—	
— termična obdelava	16.300	17.500	14.988,3	92,0	85,6	16.300	17.500	14.973,3	91,9	85,6	14.668,3	
Valjarna debele pločevine	49.700	52.560	47.014,5	94,6	89,4	47.060	49.920	44.545,8	94,7	89,2	45.246,4	
— valjarna debele pločevine	49.700	52.560	47.014,5	94,6	89,4	—	—	—	—	—	—	
— valjarna debele pločevine st.	0	0	0,0	0	—	—	—	—	—	—	—	
Hladna valjarna Bela	71.160	74.900	76.080,6	106,9	101,6	70.400	74.140	74.871,2	106,4	101,0	73.995,3	
— hladna valjarna Bela	71.160	74.900	76.080,6	106,9	101,6	—	—	—	—	—	—	
— hladna valjarna Bela st.	0	0	0,0	0	—	—	—	—	—	—	—	
Dodelava	0	0	0,0	0	—	3.100	0	2.828,7	91,2	—	2.828,7	
Hlad. valj. Jesenice	17.300	17.490	15.601,7	90,2	89,2	16.710	16.910	15.513,3	92,8	91,7	15.525,6	
— hlad. valj. Jesenice	17.300	17.490	15.594,0	90,1	89,2	—	—	—	—	—	—	
— hlad. valj. Jesenice st.	0	0	7,8	0	—	—	—	—	—	—	—	
P V T	15.510	15.730	14.654,5	94,5	93,2	15.130	15.530	14.408,3	95,2	92,8	14.582,5	
— Profilarna	14.815	15.035	14.090,8	95,1	93,7	14.435	14.835	13.844,9	95,9	93,3	14.019,6	
HOP	12.940	13.375	12.797,6	98,9	95,7	14.435	13.415	12.766,6	88,4	95,2	12.936,6	
HOP storitve	380	210	183,8	48,4	87,5	—	—	—	—	—	—	
— rončele	1.125	1.160	825,6	73,4	71,2	1.125	1.160	825,6	73,4	71,2	839,3	
— diski	370	260	252,6	68,3	97,2	370	260	252,6	68,3	97,2	243,8	
— diski storitve	0	30	31,2	—	103,9	—	—	—	—	—	—	
— Vratni podboji	695	695	563,7	81,1	81,1	695	695	563,4	81,1	81,1	562,9	
TOZD OKROGLI PROGRAM	129.470	127.790	124.068,7	95,8	97,1	72.200	69.460	67.085,1	92,9	96,6	65.407,3	
Valjarna žice	59.200	56.700	55.288,9	93,4	97,5	9.100	7.660	8.936,0	98,2	116,7	8.876,8	
— valjarna žice	59.200	56.700	55.288,9	93,4	97,5	—	—	—	—	—	—	
— valjarna žice st.	0	0	0,0	0	—	—	—	—	—	—	—	
Žičarna	29.000	29.260	27.582,5	95,1	94,3	22.420	21.620	19.428,9	86,7	89,9	19.471,7	
— žičarna	29.000	29.260	27.582,5	95,1	94,3	—	—	—	—	—	—	
— žičarna st.	0	0	0,0	0	—	—	—	—	—	—	—	
Jeklovlek	20.350	20.360	20.378,6	100,1	100,1	20.280	20.290	20.320,7	100,2	100,2	19.844,2	
— jeklovlek	20.350	20.360	20.378,6	100,1	100,1	—	—	—	—	—	—	
— jeklovlek st.	0	0	0,0	0	—	—	—	—	—	—	—	
Elektrode	15.330	15.470	14.983,2	97,7	96,9	13.490	13.640	12.489,9	92,6	91,6	11.278,2	
— elektrode in varilna žica	12.060	12.250	10.990,5	91,1	89,7	12.020	12.220	10.961,5	91,2	89,7	10.002,5	
— varilna žica st.	0	0	11,9	0	—	—	—	—	—	—	—	
— varilni prašek	1.140	1.140	1.274,7	111,8	111,8	1.140	1.140	1.270,7	111,5	111,5	1.018,1	
— suha el. masa	330	280	132,0	40,0	47,1	330	280	132,0	40,0	47,1	132,0	
— ognjevarnični material	1.800	1.800	2.574,1	143,0	143,0	0	0	125,6	—	—	125,6	
Elektrode Zagreb	—	—	—	—	—	1.320	250	62,8	6,3	33,1	82,8	
Željarna	5.590	6.000	5.835,5	104,4	97,3	5.590	6.000	5.826,9	104,2	97,1	5.853,5	
SKUPAJ:	798.540	834.050	830.087,5	104,0	99,5	270.398	271.010	260.917,4	96,5	96,3	259.675,0	
Storitve	—	—	—	—	—	380	240	2.023,7	532,6	643,2	1.849,0	
ŽELEZARNA	—	—	—	—	—	270.778	271.250	262.941,1	97,1	96,9	261.524,1	

Obvestilo krajanom KS Blejska Dobrava

Komemoracija v počastitev dneva mrtvih bo v torek, 31. oktobra, ob 16. uri pri spomeniku pred šolo na Blejski Dobravi. Z udeležbo na komemoraciji bomo počastili spomin na padle in umrle sovaščane.

Odbor KO ZB NOV
Blejska Dobrava

Sestanek članov Društva upokojencev Jesenice

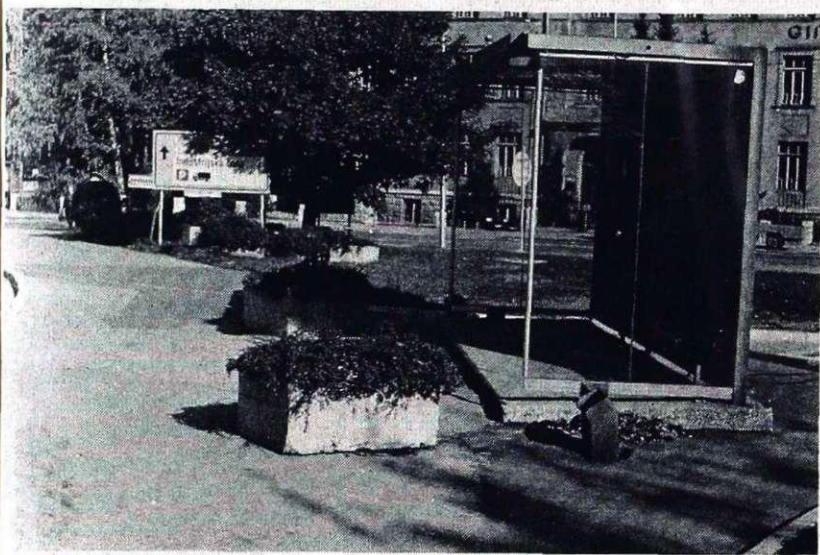
Društvo upokojencev Jesenice vabi svoje članice in člane na sestanek, ki bo v soboto, 21. oktobra, ob 16. uri v domu društva na Jesenicah, Pod gozdom 13.

Ker se bomo na sestanku pogovarjali o aktivnostih društva na kulturnem in zabavnem področju, prosimo, da se ga udeležite polnoštevilno ter s tem pripomorete k uspešnejšemu delovanju društva.

Ker nekaj članov še vedno ni poravnalo članarine in vzajemne samopomoči, prosimo, da to storijo čimprej, in sicer vsak torek in petek od 16. do 18. ure v pisarni društva.

Vabi Izvršni odbor društva
upokojencev Jesenice

Neokusno postavljene žardinjere

Po zaključnih delih okoli Trga Toneta Čufarja so naši komunalci zelo lepo urejeni trg »okrasili« z betonskimi žardinjerami za cvetje, seveda po njihovem nerazumljivem okusu. Nekateri betonski »zaboji« so okrušeni in zelo grdi in ne sodijo na sedaj lepo urejen trg. V teh okrušenih betonskih žardinjerah so nekoč bile rože, sedaj pa iz betona na vse strani »štrlijo« suhe veje. Dve taki »rožnati« žardinjeri sta postavljeni pred avtobusnim postajališčem na vrhu klanca, tik ob trgu. Odloženi ali celo pozabljeni beton ni prav nič potreben pred tem postajališčem. Ljudem so grde in okrušene žardinjere v napoto pri vstopu v avtobus, zelo pa so pripravne za odlaganje ogorkov in raznih odpadkov.

Tako je sedaj, ko je še toplo vreme, a kako bo v deževnih in snežnih dneh? Ko bo zapadel sneg, bodo okoli teh betonskih posod kupi snega, ki jih bo s ploščnika in okoli postajališča težko odstraniti. Na sliki so še nekatere »znamenitosti«, na katere je komunala pozabila.

Predlagam, da žardinjere odstranijo s postajališča, da se za odpadke postavi ustrežna stojala in da se uredi okolica postajališča.

Tekst in foto: Franjo Ropret

Zahvale

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi dragega moža, očeta, starega očeta, brata, strica in svaka

MATEVŽA ČUKA,
upokojenca Železarne,

se lepo zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom za izrečena sožalja in pomoč. Hvala osebju internega oddelka Bolnice Jesenice za nego, pevcem za zapete žalostinke in župniku za opravljen obred.

Vsem, ki ga boste ohranili v lepem spominu, še enkrat hvala.

Vsi njegovi

Sindikatu obrata Livarna se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč.
Mina Vojnikovič

Sodelavcem TOZD Tehnične dejavnosti v obratu Jeklarna 2 se zahvaljujem za dragocena darila ob odhodu v pokoj.
Vinko Pazlar

Zahvaljujem se sodelavkam in sodelavcem adjustaže Jeklovleka za prijeten večer in darilo ob upokojitvi.
Rozalija Erjavec

Društvu upokojencev se iskreno zahvaljujem za čestitko in pozornost ob mojem rojstnem dnevu.
Ljotze Tomažič

Ura pravljic!

V sredo, 25. oktobra, vas ponovno vabimo v Kosovo graščino na Jesenicah, kjer smo za vas, otroci, pripravili uro pravljic.

Tudi tokrat boste najprej prisluhnili pravljici, ki vam jo bomo prebrali, si ogledali lutkovno igrice Kozliček Meke-tajček in za konec še zapeli novo pesmico.

Zaradi izjemno velikega zanimanja na pretekli prireditvi smo se tokrat odločili, da ob 16. uri povabimo predšolske otroke, ob 17. uri pa prve in druge razrede osnovne šole.
Vabljeni!

Koncert belgijskih glasbenikov na Jesenicah

V okviru koncertnega abonmaja bodo v petek, 27. oktobra, ob 19.30 v Gledališču Tone Čufar na Jesenicah gostovali člani seksteta Saxology s programom klasične in jazza.

Karte lahko dobite v pisarni gledališča Tone Čufar ter uro pred koncertom.

Dežurni trgovini

V soboto, 21. oktobra, bosta na Jesenicah od 8. do 18. ure odprti trgovini:
ROŽCA na Plavžu, Jesenice, Titova 79, in
DELIKATESA Kašta 1, Jesenice, Benedičičeva 4.

Dežurna lekarna

V oktobru je za občini Radovljica in Jesenice dežurna lekarna na Jesenicah.

Rešitev križanke iz prejšnje številke:

Omo, solar, Koroška Bela, osnovna šola, Stare, Bine, strop, Imeno, vena, krava, Tate, GS, ZK, akter, Olint, Lao, polt, Ostap, stevard, rvar, Ilok, drsalka, ro, stanarina, cempin, Rudi Šeligo, teran, dramatik, Bretonec, ar, Ran, Ink, Tati.

Dia večer

Ljubitelji dia predavanj obveščamo, da pričnemo s predvajanjem diapozitivov v klubskem prostoru Planinskega društva Javornik-Koroška Bela.

Prvo predavanje bo v sredo, 25. oktobra, ob 18. uri. Diapozitive bo predvajal Janez Avsenik pod naslovom S poti prijateljsstva — 3. del.

Vabljeni!

Vabilo

Komisija za šport in rekreacijo Društva invalidov Jesenice

vabi člane na družabno sobotno dopoldne z različnimi športno-rekreativnimi igrami, ki bo v soboto, 21. oktobra. Zbirališče ob 9.30 v športnem parku Podmežakla.
IO DI Jesenice

Namizni tenis

Članska ekipa Jesenic še brez zmage

Kot smo predvidevali, je I. A liga članov SRS zelo močna in se bo morala jeseniška ekipa kot novinec v tej ligi še kako potruditi, če bo hotela priti do prvih točk in se obdržati v skupini najboljših. Doslej ji to še ni uspelo, vendar je upati, da ji še bo, saj je tekem še dovolj.

Tokrat so Jeseničani gostovali v Novi Gorici. Domača ekipa je bila nadmočna in je zmagala s 7:2. Dve točki za Jesenice je prabil Ferbežar, medtem ko sta Smritan in Pem kljub borbenosti ostala brez zmage.

Naslednjo tekmo so Jeseničani odigrali v Ljubljani. Ekipa Olimpije je bila tudi nadmočna, tako da so gosti uspeli iztržiti le eno zmago, ki jo je prispeval Zmago Pem. Poraz 1:8 je bil pričakovan, čeprav malo visok.

Ženska ekipa Jesenic je na Jesenicah gostila igralke Kemičarja iz Hrastnika. Po enakovredni igri je sreča odločila v prid gostjem s 5:4. Klemenčeva je zmagala trikrat, enkrat Krmelova, Samarjeva pa je ostala brez zmage, ker v odločilni tekmi ni imela sreče in je izgubila v podaljšku z 20:22.

Presenetljivo visoko pa so v drugi tekmi, kjer so se razžvele, premagale ekipo Vesne iz Zaloga z 8:1. Krmeljeva in Klemenčeva sta dobili vse tri igre, Samarjeva pa dve.

Mlada ekipa Jesenice II-Murova je v I. B ligi SRS gostila ekipo Podpeč iz Prese-rij in Ilirije iz Ljubljane. Kot je bilo pričakovati sta obe zmagi pripadli gostom. Podpeč je zmagala z 9:0, Ilirija pa z 8:1. Edino točko za Jesenice je uspel dobiti Vajdunec. Ostalim mladim igralcem Lipicerju, Oblaku in Čopu pa še manjka precej znanja in izkušenj za osvajanje točk.
S.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO ŽELEZAR

20. oktobra, predpremiere amer. filma COCKTAIL ob 16., 18. in 20. uri.

21. oktobra, amer. barv. komedija SMEH V VESOLJU ob 17. in 19. uri.

22. oktobra, amer. celoveč. risanka PLANET Z ZAKLADOM ob 15. uri, ob 17. in 19. uri amer. barv. komedija SMEH V VESOLJU, ob 21. uri premiera amer. trde erotike REZISER PORNO FILMA. Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!

23. oktobra, amer. vojno akcij. film JEKLENI TRIKOTNIK ob 18. in 20. uri.

24. oktobra, amer. ital. akcij. komed. SUPER POLICAJA IZ MIAMI-JA ob 18. uri, ob 20. uri amer. barv. komedija SEKS LAŽI IN VIDEO TRAKOVI.

26. oktobra, premiera amer. barv. krim. filma OBSEDENI POLICAJ ob 18. in 20. uri.

KINO DOVJE

22. oktobra, amer. barv. krim. film OBSEDENI POLICAJ ob 19. uri.

V nedeljo, 22. oktobra, ob 10. uri vas, dragi otroci, ponovno vabimo v Gledališče Tone Čufar na

vašo našo matinejo.

Kot v pretekli matineji, vas bo tudi tokrat najprej pozdravil medvedek, ki bo nagradil najboljšega risarja in izžrebal srečnega obiskovalca naše vaše matineje, zato ne pozabite rešiti zastavljene uganke, Katera otroška prireditev na Jesenicah je otrokom najbolj priljubljena?

V goste smo povabili tudi znanega lutkarja iz Kranja, Cveta Severja, ki se bo predstavil z igrico Janko in Metka.

Po matineji boste lahko risali v avli gledališča! Ne pozabite torej v nedeljo na vašo našo matinejo!

Kam na rekreacijo

ponedeljek

kegljanje na asfaltu: po razporedu;

torek

splošna rekreacijska vadba v telovadnici CSUI od 20. do 22. ure;

sreda

kegljanje na asfaltu: po razporedu;

interesna skupina košarka v telovadnici CSUI od 18. do 20. ure;

četrtek

splošna rekreacijska vadba v telovadnici CSUI od 20. do 22. ure;

petek

kegljanje na asfaltu: po razporedu;

interesna skupina odbojka v telovadnici CSUI od 20. do 22. ure;

rekreacijsko drsanje v hali pod Mežaklo od 20.30 do 22. ure.

Vstop dovoljen samo z izkaznico o vstopu v Železarno Jesenice.

Hokejske novice

Jesenice:Partizan 3:1(1:1,1:0,1:0)

Tako kot so poznavalci razmer pričakovali, je Partizan dobil namučil Jesenice v tekmi 4. kola državnega prvenstva. Gostje so se trudili z Jesenic odnesti točko, zato so igrali zaprti, v vratih pa so imeli izvrstnega Doroščenko.

Jeseničani so se trudili, vrstil se je napad za napadom, vendar niso bili učinkoviti. Vseeno so gledalce zadovoljili z borbenostjo in pristopom do igre.

Gole so dosegli Raspet, Tušar in Smolej.

Ker je bil konec tedna v Zagrebu četrtfinalni turnir evropskega pokala, rednega kola prvenstva ni bilo. V tem tednu v torek Jeseničani gostujejo v Novem Sadu pri Vojvodini. Ob koncu tedna se bo v dveh prijateljskih tekmah pomerila članska reprezentanca Jugoslavije z Madžarsko, tako da se bo drugi krog pričel v torek, 24. oktobra. Jesenice takrat gostujejo v Ljubljani pri Olimpiji. 27. oktobra na Jesenicah gostuje zagrebški Medveščak.

Ostale ekipe kluba se še pripravljajo na prvenstvene boje. Edino ekipa ml. pionirjev je že pričela s tekmami v karavanskem pokalu. Ostale ekipe igrajo prijateljske tekme.

KAC (Celovec):Jesenice (ml. pionirji) 2:2(1:1,1:0,0:1)

Na prvem gostovanju v okviru tekmo- vanja za karavanski pokal so ml. pionirji Jesenic osvojili točko v Celovcu.

Gole sta dosegla Bergant in Sotlar.

Deseta obletnica ženskega balinanja na Jesenicah

V počastitev pomembnega jubileja ženskega balinanja na Jesenicah je bil ob podpori BK Jesenice, DU Jesenice in aktivna ženska Jesenice balinarski turnir žensk.

Zadnjo soboto v septembru so prispele na turnir ženske ekipe iz: DU Nova Gorica, DU Šentvid, Vižmarje-Brod, Škofja Loka, Javornik in 2 ekipi Jesenic. Po otvoritvenem nagovoru, pozdravu ekip in žrebu so se ekipe porazdelile na treh stazah ter pričele s tekmovanjem. Vse igral-

Jesenice:Olimpija (st. pionirji) 4:7(1:4,1:2,2:2)

V prijateljski tekmi so se pomerili pionirji večnih tekmecev. Jeseničani so tekmo sicer izgubili, vendar moramo poudariti, da je manjkalo kar pet igralcev, ki so še pionirji, vendar igrajo tudi za mladince. Gole sta dosegla Karahodžić 2 in Skofic 2.

Jesenice:Olimpija (mladinci) 7:3(0:1,3:0,4:2)

Gole za Jesenice so dosegli: Vukčević 2, Omerzel 2, Varl 2, Rožič.

Jesenice:Villas (Beljak) mladinci 7:5(3:2,3:1,1:2)

Gole so dosegli: Mahkovic, Rožič, Poljanšek, Vukčević, Sodja, Pretnar in Omerzel.

Košarkarski turnir

se bo začel v nedeljo, 22. oktobra, ob 8.30 v telovadnici CSUI na Jesenicah.

Prijave sprejemamo do petka, 20. oktobra, do 13.30 na ☎ 81-341, int. 24-13, kjer dobite vse ostale informacije.
Vabljeni!

Komisija za šport pri KS ZSMS Železarne Jesenice

Vztrajnost DIATI prinesla tudi kakovostni napredek na razstavi Delavska ustvarjalnost

V petek, 13. oktobra, so s krajšim koncertom vokalnega okteta DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica v razstavnem salonu Dolik na Jesenicah ob dnevu inovatorjev, 12. oktobra, že peto leto zapored odprli razstavo Delavska ustvarjalnost, v organizaciji Društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Jesenice. S priložnostnim govorom je razstavo odprl predsednik Izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice Tomaž Keršmanc, predsednik DIATI Sašo Piber pa je izročil letošnjo nagrado Niko Bernard Janezu Faletiču iz Železarnice Jesenice.

Tomaž Keršmanc je v svojem priložnostnem govoru poudaril, da vsakoletni prikaz inventivnosti in raziskovalnih nalog v občini na razstavi Delavska ustvarjalnost ne bi smel ostati samo kulturni dogodek, pač pa bi moral prerasti v gospodarski dogodek kot manifestacija ustvarjalne in inovacijske sposobnosti in moči podjetij in občine. V svetu je to instrument poslovne politike podjetij in ekonomske politike vlad, kar zadnji čas proglašamo tudi pri nas in ravno zato ne bi smeli tega prepuščati samo zanesenjakom v DIATI, ki za svojo vztrajnost in prizadevanost zaslužijo vse priznanje, kajti razstava mora prerasti v dogodek industrijske inovativnosti, kot si dejansko zasluži. Delavska ustvarjalnost je kulturna vrednota delavstva, hkrati pa je produkcijski potencial neprecenljive vrednosti za podjetje, občino in družbo kot celoto. Ko se je predsednik zahvalil DIATI za vztrajnost in veliko delo, ki ga opravlja, in čestital vsem razstavljalcem, je zlasti poudaril velik pomen sodelovanja dijakov Centra srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice na razstavi s svojimi raziskovalnimi nalozami. »Spodbujanje inovativnega razmišljanja je še kako potrebno ravno pri mladih, njihovo zagnanost pa čisto ne znamo izkoristiti ali pa postane celo nadležna, ko ti mladi pridejo v službe, v podjetja, na delovna mesta,« je poudaril govornik ob ugotovitvi, da letošnja razstava pomeni kakovostni napredek.

Na letošnji razstavi Delavska ustvarjalnost 89 svoje inovativne, tehnične in raziskovalne dosežke predstavljajo:

Železarna Jesenice

— Ponovna uporaba odpadnih elektronskih oblog avtorjev Staneta Sedlarja, Franca Terseglava in Janeza Be-

geša;

— Predelava kislinskih črpalk RCEG 32/160 DV v hladni valjarni Bela avtorja Ivana Babiča;

— Izdelava avtomatskega merilnega kopja za merjenje temperature, kisika, aluminija in ogljika v talini avtorja Dušana Thalerja;

— Hidromehansko čiščenje in brušenje površine traku na SSAP liniji avtorja Zdravka Jamarja;

— Izdelava Nicrodur 400 jekla, ki nadomešča uvoženo švedsko jeklo avtorjev Slavka Ažmana in Marjana Kunšiča;

— Sprememba sistema valjanja za končne izdelke žic dimenzij 12, 13, 14 in 15 mm avtorjev Eda Dolžana, Ljuba Galiča, Slavka Justina in Draga Finžgarja.

Kovin Jesenice

— Mehanska pripora za avtomatsko štetje vstopov na žičnice avtorja Čedomirja Miloševića;

— Mehanska linija za izdelavo grelnih cevni spiral avtorjev Čedomirja Miloševića in Janka Srne.

Kres Jesenice

— Model daljinskega nadzora in upravljanja toplotno izmenjalnih postaj vročevoda Jesenice »Maja« avtorjev Branka Noča, Marjana Robiča, Franca Srpčiča in Janeza Jakšiča.

Iskra Unitel Blejska Dobrava

— Števec obratov za navijalni stroj Auman in regulacijo obratov motorja avtorjev Emila in Milana Gašperina;

— Kontrolni grelec avtorja Emila Gašperina;

— Elektronsko breme EL 100 W avtorja Darka Bernika;

— AC/DC stikalni pretvornik avtorjev Bojana Resmana in Bogdana Jereba;

— DC/DC pretvornik avtorjev Alenke Pezič in Bogdana Jereba;

— Toplotna komora (prikaz na zaslonu računalnika) avtorjev Jureta Jerama, Milana Gašperna, Staneta Muršca, Viktorja Pavliča in Tomaža Vengarja;

— AC/AC pretvornik ETN 7079 AA (elektronski transformator), delo več avtorjev;

— AC — DC pretvornik za brezprekinjeno napajanje (odprta izvedba) avtorjev Tomaža Poharja in Bogdana Jereba.

Tehnični biro Jesenice

— Banke podatkov za projektiranje in konstruiranje v strojništvu avtorjev Klemena Škrjanca in Janeza Dovžana;

— projekt Čelne škarje avtorjev Iva Ževglja, Janeza Dovžana in Klemena Škrjanca;

— Motorni rezkalnik za geometrijsko natančno trasiranje smučine na zaletišču večjih in velikih smučarskih skakalnic avtorjev Jožeta Zidarja in Jožeta Pajerja;

— Elastična varnostna sklopka avtorja Janeza Dovžana.

Center srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice z raziskovalnimi nalozami:

— Izdelava in raziskava raznih vrst stekla — avtor Alen Sest, mentorica prof. Marta Česlesnik;

— Raziskava možnosti uporabe sončne energije na in izdelava poskusnega sistema Unisol 500/8 — avtor Alen Sest;

— Vpliv hrupa na zbranost učencev pri pouku — avtorja Boris Ivanovič in Aleš Novosel, mentorica dipl.inž. Dragica Bezljaj;

— Analiza komunalne odpadne vode na vtoku in iztoku centralne čistilne naprave Jesenice — avtor Aleš Mlinarič, mentorica dipl.inž.kem.tehnol. Nuša Jelenc, Kovinar Jesenice.

Sprehod skozi razstavo vsekakor pokaže velik napredek tako v pogledu večjega števila razstavljenih dosežkov, kakor tudi glede večje kakovosti, v primerjavi z leti nazaj. Prepričani smo, da bo razstava deležna tudi večje pozornosti obiskovalcev, zlasti mladih. Razstava bo na ogled do vključno 25. oktobra, salon pa je odprt vsak dan, razen sobot popoldan in nedelj, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Vlak bratstva in enotnosti 1989

V ponedeljek zjutraj se je z dolge poti vrnil vlak bratstva in enotnosti. Ob slovesu v Valjevu so Gorenjci vseprek izjavljali: »Ni mi žal, da sem prišel.« Žal je lahko tistim, ki niso prišli. »Bilo je čudovito.« Gostitelji pa so nam z zadovoljstvom rekli, da smo s svojo udeležbo rešili vlak ter nas povabili, da spet pridemo, vendar v še večjem številu.

Utrinki iz vlaka

Po dvodnevem obisku pri gostiteljih v Valjevu in okolici so se gorenjski gostje v nedeljo zvečer »vkrkali« na vlak, ki jih je odpeljal domov. Kljub utrujenosti pa je bilo na vlaku videti same zadovoljne in srečne obraze.

Na hodniku je bila zbrana družina »pubertetnikov«, Nina, Nataša in Mitja. »Kako je bilo v Valjevu?«

»Prima!«

»Fajna!«

»Naučil sem se srbohrvaško.«

»Velik fejš fantov je.«

»Pa punc tut.«

Bivša jeseniška izgnanka se je ves čas našega obiska v Valjevu vozila na relaciji Valjevo-Beograd-Valjevo. Ženska, pri kateri je med vojno našla zatočišče, je namreč pred leti umrla. Potem je hodila z vlakom bratstva in enotnosti k neki drugi družini, ki pa se je pred časom preselila v Beograd. Zato je sicer tokrat najprej šla v Valjevo, od

tam pa v Beograd, od koder se je z gostitelji vrnila v Valjevo, zadnji dan pa je z njimi spet odšla v Beograd, kjer se nam je zvečer pridružila na vlaku. Kljub temu, da bi morala biti na smrt utrujena, je bila vsa navdušena, oči so ji žarele, ko je povedala, kako lepo so gostitelji skrbeli za njo.

Neko jeseniško družino so valjevski gostitelji povabili na pravo srbsko svatbo, na kateri je bilo štiristo gostov. Navdušeno so hvalili »prireditve« ter povedali, kako vse poteka po natančno določenem protokolu.

Nek komercialist, ki poslovno veliko sodeluje s podjetji v Valjevu, je na vlak pripeljal svojo družino. Ker je srbske gostoljubnosti vajen, saj je večkrat gost svojih kolegov v Valjevu tudi privatno, seveda ni veliko govoril o tem. Pač pa je menil, da bo treba v prihodnje dati vlaku drugačen pomen. Bivših izgnancev v Srbijo je vse manj, zato bo treba bolj razvijati sodelovanje na gospodarskem, kulturnem, športnem, pa tudi političnem področju.

Že na poti v Srbijo, pa tudi na povratku, je skozi vlak šel Jože Smole, predsednik RK SZDL Slovenije, pozdravil vsakega udeleženca ter se kaj tudi pogovoril. Ljudje so bili nad to gesto navdušeni.

Javna razprava o kongresnih materialih ter delovnemu predlogu novega statuta ZSMS

Hitro se približujemo datumu, ko bodo delegati Občinske konference ZSMS Jesenice odpotovali v Portorož na 13. kongres ZSMS, ki bo od 3. do 5. novembra.

Roki za razpravo so za tokratni kongres izredno kratki, saj tudi predlogi dokumentov prihajajo zelo pozno. Dosedanje razprave, ki jih ni bilo malo, so pokazale, da bistvenih pripomb oziroma negiranj programskega dela dokumentov ni. Veliko več pa je spornih vprašanj pri predlogu preobrazbe ZSMS, se pravi, pri oblikovanju novega Statuta ZSMS.

V skladu s sklepom Občinske konference ZSMS Jesenice, ki je bil sprejet 14. septembra, se je 12. oktobra sestala delovna skupina, ki je obravnavala dokumente ter teme, ki jih je občinska konferenca izbrala iz vseh predlogov resolucijskih programskega dokumentov. To so: ekonomska doktrina, socialna politika ter šolski sistem. Delegati so zadolženi, da do seje konference, ki bo sklicana 26. oktobra ob 14.30 v restavraciji Kazina na Jesenicah, pripravijo razprave za kongres.

Za trenutke pa se sprehodimo skozi delovni predlog novega Statuta ZSMS.

S tem statutom se ZSMS v veliki meri poslavlja tako od dosedanjega načina organiziranja kot delovanja ZSMS, še naprej ostaja družbenopolitična organizacija, vendar na drugačnih temeljih. Osnovna celica ZSMS ni več osnovna organizacija ZSMS, pač pa občina. Kako se člani ZSMS organizirajo znotraj posamezne občine, je prepuščeno iniciativi članov.

Druga velika sprememba je predlagana pri članstvu. Član ZSMS je lahko vsak, ki je starejši od 15 let, sprejema program in statut ZSMS ter podpiše

pristopno izjavo. Torej je zgornja starostna meja ukinjena. Tvorci statuta zagovarjajo ta predlog s tem, da s starostno omejitvijo ZSMS izgublja najbolj izkušene kadre ter zaradi nastopa ZSMS na volitvah v skupščinske organe ali po domače povedano, v vlado.

Sprejem predlaganega statuta ZSMS torej v grobem pomeni naslednje:

— v prehodnem obdobju, po sprejemu statuta, bo potrebno urediti članstvo, kajti starega članstva oziroma sedanjega »kvazi« članstva ne bo več;

— na novo bo treba formirati občinsko konferenco kot najvišji organ občinske organizacije ZSMS;

— novi statut predvideva obvezno plačevanje članarine, vendar ne v smislu članarine, kot jo pozna Zveza komunistov, pač pa bolj kot pripadnostni faktor svoji organizaciji; članarina bo bolj simbolična in jo bo določala Republiška konferenca. Kar je najbolj pomembno, ostala bo tam, kjer se bo zbirala; način zbiranja bo urejal podzakonski akt.

Pri novem statutu je pomembno tudi to, da lahko člani ZSMS organizirajo oziroma se povezujejo po svojih interesih v interesne ali stanovske skupine in druge oblike. Torej bo zelo pomembna razprava, kako se bomo organizirali člani ZSMS v svoji občini.

Pojavljajo pa se naslednja vprašanja: Ali člani (sedanji člani ZSMS) menijo, da je predlagani statut dober oziroma sprejemljiv in kaj nam prinaša, kako gledajo na statut sedanji »kole-

ktivni člani« (to so društva in družbene organizacije, Pionirska organizacija, taborniki, planinci, ZRVS, itd...).

Predsednik OK ZSMS Jesenice:

Matjaž Peskar

Izlet v Posavje

Jesenškemu društvu invalidov je končno po 14-dnevni akciji zbiranja uspešno zbrati za en avtobus udeležencev-invalidov.

V petek, 13. oktobra, smo se odpravili na pot skozi vasi Žirovnice preko Ljubljane v Posavje. Prvi postanek je bil v Sevnici. Tam nas je pričakala naša znanca Hilda Lipovšek, ki nam je tudi vse pripravila. Ogledali smo si Sevnico, tovarno Jutranjko, v trgovini Lisca pa je bil možen nakup tudi po nižjih cenah. Nato smo šli na Grad in si ogledali to njihovo pomembnost, ki med drugim prikazuje razvoj prednikov gospodarstva in prebivalstva Sevnice. Sevnica je slikovito mesto, Posavje pa je pestro področje z narazličnejšimi oblikami in zvrstmi gospodarskega in kulturnega življenja.

Potem smo se odpeljali na kosilo v gostišče Tri lučke Sremeč-Krško, v katerem je ena največjih vinskih preš, stara nad 115 let. Poleg prijetnega gostišča, lepega razgleda in dobre kapljice je za dobro voljo poskrbel še naš stalni harmonikaš Stane Gorišek. Veselja ni manjkalo.

NIK

Valjevski gostitelji in gorenjski gostje pred Domom kulture v Valjevu